

Viața Sfântului și de Dumnezeu purtătorului părinte
Andrei cel nebun pentru Hristos

Viața Sfântului și de Dumnezeu purtătorului părinte Andrei cel nebun pentru Hristos

Traducere din limba engleză:
Constantin Fădur

Redactor: Constantin Fădur
Tehnoredactor: Gabriel Fădur
Prelucrare imagini: Tiberiu Mardari

Introducere

Dragi cititori ai *Vieții* Sfântului Andrei cel nebun pentru Hristos,

Am procedat la acest mod gratuit de a distribui rezultatul muncii noastre urmărind atât un scop misionar, cel de a înlesni apropierea cât mai multor credincioși de acest mare mijlocitor pe care îl avem înaintea lui Dumnezeu, cât și un scop mai pragmatic, de „întrajutorare”, anume cel de a apela la bunăvoința dumneavoastră, spre a ne sprijini în munca noastră viitoare. *Viața* Sfântului Andrei cel nebun pentru Hristos face parte dintr-o colecție mai amplă de *Vieți* de Sfinți, care acoperă toate lunile anului, în 12 volume a câte aproximativ 1000 de pagini fiecare, traduse din limba engleză, și care au pornit de la un original grecesc, numit *Sinaxarul Mare al Bisericii Ortodoxe*. Volumelor menționate li se mai adaugă un volum deja apărut pe piață, numit *Viața Preasfintei Născătoare de Dumnezeu și pururea Fecioarei Maria*, un volum de *Triod* și unul de *Penticostar*, cele două din urmă acoperind sărbătorile mai importante din perioadele respective ale anului bisericesc. Aceasta va fi, de departe, cea mai amplă colecție de *Vieți* de Sfinți apărută în spațiul tipografic duhovnicesc al Bisericii noastre, prin mijlocirea Editurii Doxologia - Iași. Anunțăm, pe această cale, că și primul volum de *Sinaxar*, pe luna Septembrie, corespunzător primei luni din anul bisericesc, va fi distribuit în librării în perioada imediat următoare. Materialele celorlalte volume sunt în mare măsură finalizate și vor fi tipărite în decursul acestui an și al celui următor.

Noi reprezentăm o echipă de traducători, corectori, tehnoredactori și specialiști în prelucrare de imagini iconografice, care a colaborat și colaborează și în prezent cu Editura Doxologia la realizarea colecției *Sinaxarului*. Date fiind pregătirea și experiența profesională dobândite pe parcursul colaborării și dată fiind dorința noastră comună de a ne continua activitatea în același domeniu, realizând lucrări de același gen, am hotărât să înființăm o editură nouă, cu numele *Stella Orientalis*, care să suplinească activitatea Editurii Doxologia, realizând editarea unei colecții lărgite de *Vieți* de Sfinți care au trăit în spațiul apusean. Ceea ce ne motivează în primul rând este faptul că frumusețea și bogăția duhovnicească a faptelor și a credinței acestor Sfinți sunt încă prea puțin cunoscute în rândul credincioșilor Bisericii Ortodoxe. Și fiindcă Sfântul Andrei cel nebun pentru Hristos aparține atât Bisericii Ortodoxe a Rusiei, ca unul care a fost scit de neam, dar și Bisericii Ortodoxe a Greciei, ca unul care și-a dus nevoința în Constantinopol, am socotit să adăugăm și prezentarea *Vieții* lui, spre a dovedi încă o dată că sfințenia celor ce se dăruiesc lui Dumnezeu nu ține de spațiul geografic în care au trăit, ci de râvna și dragostea fiecăruia, îndreptate spre câștigarea patriei cerești.

Însă, fiindcă editura noastră se află la început de drum și, cum bine se știe, orice astfel de început este dificil din punct de vedere financiar, apelăm pe această cale la bunăvoința tuturor acelora care vor citi cu plăcere acest extras din *Sinaxar*, să ne ajute prin donații, în măsura posibilităților fiecăruia, spre a putea pune și temeliile materiale necesare noii edituri. Sumele se pot vira la Banca Transilvania în conturile următoare, al căror titular este Fădur Constantin, reprezentantul juridic al Editurii Stella Orientalis și cotraducător la patru dintre volumele colecției apărute la Editura Doxologia:

RO51BTRLRONCRT0256063801 (pentru virament în lei)

RO98BTRLEURCRT0256063801 (pentru virament în Euro)

RO05BTRLUSDCRT0256063801 (pentru virament în Dolari americani)

Suntem de acord ca materialul textului traducerii de față să circule și între cunoștințele dumneavoastră, dar vă rugăm să lăsați atașată și această mică Introducere. Nu vom fi însă de acord cu multiplicarea și vânzarea clandestină a materialului, acest fapt intrând sub incidența încălcării dreptului de autor (Legea nr. 8/1996). Vă mulțumim pentru înțelegere.

Viața Sfântului și de Dumnezeu purtătorului părinte Andrei cel nebun pentru Hristos¹

Andrei, dreptul nostru părinte, cel ce a fost numit nebun pentru Hristos, era scit de neam.² A strălucit în Constantinopol, în timpul domniei măritului și iubitorului de Dumnezeu împărat Leon.³ Cum a ajuns Andrei în Constantinopol

¹ Așa cum reiese din *Viața* Sfântului nostru Părinte Andrei cel nebun pentru Hristos, varianta neprescurtată, autorul este Nichifor, preotul Marii Biserici Hagia Sophia. Variante la text găsim în diferiți Codici. Sofronie Efstratiades (*Hagiologion tes Orthodoxou Ekklesias*, Athena, 1960, p. 39) notează că există trei astfel de versiuni în Codicii aghioritici: Vatopedi 85 folio 1, 211 folio 15, 96 folio 1, 767; Lavreote Α 15 folio 79, I 108 folio 2, Θ 17 folio 1. Tot astfel, există și Codici sinaitici diferiți. Textul de față a fost tipărit în edițiile *Patrologiei Grecești*, Vol. 111, pp. 625-888. Găsim mărturii și în *Limonariu* (P.G. 87, 2932-2936). O ediție specială a fost tipărită de Augustin de la Iordan (Ierusalim, 1912), conținând și o slujbă a Sfântului, care a fost copiată din Codexul Sinaitic 17-C, sub numărul 543 folios 1α-186α. Această ediție a fost retipărită de ieromonahul Evgenios Lemones (Atena, 1933). Viața a mai fost tipărită de Soterios Schoinas (Volos, 1961), variantă ce a fost luată din Codicii 230 și 259 de la Mănăstirea athonită Dionisiu. Colectivul ce a editat *Sinaxarul Mare* în grecește, ținând seama de lungimea scrierii, a revăzut, prescurtat și editat această versiune pentru a o include în Volumul pe luna Mai. Versiunea în limba engleză a fost completată utilizând următoarele surse grecești: „S. Andreae Sali” din P.G. 111, 627-888 și *Osios Andreas o dia Christon Salos*, ed. a X-a, publicate de Mănăstirea Sfântului Duh (Oropos, Attike, 1995) cu o introducere a arhimandritului Ignatios, proegumenul Mănăstirii. Ediția este bazată pe următoarele surse: P.G. 111, 627-888, și o ediție Schoinas (Volos, 1976), ce împrumută din Codexul 17-C de la Dionisiu și din Codicii Sinaitici 18 și 19 C, ai monahului Augustin (Ierusalim, 1912).

În limba română a mai fost realizată o traducere, pe care am utilizat-o parțial și noi, pentru anumiți termeni și anumite formulări: *Sfântul Andrei cel nebun pentru Hristos*, traducere de Ieroschim. Ștefan Lacoschitiotul, Asociația Schitul Lacu, Sfântul Munte Athos; Editura Evanghelistos, București, 2002.

² Sciții au fost grupuri tribale nomade, din stepa eurasiatică, ce au fost forțate să plece din teritoriul lor de baștină, din nordul Mării Negre. S-au oprit o vreme în Dobrogea (Provincia romană Scitia Minor) și în interiorul Crimeei. Bizantinii utilizau termenul de sciți pentru a numi toate popoarele nomade.

³ Formularea lui Nichifor: „măritului și iubitorului de Dumnezeu împărat Leon” – a fost interpretată diferit. Unii referă descrierea la Leon I (457-474), pentru a-l deosebi de nepotul său, Leon al II-lea cel Mic. Leon I și soția lui, Verina, au avut o mare evlavie față de Fecioara Maria, și au comandat o raclă pentru *maphorion*-ul ei. Alți cercetători l-au identificat pe suveran ca fiind Leon al VI-lea cel Înțelept sau Filosoful (886-912). Acesta e împăratul înfățișat deasupra porții centrale a Hagiei Sophia. El l-a depus pe Sfântul Fotie și a declanșat o controversă privind cel de-al patrulea mariaj împărătesc. Nu se poate spune cu certitudine despre care dintre acești împărați este vorba în text. Cel mai probabil ar fi Leon I, din următoarele motive: (1) Sfântul Andrei vorbește de întâlnirea cu Sfântul Daniel Stâlpnicul, care a murit în 493; (2) despre Sfânt ni se spune că a mers la biserica dintâi a Sfinților Apostoli, care a ars mai apoi, în timpul revoltei lui Nika (ianuarie 532), și a văzut-o reconstruită cu strălucire mai mare de un alt împărat (anume de Iustinian, d. 527-565); (3) chiar înaintea adormirii sale întru Domnul, Andrei vorbește despre așezarea trupului său împreună cu cel al Sfântului Simeon, un alt nebun pentru Hristos, care a trăit în timpul domniei împăratului Iustin (518-527).

nu se știe, totuși cunoaștem faptul că de mic copil a fost în slujba unui dregător din capitala bizantină, Teognost, un om evlavios și cu frică de Dumnezeu. Datorită virtuților lui, Teognost a fost ridicat de împărat la rangul de *Protospătar*⁴ și general al Răsăritului.

Teognost avea deci, ca unul ce era nobil și bogat, o mulțime de bunuri și de robi. Unul dintre aceștia era și binecuvântatul Andrei, care fusese cumpărat încă de tânăr de stăpânul său. Văzându-i înfățișarea plăcută, Teognost se bucura de el și îl prețuia mai mult decât pe alții. Doar lui Andrei îi dădea treburile mai personale, cum era aceea de a duce scrisori. Apoi, văzând cum sporea tânărul, l-a trimis la școală, ca să învețe să scrie. Andrei avea o minte pătrunzătoare, încât și dascălii săi se mirau. Dată fiind sporirea lui în cele ale învățaturii, nimeni nu ar fi zis că era scit. Și pentru că Andrei era și credincios în toate, Teognost îi arăta mai multă cinste și încredere decât altora, dându-i chiar să îmbrace din veșmintele sale. Cât despre binecuvântatul Andrei, acestuia îi era mai plăcut să citească Scripturile sau *Viețile* Sfinților Mucenici și cărțile purtătorilor de Dumnezeu Părinți ai Bisericii. Se bucura să audă despre faptele minunate ale Sfinților, dar îi formau conștiința și povestirile despre chinurile și suferințele îndurate de aceia. Ca urmare, zelul dumnezeiesc a început să clocotească în inima lui. Vom începe acum să povestim despre cum și-a început Andrei viața virtuoaasă.

Despre vedenie

Așa cum spuneam, binecuvântatul Andrei, ori de câte ori i se ivea prilejul, citea despre faptele săvârșite de Sfinți, lucru ce îl făcea să înseteze a le urma felul de viață. Ca urmare, se scula din pat în timpul nopții, pentru a se ruga. Dar diavolul viclean, cu îngăduința lui Dumnezeu, a și început să-l ispitească. Într-o noapte, chiar cum începuse Andrei să se roage, vrăjmașul a izbit cu mult zgomot în ușa lui. Binecuvântatul, fiind tânăr și nepriceput în astfel de treburi, s-a înfricoșat și, lăsând rugăciunea, s-a repezit în pat și s-a acoperit cu pătura. Diavolul, văzând cum s-a înfricoșat Andrei și cât a lăsat de repede și rugăciunea, a început a zice celorlalți ciraci, veniți cu el: „Priviți, feciorului ăștia încă nu i-a dat barba, și se gătește de război cu noi!” Apoi vicleanul s-a făcut nevăzut.

Andrei a adormit după aceea și a văzut în somn că se afla la un loc de întrecere. De o parte erau unii luminoși, cu haine albe, de cealaltă parte erau alții întunecați ca noaptea, ca etiopienii și arabii. Cele două tabere se zoreau să intre în luptă. Întunecații aveau în mijloc pe unul mai mare, care conducea o mie de supuși. Aceștia strigau spre cei îmbrăcați în alb: „Cel ce vrea să se înscrie în liste, să vină să se lupte cu namila noastră!”

Sfântul a auzit aceste vorbe și, pe când privea, deodată, din ceruri a coborât un tânăr frumos la înfățișare, cu o strălucire mai luminoasă decât

⁴ *Protospatharios* (primul între spătari) a fost o demnitate a ierarhiei imperiale, un titlu conferit de obicei membrilor Senatului. Prima menționare a termenului o avem din anul 718. Până în secolul X, a fost un titlu acordat mai ales comandanților provinciilor. Din secolul X, titlul desemna două grupuri: *eunucii* și *bărboșii*. *Oxford*, art. “Protospatharios”.

soarele. Acesta purta în mâinile sale trei cununi minunate. Prima era împodobită cu perle, a doua cu pietre prețioase, iar a treia cu crini și alte flori din rai, o ghirlandă neveștejită, ce avea un asemenea parfum, încât Andrei a uitat de sine. Dorea și el să dobândească vreuna din acele cununi, de aceea s-a apropiat de tânăr și i-a zis: „Spune-mi, în numele lui Hristos, cu cât vinzi aceste cununi? Chiar dacă eu n-am să pot să ți le cumpăr, mă voi grăbi să-i spun stăpânului meu, ca acela să vină să-ți cumpere măcar una din ele. Și îți va da cât îi vei cere.” Tânărul păru să zâmbească ușor și-i spuse lui Andrei: „Crede-mă în ce-ți voi spune, chiar de mi-ai aduce tot aurul din lume, nu îți voi da nici măcar una din aceste flori, nici ție, nici celui pe care-l numești stăpânul tău. Pentru că florile acestea nu vin din lumea cea deșartă, cum îți închipui tu, ci sunt comori din cele ale Raiului. Cu-acestea sunt încununați cei care se aruncă-n luptă și-i înving pe cei ce îi vezi negri. De vrei vreuna din acestea, mergi și luptă cu-acel întunecat și, de-ai să-nvingi, Eu îți voi da nu numai din acestea, ci și din altele, pe câte vei dori.”

Binecuvântatul Andrei prinse atunci curaj și-l rugă pe tânăr: „Stăpâne, primește-mă și pe mine pe listele luptei, numai spune-mi în ce fel să lupt cu întunecatul, ca să-l dobor.” Iar tânărul răspunse: „Cunoaște, dragul meu, că-ntunecații se-arată doar că-s îndrăzneți, putere însă n-au deloc. Alungă frica așadar, părutul uriaș e slab și putred ca o legumă veștejită. Iar când te vei lupta, apucă-l îndrăzneț, așa, cruciș, și-atunci și Dumnezeu va întări puterea ta.” Și tânărul îi arată cum să se lupte. Apoi, Andrei se duse în mijlocul arenei și strigă cu glas puternic: „Grăbește-te încoace, o, netrebnice! Vino acum, vicleanule, ca să luptăm!” Acela, auzind, porni degrab, pufnind și fornăind și nechezând, iar cu privirile ce le-arunca cercând să-nfricoșeze pe Andrei. Apoi îl apucă și multă vreme îl tot învârti, că se părea de-acum că-atletul lui Hristos va fi înfrânt. Simțea că de îndată-l va trânti, de-i vor sări ochii. Iar ceata etiopienilor se bucura, bătând din palme, pe când cei luminoși se întristau și-oftau. Dar iată că deodată Andrei se-ntoarse-n loc și-l apucă pe-ntunecat cruciș, zvârlindu-l la pământ. Astfel, lăudărosul rămase țintuit și fără glas destulă vreme.⁵ Cei în veșminte albe, plini de bucurie, se adunară în jurul lui Andrei, îmbrățișându-l, sărutându-l și ungându-l cu dumnezeiesc mir. Iar cei mai negri decât noaptea plecară rușinați. Apoi mărețul Tânăr îl încunună pe-Andrei și-i spuse, sărutându-l: „De astăzi Îmi vei fi prieten și-al Meu frate. Luptă-așadar lupta cea bună și nu iubi nimic din lucrurile cestei lumi. Fă-te nebun de dragul Meu și îți voi da averile nepieritoare din Împărăția Mea”.

După ce s-a trezit, Andrei a început să cugete la ce văzuse în somn. Dimineața devreme binecuvântatul a venit la mine – povestește Nichifor – și mi-a spus despre vedenia din noaptea aceea. În timp ce-l ascultam, o minunată mireasmă ca de mir scump venea dinspre el, încât uitasem de mine însumi. Ne-am hotărât atunci amândoi să ne prefacem că suntem nebuni, după cuvintele

⁵ P.G 111, 636 BC.

Domnului, pe care le primise Andrei în vedenie. Și, de fapt, nici nu era alt mijloc prin care binecuvântatul să fie lăsat liber de stăpânul lui, Teognost.

În noaptea următoare, la ora cea mai târzie, Andrei s-a ridicat la rugăciune, apoi, luând un cuțit, a mers la marginea fântânei casei și acolo a început să-și taie în bucăți mici hainele. Și, ca și cum ar fi fost un lunatic, amesteca cuvintele,⁶ strigând tare, asemenea celor nebuni. De la strigătele lui s-a trezit bucătarul, care, crezând că s-a luminat de ziuă, a ieșit cu găleata să scoată apă. Când a văzut cele ce se întâmplau, și-a lăsat acolo găleata și s-a grăbit în casă. Și a început să strige: „Veniți și vedeți! Andrei s-a îndrăcit!” Când stăpânul Teognost (care în acea vreme își făcea rugăciunile)⁷ a auzit despre cele întâmplate, s-a întristat adânc. Și-a chemat soția și pe toți ceilalți jos în curte, dar, de îndată ce l-au văzut pe Andrei, au început toți să plângă, socotind că acesta s-a îndrăcit. Stăpânul casei, cu adâncă tristețe, a poruncit ca Andrei să fie dus la biserica Marei Mucenițe Anastasia și să-i fie puse și lanțuri la picioare. A mai trimis și bani paznicului sfântului locaș, ca să poarte grijă de Andrei.

Binecuvântatul Andrei, de atunci, își petrecea întreaga zi bâlbâindu-se, ca unul ieșit din minți și fără de înțelegere. Când cădea noaptea, începea să se roage cu lacrimi. Și o ruga mult pe Sfânta Anastasia să-i arate în somn dacă strădaniile sale de a se purta așa sunt plăcute lui Dumnezeu. Odată, pe când se odihnea puțin din rugăciune și lacrimi, i s-a arătat un bătrân plin de slavă, venind spre el. Acela era însoțit de cinci femei slăvite și cercetau pe bolnavii din biserică. După ce au trecut pe la toți, au venit și la Andrei. Bătrânul, ca și cum n-ar fi știut, s-a întors spre una dintre însoțitoarele lui și i-a spus: „Doamnă Anastasia, de ce nu-l vindeci și pe acesta?” Sfânta Muceniță a răspuns: „Învățătorul lui i-a spus încă mai înainte: «Fă-te nebun de dragul Meu și îți voi da averile nepieritoare din Împărăția Mea». Învățătorul l-a vindecat, deci nu mai are nevoie de vindecare. Ci va fi un vas ales al Domnului, sfințit și iubit în Duhul Sfânt.” Bătrânul a zis atunci: „Și eu știu asta, doamna mea, și eu știu asta.” După aceste cuvinte, femeile acelea sfinte l-au heretisit pe bătrân și, intrând în naosul bisericii, s-au făcut nevăzute. Andrei, minunându-se de toate cele petrecute, a dat slavă lui Dumnezeu și Marii Lui Mucenițe Anastasia, care se grăbise să-i răspundă rugăciunii.

Andrei a petrecut acea zi în lanțuri și nemâncând nimic. În noaptea ce a urmat, pe la mijlocul ei, stătea și se ruga lui Dumnezeu și Muceniței să-l ajute în lucrarea ce-o începuse. Atunci diavolul i s-a arătat în fața ochilor, cu o înfățișare de etiopian negru, urmat de alți mulți draci. Unii purtau topoare, alții săbii și sulite, alții cărau frânghii. Blestematul etiopian, înarmat cu un topor, a scrâșnit din dinți și s-a repezit la Andrei să-l taie, urmat de ceilalți. Dar Andrei și-a înălțat mâinile spre Dumnezeu și a strigat cu lacrimi: „O, Doamne, nu da fiarelor sufletul celui ce se mărturisește Ție!”⁸ După aceea a adăugat: „O, Sfinte Ioane,

⁶ P.G. 111, 637 B.

⁷ P.G. 111, 637 C.

⁸ Ps. 73, 20.

Apostole și Teologule, ajută-mi!” Și odată cu aceste cuvine – o, minune! – un fulger a căzut din înălțime, însoțit de tunete răsunătoare. S-a arătat atunci un bătrân cu ochii mari și frunte largă, cu fața strălucind mai tare decât soarele.⁹ Mulți alții îl urmau. Bătrânul a făcut semnul Crucii în văzduh și s-a întors spre cei care-l însoțeau, spunându-le: „Alergați și închideți ușile bisericii, înainte ca vreunul să scape!” Aceia au făcut așa de îndată. Demonii au început să țipe, spunând unul către altul: „Amar nouă! Ceasul rău ne-a adus aici. Pentru că Ioan este înfricoșător și ne va chinui groaznic.”

Apostolul Ioan – căci el era bătrânul – a poruncit să fie luat lanțul de pe grumajii lui Andrei și să-i fie dat lui. Luându-l, Apostolul îl strânse în trei și așezându-se în afara ușii, zise: „Aduceți-i pe întunecați, unul câte unul.” Și aducându-l pe primul și întinzându-l pe pământ, Apostolul începu să-l biciuiască, dându-i până la o sută de lovituri. Apoi și ceilalți au fost aduși, unul după altul, fiind bătuti de Apostol tot așa. Andrei, auzind zbieretele demonilor, a început să râdă, zicând: „Cu adevărat aceștia au trecut prin chinuri pe care nici o altă fire nu le-ar fi putut răbda.” Iar cei ce îi țineau le și ziceau aceloră: „Mergeți și arătați-vă tatălui vostru, Satana, să vedem dacă o să-i placă.”¹⁰ După ce necurații și-au luat pedeapsa, Apostolul a venit la Andrei și i-a pus din nou lanțul în jurul gâtului, zicându-i: „Ai văzut cât de repede am venit să te ajut? Am multă grijă și dragoste pentru tine, numai să ai răbdare, până ce te vei dovedi credincios în toate. Nu peste multe zile, te voi elibera cu totul de lanțuri și vei putea merge oriunde îți va pofti inima.” După ce bătrânul a spus acestea, Andrei l-a întrebat: „Cine ești tu, stăpâne?” Iar acela i-a răspuns: „Eu sunt Ioan, cel ce mi-am plecat capul pe pieptul de viață dător al lui Hristos.” Apoi Apostolul s-a făcut nevăzut din fața ochilor lui Andrei. Iar binecuvântatul a dat slavă lui Dumnezeu, Izbăvitorul din ispită: „O, Doamne Iisuse Hristoase, mare este mila Ta față de mine, păcătosul. Păzește-mă în adevărul Tău și învrednicește-mă să aflu harul de la Tine, o, Stăpâne Multmilostive!”

Cu astfel de rugăciuni și-a petrecut Sfântul ziua. Când s-a lăsat noaptea, a ațipit nițel și a văzut în somn că se găsea într-un palat împărătesc. Împăratul l-a chemat și i-a zis: „Mă vei sluji cu toată inima, ca să te trec în rândul celor plini de glorie din palatul Meu?” Binecuvântatul Andrei a răspuns: „Dar cine e acela, Doamne, care să nu iubească ceea ce e bine pentru sine însuși? Iar eu iubesc mult ceea ce ai hotărât.” Atunci Împăratul i-a spus: „Pentru că ai iubire, primește și gustă din Împărăția Mea.” Și i-a dat lui Andrei să mănânce ceva asemănător cu zăpada și cu un gust atât de plăcut, încât nu și-l poate închipui mintea omenească. Andrei a cerut să mai guste din acea mâncare, ce i se părea a fi ca un mir dumnezeiesc. A primit de data aceasta ceva ce semăna cu o gutuie, dar cu un gust mai acru și mai amar decât absintul. După îmbucătură, Andrei s-a întristat și chiar a uitat de dulceața primei mâncări. Împăratul, văzându-i întristarea,

⁹ P.G. 111, 641 C.

¹⁰ P.G. 111, 644 A.

i-a spus: „Iată cum nu poți suferi gustul amar! Ți-am dat să înțelegi ce înseamnă să Mă slujești, pentru că aceasta e calea cea strâmtă și îngustă ce duce la viață.”¹¹ Andrei a răspuns: „Mult e amar lucrul acesta, Stăpâne, și cine poate să-l mănânce și să Te slujească?”¹²

Împăratul i-a zis iarăși: „Ce spui? Numai amarul ți-l amintești? Nu ți-am dat mai întâi dulcele și apoi amarul?” Andrei a răspuns: „Da, Stăpâne, dar este numai așa amară calea cea îngustă?” Împăratul i-a spus atunci: „Nicidecum! Să nu fie aceasta! Ci între dulce și amar e calea cea îngustă. Pe de o parte amarul cuprinde nevoințele și suferințele. Pe de altă parte, dulceața este darul Sfântului Meu Duh și mângâierea tuturor celor care au răbdat ispitele pentru iubirea Mea. Prin urmare, nu e doar ceva amar, și nici iarăși doar ceva dulce. Ci câteodată dulce și câteodată-amar, urmând unul altuia. De vrei, așadar, să-Mi slujești, așa precum ai spus, învoiește-te acum, să știu și Eu.”¹³ Binecuvântatul a răspuns: „Îngăduie-mi să gust încă o dată și-Ți voi spune-apoi.” Primind încă o dată amarul mai întâi, Andrei s-a strâns de durere, zicând: „Nu sunt în stare să mănânc din aceasta și să-Ți slujesc.” Împăratul a părut că zâmbește și a scos de la sân ceva cu străluciri de foc, având parfumul și mirosul a sumedenie de flori. Și i-a spus lui Andrei: „Ia și mănâncă-aceasta, ca să le uiți pe toate.” Cum a mâncat Andrei, și-a ieșit din sine de-atâta dulceață și bucurie fără margini. A stat așa o vreme-ndelungată, căci nu simțise până-atunci extazul¹⁴ unei așa mari plăceri și slave.¹⁵ Când și-a venit în fire, a căzut la picioarele Împăratului și I-a spus: „Ai milă de mine, o, Stăpâne, și nu mă lipsi de-acum de slujba Ta! Căci am văzut că e cu-adevărat dulce.” Împăratul i-a spus atunci: „Crede, iubitul, că din cele pe care le am, acesta-i cel mai mic dar. Însă dacă te vei învoi să Îmi slujești cu toată inima, ceea ce am va fi al tău și te voi face și moștenitor Împărăției Mele.” Fericitul Andrei s-a trezit apoi, păstrând în inima lui toate cele petrecute.

După trecerea a patru luni, văzând clericii bisericii că Andrei nu numai că nu se vindecase, ci încă mai rea se făcuse starea lui, au mers și au spus acestea stăpânului său. Teognost, auzind, a hotărât să-l înscrie între cei nebuni cu totul și demonizați, ca mai apoi să poruncească să-i fie scoase lanțurile și să fie lăsat

¹¹ Mt. 7, 14.

¹² P.G. 111, 645 A.

¹³ P.G. 111, 645 B.

¹⁴ Sfântul Ioan Gură de Aur: „Ce înseamnă expresia *ekstasis*? O contemplație spirituală sau o vedere a sufletului ce iese din trup.” [Omilia 22, *Omilii la Faptele Apostolilor* 10, 10, P.G. 60, 178 (col.172)]. Sfântul Grigorie Palama: „Cu toate că Dumnezeu îi face pe cei care se roagă neîmprăștiat să-și iasă din ei înșiși, ducându-i la o transcendere a firii și la răpirea în Rai, totuși și în aceste cazuri, fiind ei concentrați în sine, Dumnezeu face prin chiar mijlocirea sufletului și a trupului lor aceste lucruri mai presus de fire, tainice și de neînțeles pentru înțelepții lumii.” Saint Gregory Palamas, “The Hesychast Method of Prayer and the Transformation of the Body”, *The Triads*, II.ii.5(14), *The Classics of Western Spirituality* (New York, NY: Paulist Press, 1983) [*Despre rugăciune*, în: Filocalia, Vol. 7, traducere, introducere și note de Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, Editura Humanitas, 1999, p. 247].

¹⁵ P.G. 111, 645 C.

liber să plece unde va vrea. După ce a fost eliberat din legături, Andrei a început să fugă pe străzile și prin piețele cetății, jucând și dansând toată ziua.

„După căderea serii, Andrei a venit la mine, nevrednicul lui părinte duhovnicesc.¹⁶ M-a găsit singur în chilia mea. A zâmbit puțin și apoi au început a-i curge lacrimi pe față. Eu m-am ridicat și l-am îmbrățișat, dându-ne sărutarea iubirii întru Hristos. După aceea ne-am așezat. L-am întrebat cum a fost slobozit din lanțuri și a început să-mi povestească cu sfială tot adevărul, de la un capăt la altul. Căci numai mie îmi vorbea deschis și fără a se preface, în vreme ce cu alții vorbea ca un aiurit sau nu vorbea deloc.”¹⁷

Despre tinerii desfrânați

„Apoi, la răsăritul soarelui, Andrei m-a îmbrățișat și a plecat la nevoița lui duhovnicească. S-a îndreptat spre brutărie, unde câțiva tineri l-au văzut pe când vorbea nebunește. L-au luat atunci de mână și au intrat cu el într-o tavernă, unde au cumpărat vin. Tinerii s-au pus pe băut, iar când beția a început să le întunece mințile, l-au luat în batjocură pe Andrei, ca pe un nimeni, lovindu-l după ceafă și râzând pe seama lui. Nu l-au lăsat nici să plece, nici să mănânce, nici să bea, ci numai l-au ținut acolo flămând, bătându-și joc de el. Dreptul Andrei, văzând cât de răutăcioși erau, se gândea cum i-ar putea cumiți. Pe când unul din ei și-a lăsat cupa plină cu vin pe masă, Andrei a înșfăcat-o și a băut vinul. Apoi a trântit cupa în capul tânărului și a dat să iasă. Dar aceia au alergat după el și l-au prins, bătându-l și târându-l iarăși în tavernă. Apoi s-au pus din nou pe băut, lovindu-l iarăși pe Andrei în batjocură după ceafă și râzând de el. La căderea nopții s-au ridicat să plece. Andrei le-a spus atunci: „Proștilor și nebunilor, ce voi răspunde când mă va prinde straja de noapte și mă va biciui?” Dreptul le-a zis acestea ca pentru sine, când de fapt văzuse înainte ce îi aștepta pe aceia. Până la urmă, l-au lăsat și au plecat. Andrei s-a îndreptat și el spre un colț al pieței cetății, unde s-a culcat. Tinerii s-au dus la o casă de desfrâu, unde au rămas până la miezul nopții, spurcându-și iarăși sufletele. Apoi au luat-o spre casele lor. Dar în drum au întâlnit străjerii de noapte, care i-au prins și i-au legat. Au trecut pe lângă locul unde se odihnea Andrei și chiar acolo străjerii au început să-i biciuiască pe năbădăioșii tineri. Când a văzut acestea, dreptului i-au dat lacrimile și s-a rugat lui Dumnezeu să-i cruțe măcar de temniță. Pentru rugăciunea Sfântului și la rugămințile rudelor, tinerii au fost eliberați și s-au întors la casele lor. Unul dintre ei a recunoscut că Andrei le-a prezis ce o să li se întâmple, vorbind ca despre sine însuși. A mai spus apoi unuia din tovarășii săi că n-ar fi trebuit să-l bată atât de fără milă pe Andrei. Dar acela n-a voit să-l asculte, spunând că Andrei nu e decât un nebun și-un îndrăcit, de care Dumnezeu nu s-ar mai îngriji, ca să-l și răzbune.”¹⁸

De dimineață, Andrei se scula și pornea prin mijlocul pieței. Nu răbda numai foamea și setea, ci și disprețul celorlalți, în toate zilele. Și nu se așeza să

¹⁶ Aici vorbește Părintele Nichifor, biograful.

¹⁷ P.G. 111, 648 B.

¹⁸ P.G. 111, 648 C - 649 C.

se odihnească deloc. Când se lăsa noaptea, se ducea în vreun colț al cetății, alunga câinii care se adăposteau pe-acolo și le lua locul. Gol și sărman, își zicea sieși: „Iată, netrebnice Andrei, ai petrecut noaptea ca un câine, cu câinii! Haide să luăm de la capăt nevoița, căci moartea ți-e aproape. Să nu te înșele gândul că se va găsi cineva care să-ți ajute în ceasul morții. Pentru că fiecare va gusta atunci din roadele ostenețelor sale. Grăbește-te, așadar, la osteneala ta. Lasă și rabdă ocările și prigonirile în lumea aceasta, ca să dobândești slava și lauda în Împărăția cerească a Domnului nostru Iisus Hristos.” Și astfel se grăbea spre lucrurile dinainte, după cuvintele Apostolului Pavel.¹⁹ Când Andrei era văzut de unii oameni, spuneau despre el că este îndrăcit. Alții ziceau că felul lui de-a se purta nu e al unui demonizat. Unii aveau milă de el, alții îl loveau peste urechi sau scuipau peste el. Andrei răbda însă toate aceste defăimări. Se ruga în taina inimii lui, dar șoapta buzelor lui se auzea ca de la un cazan ce fierbe. Iar cei ce vedeau aburul pe care-l scotea pe gură, spuneau: „Vedeți cum de la chinul ce i-l aduce demonul asupra inimii, scoate și aburi.” Astfel se făcea văzută rugăciunea lui neîncetată și plăcută lui Dumnezeu.²⁰

Despre purtarea desfrânată

Într-o zi, pe când Sfântul se plimba prin locul unde erau case de desfrânare, ca de obicei o făcea pe nebunul și râdea. Una dintre femeile acelea ușoare, văzându-l purtându-se astfel și socotindu-l nebun, a alergat după el și l-a prins, trăgându-l în casa de desfrânare. Drept-credinciosul Andrei, cel cu voința de diamant și adevărat batjocoritor al diavolului, nu i s-a împotrivit, ci a urmat-o de îndată. Celelalte desfrânate, când l-au văzut pe Andrei, au alergat și l-au înconjurat râzând și întrebându-l cu obrăznicie: „Nefericitule, cum ți s-a întâmplat aceasta?” Dreptul Andrei a râs un pic, dar nu le-a răspuns. Femeile l-au plesnit atunci peste gât și unele mai îndrăznețe chiar au încercat să-l tragă la desfrânare. Dar dreptul vedea pe diavolul desfrânării stând în mijlocul lor. Era asemenea unui etiopian negru ca noaptea, neavând păr pe cap, ci baligă amestecată cu cenușă. Ochii îi erau ca de vulpe și purta pe umeri o mantie murdară, ce mirosea cu o întreită duhoare: de putreziciune, de mocirlă și de balegă. De împutăciunea mirosului, Andrei simțea că-l ia greața și de aceea scuipa mereu jos, cu silă. Dracul, văzând îngreșarea lui Andrei, a zis: „Alții mă au la inimă ca pe mierea cea mai dulce, dar acesta, care-și bate joc de toată lumea, mă scuipă?” Cu toate că Andrei îl și vedea pe demon, desfrânatele îl auzeau doar pe cel socotit de ele nebun. Binecuvântatul l-a luat în răs pentru urâtenia și mirosul lui, apoi l-a blestemat, alungându-l. Desfrânatele au zis atunci: „Priviți cum glumește cu demonul său. A, dar ia uitați ce haină frumoasă are! Haideți s-o vindem, ca să avem cu ce cumpăra vin, să bem astăzi.” Și i-au scos haina, lăsându-l gol. Una dintre ele a spus: „Haideți să-l îmbrăcăm cu un sac.” Au tăiat deci un sac vechi și i l-au trecut lui Andrei peste cap. Îmbrăcat

¹⁹ Filip. 3, 14.

²⁰ P.G. 111, 652 A-C.

astfel, fericitul a plecat de acolo. Oricine îl vedea înfășurat în acel sac vechi, pufnea în râs, iar unii chiar i-au spus: „Bun samar poartă măgarul tău, nebunule!” La aceasta Andrei a răspuns: „Așa este, proștilor, e o mantie bună, căci astăzi m-a făcut patrician Stăpânul.”²¹ Totuși, nu se purtau toți în felul acesta batjocoritor cu Sfântul. Unii iubitori de Hristos îi dădeau de pomană, deși el nu cerea nimic. Primea de la aceștia 20 sau 30 de *lepta*,²² pe care îi împărțea săracilor. Mai întâi căuta locurile unde se adunau aceia, își bătea joc de ei și îi ghiontea. Dacă vreunul încerca să-l prindă, Andrei îl împingea. Iar când ceilalți se repezeau la el, să-l bată cu bețe, Andrei fugea, lăsând să-i cadă bănișorii,²³ pe care săracii îi culegeau apoi, găsimdu-i pe jos.²⁴

Despre prezicerea pentru tânărul Epifanie

Fericitul, după cum am spus, obișnuia să meargă adesea la cuptorul de pâine. Odată a întâlnit trei tineri blonzi, frumoși trupește, dar și sufletește, cu frică de Dumnezeu și virtuoși. Cel mai vârstnic dintre ei le era celorlalți învățător în lucrarea faptelor bune. El a fost și cel dintâi care a simțit în Duh adevărul despre binecuvântatul Andrei. Prin urmare, le-a spus prietenilor săi: „Credeți-mă, dragii mei, eu socot că acest nebun este în fapt un rob al lui Dumnezeu!” Ceilalți au spus atunci: „Te rugăm, fă în așa fel, ca să-l putem întâlni în taină, undeva mai ferit, ca să-l putem cunoaște.” Așadar, acela s-a grăbit și l-a întâmpinat pe Andrei, spunându-i: „Frate, dacă ai dragoste de-aproapele, vino și stai cu noi puțin.” Binecuvântatul a zâmbit, răspunzând: „Fiule, nu ești tu oare Epifanie?” Apoi fericitul i-a proorocit în Duhul Sfânt: „Cunoaște aceasta, fiule, că vei ajunge Patriarh al acestei cetăți.”²⁵ Și, luându-l de mână, a mers la ceilalți doi tineri. Epifanie le-a zis cum fericitul Andrei i-a spus pe nume, deși nu se cunoșteau mai dinainte.²⁶ Auzind acestea, tinerii l-au privit cu și mai multă dragoste și încredere. Mergând într-o tavernă, fericiți de privirile celor de-acolo, au cumpărat pâine și pește, punându-le înaintea lui Andrei. Binecuvântatul, văzându-le dărnicia, s-a bucurat mult. După ce a spus o rugăciune în gând, mulțumind lui Dumnezeu, a gustat puțin și le-a împărțit și celorlalți cu propriile lui mâini. Totuși e vrednic de credință cuvântul²⁷ că Andrei mânca doar jumătate de posmag pe zi. Chiar și atunci, la masă cu cei trei tineri, mai mult lăsase în farfurie decât mâncase. În ce privește vinul, făcea la fel. Dacă îi dădea cineva un pahar, îl bea, dar când era singur, nu bea niciodată. Adesea petrecea trei sau patru zile, sau chiar o săptămână fără să mănânce nimic.

²¹ P.G. 111, 652 C - 656 A. *Sinaxarul Mare* (în limba greacă) redă această ultimă propoziție astfel: „Împăratul m-a făcut patrician.”

²² *Lepton* (pl. – *lepta*) este o mică monedă de aramă.

²³ Textual: obolul.

²⁴ P.G. 111, 656 AB.

²⁵ Acesta este, probabil, Epifanie, Patriarh de Constantinopol (520-535), prăznuit de Sfânta Biserică pe 25 August. Anumite surse susțin însă că este Polieftos (956-970), prăznuit pe 5 Februarie.

²⁶ P.G. 111, 657 AB.

²⁷ 1 Tim. 1, 15; 4, 9.

Aceasta se întâmpla pentru că satana îi învârtoșa pe cei mai mulți și nu-i dădeau pomană. Cât despre Andrei, el nu silea pe nimeni ca să-i dea ceva, nevrând să fie o povară pentru nimeni.²⁸

„În timp ce binecuvântatul stătea în tavernă cu cei trei tineri, s-a întâmplat să trec și eu pe-acolo. Auzindu-i glasul, m-am așezat într-un loc ferit, urmărind cele ce se întâmplau. Tinerii și-au luat rămas bun de la Andrei și au plecat. Cârциumarul a ieșit din tavernă și el pentru ceva timp, lăsându-l astfel numai pe Andrei acolo. Dacă nu a mai văzut pe nimeni, crezând că e singur, Andrei și-a ridicat mâinile spre ceruri și s-a rugat pentru cei trei tineri. Dumnezeu mi-e martor, dragii mei, că l-am văzut ridicat de la pământ, pe când se ruga. Și mi s-a făcut frică văzând acestea. După ce și-a terminat ruga, și-a făcut semnul Crucii. Apoi a ieșit din nou la nevoia lui de nebun pentru Hristos, îndreptându-se spre mulțimea trecătorilor și făcându-și nebuniile obișnuite.”²⁹

Despre iarna cea grea

Odată s-a abătut asupra cetății o iarnă grea, cu ninsori multe. Era atât de frig, încât mulți au fost găsiți morți de foame și înghețați. Chiar și copacii înghețaseră și se dezrădăcinau, iar păsările mureau, neavând ce să mănânce. „Am fost foarte îngrijorat pentru robul lui Dumnezeu. Mai întâi, fiindcă îl știam lipsit de toate, apoi, fiindcă nu știam pe unde ar putea fi. Deci n-am putut să nu mă gândesc odată că, oriunde ar fi fost până la acel timp, era cu puțință să fi murit deja. Acea vreme nenorocită a ținut vreo două săptămâni. Chiar atunci când a încetat vântul, iată că binecuvântatul a venit la mine, în miez de noapte. Când l-am văzut, am rămas uimit. L-am îmbrățișat și l-am sărutat, și numai după mult timp de tăcere a bucuriei revederii, mi-a zis: „Să ne așezăm, căci am ceva să-ți spun.” După ce a încetat din lacrimi, mi-a zis cu dulceață: „Așează masa, ca să mâncăm ceva.”³⁰

Când l-am auzit spunându-mi asta m-am bucurat mult. După ce am zis slujitorului să pună masa, fericitul Andrei mi-a spus: „De ce te-ai îngrijorat atât pentru mine, părinte, gândind că am murit și eu de frig, ca și mulți din frații mei, săracii? Nu știi oare că Acela care mi-a zis că mă va face moștenitorul Lui, de-L voi sluji cu toată inima, Acela e cu mine și mă ocrotește? Și nu știi că aceia care nădăjduiesc în Dumnezeu cu toată inima, au parte de bucurie și acum, și în veacul viitor?” Auzindu-l vorbind astfel, mi-a trecut prin minte că i se întâmplase să trăiască vreun lucru minunat și de aceea am început să-l rog să îmi arate prin ce trecuse. Binecuvântatul mi-a spus atunci: „Nu știi oare, frate, că am fost pe străzi și prin piețe, făcând ceea ce fac de obicei? Totuși, iubirea și rugămintele tale mă silesc să-ți spun adevărul. Dar te jur pe Dumnezeu ca, atât timp cât trăiesc și mai sunt în această lume, să nu arăți nimănui nimic din lucrurile pe care ți le voi dezvălui.” I-am făgăduit să nu spun nici o vorbă nimănui. Și așa, a început să-mi povestească: „După cum știi, dragul meu, multe nevoi

²⁸ P.G. 111, 657 C.

²⁹ P.G. 111, 660 B.

³⁰ P.G. 111, 660 CD.

m-au cuprins în această vreme, pentru că eram gol, fără acoperământ și desculț. Nu credeam că am să mai pot răbda, așa că m-am dus la săracii asemenea mie, ca să stau cu ei o vreme. Dar nu au vrut să mă primească, ci ca pe un câine m-au gonit cu bețele lor, zicându-mi: «Pleacă de aici, câine!» Nu mai aveam încotro s-o apuc, așa că am deznădăjduit de viața mea. Am început a spune: «Binecuvântat ești Doamne! Căci dacă voi muri de frig, cred că mi se va socoti ca o mucenicie.» Gândind la aceste lucruri, m-am dus într-un colț al cetății. Acolo am găsit dormind un câine și am vrut să mă întind alături de el, ca să mă încălzesc puțin. Dar câinele, văzându-mă, s-a ridicat și a fugit. Mi-am zis atunci: «Ticălosule, vezi cât ești de păcătos, dacă și câinii fug de tine! Oameni se îndepărtează de tine ca de un drac viclean. Ceilalți săraci te alungă și ei. Ce-ți mai rămâne de făcut? Să mori, destrăbălatule, să mori!» Dârdâind și de frig, și pentru gândurile acelea, într-o durere mare și muștrări de conștiință, am început a plânge. Brațele și picioarele îmi înghețaseră, când mi-am întors gândul spre Dumnezeu, crezând că nu peste mult timp o să părăsesc această lume.³¹

Despre răpirea la al treilea cer

Și Andrei a zis mai departe: „Pe când cugetam astfel, a venit deodată o căldură peste mine. Atunci am deschis ochii și am văzut un tânăr foarte frumos, care strălucea ca soarele. Ținea în mână o ramură de aur, împletită cu crini și trandafiri proaspeți. Dar aceste flori nu erau ca florile de pe pământ, ci de o culoare și înfățișare cu totul aparte. Tânărul mi-a atins fața cu acea ramură înflorită, spunându-mi: «Andrei, unde ai fost?» I-am răspuns: «În întunericul și-n umbra morții.» Din nou mi-a atins fața cu ramura, spunându-mi: «Primească viața trupul tău!» Odată cu acele vorbe, parfumul florilor mi-a pătruns inima, și, ca un fulger, viața a intrat din nou în mine. Am auzit apoi un glas spunând: «Dați-i o mângâiere, până vor trece două săptămâni, apoi duceți-l iarăși înapoi, căci hotărât-am să-i mai prelungesc lupta pe pământ.» Și-odată cu acele vorbe am adormit din nou. Și ce s-a întâmplat nu știu. Cu toate că mi s-a părut că am dormit o noapte, când m-am trezit, trecuseră chiar două săptămâni, așa cum Bunul Dumnezeu a poruncit.³²

Mă aflu în cel mai plăcut și minunat, cel mai plin de har Rai al florilor și miresemelor. Sufletul meu era într-o stare de răpire și mă întrebam: «Ce s-o fi întâmplat cu mine? Eu stau în Constantinopol, deci cum de mă aflu aici?» Mirându-mă de acestea, nu le puteam înțelege. Apoi am început a gândi: «Iată că am înnebunit de-a binelea! Căci trebuind să mulțumesc și să slăvesc pe Dumnezeu, Care mi-a făcut atâta bine, eu stau și iscodesc o asemenea minune.» Și mă simțeam fără de trup, ca și cum aș fi ieșit din el.³³ Mai bine zis, eram

³¹ P.G. 111, 664 A.

³² P.G. 111, 664 BC.

³³ Sfântul Simeon Noul Teolog: „Cel contopit cu Dumnezeu prin credință și care-L cunoaște prin fapte, s-a învrednicit negreșit să-L vadă și prin contemplație. Dar vede cele pe care nu pot să le scriu. Fiindcă mintea lui vede priveliști străine, se luminează întregă și se face luminoasă, dar nu poate să înțeleagă și să descrie acestea. Pentru că însăși mintea este

acoperit cu un veșmânt ce strălucea ca zăpada și era împodobit cu pietre prețioase. Privindu-l, nu mai puteam de bucurie. Pe cap aveam o coroană strălucitoare, de aur, împodobită cu tot felul de flori. În picioare mi se părea că am sandale, iar la mijloc eram încins cu un brâu roșu, sclipitor. Văzduhul acolo strălucea de o lumină negrăită și era înmiresmat de parfumul a o mulțime de flori, de toate culorile. Dar și alte multe miresme veneau peste mine și mă încântau.” Aici binecuvântatul s-a oprit – iar pe mine mă luase frica, ascultându-l, și mintea mea se cutremura. Apoi mi-a spus că se simțise atunci asemenea unui împărat în locașul lui Dumnezeu.

„Văzându-le pe toate-acestea, mă bucuram mereu mai mult.³⁴ Dumnezeu a făcut să răsară acolo tot felul de pomi. Dar aceia nu sunt ca pomii de pe pământ, ci sunt veșnic verzi și înfloriți, plini de nectar și cu frunziș bogat. Își plecau ramurile unii către alții și slobozeau un miros negrăit.³⁵ Dreptii petrec aici și sunt plini de bucurie și fericire, iar încântarea le umple sufletele.

Înfățișarea pomilor acelora era cu totul deosebită și din alte pricini. Unii erau neobișnuit de schimbați și parcă împlețiți, alții erau grațioși și măreți. Unii aveau flori neveștejite, alții erau încărcăți cu frunze și fructe, și iarăși alții erau împodobiți cu flori și frunze. Fructele lor nu pot fi asemănați cu nimic din cele de aici. Era o priveliște cu totul străină de această lume. Pe crengile lor semețe sălășluiau zburătoare, păsări și insecte,³⁶ cu aripi ca de aur sau albe ca zăpada. Unele stăteau cocoțate pe ramuri și ciripeau. Sunetele cântecelor pe care le scoteau, armonioase și plăcute, mi se păreau a se auzi până-n înaltul cerului.

lumină și le vede pe toate lumină, iar lumina e vie și dă viață celui ce vede aceasta. Se vede pe sine însuși unit întreg cu lumina și, văzând, este concentrat în această vedere și este așa cum era. Simte lumina în sufletul său și își iese din sine și, ieșind din sine, o vede de departe, dar întorcându-se iarăși în sine, se găsește din nou în mijlocul luminii.” *Cateheze*, Cateheza 2,12, studiu introductiv și traducere de diac. Ioan I. Ică jr., Editura Deisis, Sibiu, 1999, p. 37. [Saint Symeon the New Theologian (949-1022), *The Discourses*, Ch. II, § 12, Classics of Western Spirituality Series (NY: Paulist Press, 1980), p. 56].

„Vorbeam cu lumina aceea, lucru pe care îl știe acea lumină, care a risipit toată ceața din sufletul meu și tot cugetul pământesc, care a depărtat de la mine toată materia groasă și povara sufletului, pe care o aduseseră în mădularele mele lăncezeala și ațipeala. Căci – minune înfricoșătoare! – într-atât a încordat și a învigorat relaxarea articulațiilor și mușchilor, produsă de multa mea osteneală, încât mi se părea că am dezbrăcat veșmântul stricăciunii; dar nu numai aceasta, ci și o bucurie multă, o simțire spirituală și o dulceață mai presus decât gustul tuturor celor văzute s-au revărsat de îndată, în chip de negrăit, în sufletul meu și mi s-a dăruit în chip uimitor și am cunoscut o libertate și o uitare de toate gândurile vieții din lume, precum și însuși modul ieșirii din viața aceasta. Fiindcă toate simțirile minții și ale sufletului s-au alipit numai de acea negrăită bucurie a luminii.” *Ibidem*, Cateheza 16,3, pp. 193-194. [*Ibidem*, Ch. XVI, § 3, pp. 200-201].

³⁴ P.G. 111, 664 C - 665 A.

³⁵ *Osios Andreas*, Paraclete, p. 49.

³⁶ Τέττινες (Τέττιξ) = *cicala*, *cicada plebeida* sau alte specii de insecte zburătoare, care stau pe crengile copacilor, încălzindu-se la soare. Sunetele plăcute pe care le scot acestea sunt adesea folosite pentru a descrie sau pentru a sugera sunete similare. Aceste mici creaturi, văzute de Sfântul Andrei, formează o specie aparte.

În timp ce încercam să ghicesc ce-și spuneau una alteia, mintea mea era ca răpită. Căci erau ca trandafirii sau crinii, sau ca o altă oarecare floare ce nu o pot numi, atât de neobișnuit arătau, plutind în înălțimea văzduhului. Și iarăși, cercetam cu uimire frumusețea alteia, cu o poleială și culoare de un farmec deosebit. Iar alta mă bucura cu cântecul ei desfătător și neconținut. Dar cine poate povesti necuprinsele frumuseți și înfățișările neobișnuite ale celor de acolo? Toți acei pomi se înălțau perechi-perechi, după mărime, într-o ordine și armonie desăvârșită. O, fericită mâna care i-a sădit acolo!³⁷

Și iarăși am intrat în cele mai dinlăuntru ale Raiului, încât credeam că nu voi mai vedea din nou întunericul acestei lumi muritoare. Pentru că mi se părea că lucrurile din lumea aceasta sunt întuneric pe lângă cele de acolo. Pe când mergeam așa, am văzut în mijlocul Raiului un râu mare, ce adăpa copacii, iar păsările veneau și ele să bea din apele lui, ca după aceea să cânte iarăși. De-o parte și de alta a râului se întindea o viță de vie, împodobită cu frunze ce sclipeau ca aurul. Și ramurile ei străluceau ca o piatră prețioasă, așa după cum e scris: «Eu sunt vița»³⁸ și «Pus-am în Sion o piatră, o piatră de încercare, piatra din capul unghiului, de mare preț, bine pusă în temelie.»³⁹ Această vie înconjura grădina, fiind încărcată de ciorchini cu struguri mari și frumoși. Vițele ei se împleteau între ele, încununând și împodobind toate răsadurile și toți pomii de acolo. Văzând toate acestea, inima mea se bucura, și simțeam cum sufletul meu trece de la teamă la mirare, și de la mirare la uimire. Am petrecut în starea aceasta minunată vreme destul de îndelungată. După aceea am auzit suflarea unui vânt dinspre răsărit, ce aducea o mireasmă nespūsă, mlădiind pomii. Mi se părea că îngerii tămâiază în ceruri, înaintea lui Dumnezeu.⁴⁰

După ce acest vânt s-a domolit, un altul a început să sufle dinspre apus, purtând și el un miros ce m-a umplut de încântare și aducând cu el ceva ca o ninsoare. Iar acei pomi întreceau în frumusețe și mireasmă atât de mult pomii pământului, încât uitasem tot ceea ce mă desfătase până atunci. Cât despre acele păsări cântătoare, simțeam că-mi ies din mine însumi auzind glăsuirea lor. Și dacă erau păsări sau îngeri, aceasta numai Dumnezeu o știe. Apoi a început să sufle un al treilea vânt, dinspre miazănoapte, având străluciri asemenea celor pe care le face soarele în curcubeu. Când sufla, unduia blând florile și copacii, umplându-i de acele străluciri și făcându-i să slobozească alte miresme, așa încât iarăși am fost ca în răpirea minții. Iar când puteam gândi, mă întrebam cum de-am ajuns să pot gusta o atât de minunată fericire. După aceea și acest vânt s-a liniștit, așternându-se o mare tăcere. Am mers puțin, ca să pot trece râul. Pe când înaintam pe acea câmpie a Raiului, gândeam în sine la toată bogăția Atotțiitorului Dumnezeu, care era adunată acolo din belșug și pe care gura

³⁷ P.G. 111, 665 B - 668 A.

³⁸ In 15, 1.

³⁹ Is. 28, 16; Ef. 2, 20.

⁴⁰ P.G. 111, 668 AB.

omenească nu o poate povesti.⁴¹

Așadar, pe când străbăteam grădina aceea și luam aminte la Sfintele Sfinților, iată! – un al patrulea vânt a suflat iarăși dinspre miazănoapte, purtând mireasmă de trandafiri și crini, având și o culoare ca a vioarei. Și iarăși copacii slobozeau cu freamăt un miros mai plăcut decât al mirului și moscului, ce-mi pătrundea până în adâncurile inimii. Și mă gândeam: «Cu ce fel de ochi le văd pe acestea, cu cei trupești sau cu cei duhovnicești? Doar Bunul Dumnezeu o știe.» Nu cunoșteam dacă le văd și le simt pe acelea cu trupul meu pământesc sau cu un trup asemenea celui pe care-l vom purta după Înviere. Dar, fiindcă nu simțeam nici greutate, nici poftă, nici altceva din cele trupești, mi se părea că sunt fără de trup. Nu știu ce să-ți spun, căci numai Dumnezeu, cunoscătorul inimilor, știe acestea.⁴²

În vreme ce florile și pomii se unduiau în bătaia vântului, auzeam din nou acel sunet minunat, iar mireasma îmi îmbăta din nou simțirile, lăsându-mă fără de glas. O nesfârșită bucurie și dulceață îmi străbătea și mintea, și inima, făcându-mi duhul să tresalte, veselindu-se. Apoi, și acest vânt s-a oprit. Atunci mi-am dat seama de o minune înfiorătoare și dincolo de-nchipuire: deși trecuse atât de mult timp, totuși întunecarea ce o aduce noaptea nu se arătase. Petrecusem tot timpul în lumină, în bucuria vieții, înconjurat de strălucire și veselie.⁴³

După toate acestea, am ajuns ca într-o răpire. Și credeam că stau deasupra bolții cerești, iar un tânăr, înveșmântat în mantie și cu o înfățișare asemenea cu a soarelui, venea spre mine. Gândeam că e același tânăr care îmi mângâiasse fața cu acea ramură înflorită, pe când pieream de frig. El a poruncit celor care-l însoțeau să mă ridice într-o înălțime. Pe când mă călăuzea, deodată am văzut o Cruce înfricoșătoare în măreție și frumusețe. Părea asemenea unui curcubeu în nori, iar de jur împrejurul ei erau patru voaluri, asemenea unor strălucitori nouri de lumină. Două dintre voaluri, roșii ca focul, străluceau asemenea fulgerului, iar celelalte erau albe ca zăpada. Împrejurul Crucii stăteau cântăreți înalți și frumoși, albi ca lumina, cântând un imn minunat, slăvindu-L pe Hristos cel Răstignit. Însoțitorul meu, mergând în față, a sărutat Crucea cu evlavie și m-a îndemnat să fac și eu la fel. M-am închinat la rândul meu, sărutând Crucea. Iar pe când sărutam acel neprețuit lemn învăpăiat, am simțit o dulceață duhovnicească și o mireasmă ce întreceau toate cele pe care le simțisem chiar și acolo, în Rai.⁴⁴

⁴¹ P.G. 111, 668 B – 669 B.

⁴² „Deși vederea lui Dumnezeu, izvorând din puterea Crucii și a Învierii, este dincolo de percepția simțială, rațională sau duhovnicească, ea le include pe toate acestea, pentru că întreaga umanitate este chemată la *theosis*, adică la a deveni Dumnezeu prin har, la a-L vedea pe Tatăl, prin Fiul, în Duhul.” John Romanides, *An Outline of Orthodox Patristic Dogmatics*, p. 115.

⁴³ P.G. 111, 669 B-D.

⁴⁴ P.G. 111, 669 D - 672 B.

Când însă mi-am mutat privirea de la Cruce, deodată m-am văzut deasupra abisului mării. M-au cuprins tremurul și frica și am strigat către povățuitorul meu: «Domnul meu, îndrumează-mă! Iată, mi se pare că merg pe nori și mi-e frică, nu cumva să fac vreun pas greșit și să mă prăbușesc în apele ce sunt sub noi.» Acela mi-a răspuns: «Nu te teme, căci trebuie să urcăm mai sus.» Și, dându-mi mâna, ne-am aflat de îndată deasupra celei de-a doua țării a cerului. Aceasta părea albă ca zăpada. Am văzut și acolo două Cruci, asemenea celei pe care o văzusem înainte. În jurul lor se săvârșea o slujbă măreață, ca și la prima Cruce. Văzduhul era acolo învăpăiat și-i odihnea înviorându-i pe tinerii care cântau. Am sărutat și aceste două Cruci cu dragoste și dor dumnezeiesc. Dar și parfumul celor două Cruci era dumnezeiesc, umplându-ne inimile de-o încântare și plăcere mai mari decât cele pe care le cunoscusem la cea dintâi. Și din nou privind, am văzut deodată totul ca și cuprins de flăcări. Înfricoșat, am cerut iarăși ajutor de la povățuitorul meu, care m-a luat de mână și mi-a spus: «Trebuie încă să mai urcăm.» De îndată ne-am găsit deasupra celei de-a treia țării cerești. Acest loc era cu totul deosebit de cele pământești. Căci nu călcam pe ceva tare, ci pe ceva auriu, asemenea petalei unei flori, care avea și formă neobișnuită, ca o vâlcea sau vale ce se-ntindea în fața noastră. Din nou ne-am găsit înaintea a trei Cruci, strălucitoare precum fulgerul, ce mă înfiorau cu o măreție ce depășea măreția celor pe care le văzusem înainte. Însoțitorul meu m-a condus cu multă îndrăznire în mijlocul acelei străluciri, ca să ne închinăm și înaintea celor trei Cruci. Dar eu nu am mai avut destulă tărie, așa încât m-am închinat de la o oarecare depărtare.⁴⁵

După ce am mai mers puțin, am ajuns la o altă catapeteasmă. Am văzut apoi ceva asemenea unui fulger desfășurat în văzduh. Urcând și trecând de acea catapeteasmă, ne-am aflat în mijlocul a multe cete îngerești, care-L preamăreau pe Dumnezeu. Mergând mai încolo, iată! – o altă catapeteasmă, făcută ca din vizon și porfiră de nepovestit. Trecând de ea, am ajuns într-un loc slăvit. În față aveam un vâl mai minunat, ce părea făcut din chihlimbarul cel mai curat. S-a arătat atunci o mână, care a dat la o parte acest vâl, deschizându-ne calea. Înăuntru erau nenumărați îngeri, toți tineri, frumoși, cu o înfățișare mai luminoasă decât soarele. Stăteau după treptele lor, ca și cum ar fi plutit în văzduh, la o înălțime ce mă umplea de spaimă, ținând în mâini sceptre înfricoșătoare. Erau legiuni de-o parte și de alta, fără de număr. Însoțitorul meu mi-a spus: «Ia aminte! Când se va da la o parte și ultima catapeteasmă, vei vedea pe Fiul lui Dumnezeu șezând de-a dreapta Tatălui.⁴⁶ Să cazi și să I te închini. Să lași orice gând și să-ți ridici toată mintea spre El, ca să auzi bine cele ce îți va spune.» După ce mi-a spus acestea, priveam catapeteasma, când iată! – un porumbel măreț a zburat deasupra ei. Avea capul ca de aur, pieptul purpuriu, aripile și picioarele strălucindu-i ca niște flăcări. Din ochi îi ieșeau raze

⁴⁵ P.G. 111, 672 B-D.

⁴⁶ Cf. F.Ap. 7, 55; Rom. 8, 34; Ef. 1, 20; Col. 3, 1; Evr. 1, 3; 8, 1; 10, 12; 12, 21; 1 Pt. 3, 22.

luminoase. Pe când mă desfătam de frumusețea lui dumnezeiască, deodată a zburat spre înălțimi.⁴⁷ Am rămas cu privirea pierdută în acea înălțime măreață, ce îmi răpise mintea în uimire.

Și iată că am văzut un tron înfricoșător, de foc, ce stătea parcă suspendat în văzduh. Dinspre tron cobora un foc, dar nu ca focul obișnuit, căci era mai alb ca zăpada. Pe acel tron ședea Domnul nostru Iisus Hristos,⁴⁸ îmbrăcat în veșminte roșii și albe, strălucitoare ca lumina. Însă din pricina nevredniciei mele și ca să-L pot vedea, Și-a micșorat întrucâtva strălucirea. Am privit pe Dumnezeu-Omul în măreția și frumusețea Lui, ca și cum aș fi privit soarele la răsăritul său, când își aruncă razele scilpitoare. După aceasta n-am mai fost în stare să văd cu limpezime.⁴⁹ Când catapeteasma s-a dat la o parte, am făcut trei

⁴⁷ P.G. 111, 673 A-B.

⁴⁸ Sfântul Grigorie Palama: „Dumnezeu Se lasă văzut față către față, iar nu în ghicitoră... Se unește cu ei, până la a ajunge să Se sălășluiască întreg în ei, în întregimea lor. Așa încât ei se sălășluiesc cu totul în El, iar Duhul se varsă din belșug peste ei, prin Fiul [Tit 3, 6]... Totuși, să nu socotești că Dumnezeu Se lasă văzut în esența Lui suprafirească, ci după darul Lui îndumnezeitor și după energiile Lui, după harul înfierii îndumnezeitoare și după slava Lui ipostaziată.” Vezi: *Triads* III, I, 29, cf. Tr. II, 3, 26, 37, în J. Meyendorff – *A Study of Gregory Palamas* (London U.K.: The Faith Press, 1964) pp. 213-214.

Sfântul Maxim Mărturisitorul: „Dumnezeu ne-a făcut astfel încât să putem deveni *părtași dumnezeieștii firi* și să ne împărtășim de veșnicia Lui, în așa fel încât să ajungem asemenea Lui [1 In 3, 2] prin harul îndumnezeitor. Prin îndumnezeire, toate sunt refăcute și ajung la stabilitate și pentru acest scop al îndumnezeirii cele ce încă nu există sunt aduse în ființă.” Vezi: “First Century on Various Texts”, Ch. 42, *The Philokalia, the Complete Text*, Vol.II, 173.

Sfântul Grigorie Palama: „Cei ce I-au plăcut lui Dumnezeu au ajuns la scopul pentru care au fost aduși la ființă, adică la *theosis* (îndumnezeire sau participare la energiile necreate, dar nu la esență). Căci pentru aceasta ne-a făcut Dumnezeu, pentru a deveni părtași la dumnezeirea Lui, așa încât cei ce sunt îndumnezeiți de El sunt în El și El este în ei, îndumnezeindu-i. Aceștia participă la energiile divine, dar nu și la esența lui Dumnezeu. De aceea, teologii afirmă că dumnezeirea e un nume dat energiei dumnezeiești.” Vezi: *The One Hundred and Fifty Chapters*, Ch. 105, p. 201.

Distincția aceasta între ființă (esență) și energii face posibilă păstrarea adevăratei semnificații a cuvintelor Apostolului Petru: „părtași ai dumnezeieștii firi” [2 Pt. 1, 4].

⁴⁹ Sfântul Ilarie de Poitiers: „Apostolul Pavel, care n-a fost ales de om și nici prin om, ci prin Iisus Hristos, spre a fi învățător neamurilor, a vorbit despre tainele cerești, atât cât i-a fost omenește cu putință. El, care a fost ridicat până la al treilea cer și a auzit cuvinte de nerostit, vorbește după măsurile înțelegerii omenești, atât cât poate natura omenească să cuprindă. Dar el nu uită că sunt lucruri ce nu pot fi înțelese, chiar atunci când sunt auzite. Neputința omenească are nevoie de a readuce înaintea tribunalului perfect al rațiunii ceea ce a fost perceput la întâmplare prin auz. Înțelegerea cuvintelor este mai înceată decât auzirea lor, pentru că urechea aude, dar rațiunea este cea care înțelege, deși Dumnezeu este Cel care revelează înțelesul cel mai adânc, celor care îl caută. Însă darul dumnezeiesc al înțelegerii este o răsplată a credinței, deoarece prin credință neputința simțurilor este acoperită de darul revelației.” Saint Hilary of Poitiers, *On the Trinity*, Bk. 11(23), Nicene, 2nd Ser., IX:210.

Sfântul Grigorie Palama: „Când mintea este cu totul despărțită de lucruri prin rugăciunea curată, extazul este incomparabil mai înalt decât teologia apofatică; pentru că ea e proprie celor ce au ajuns la nepătimire... Revelarea lui Dumnezeu răpește mintea către contemplarea

închinăciuni, căzând la pământ. Am încercat din nou să mă ridic, spre a vedea frumusețea și strălucirea arzătoare a nemărginitei puteri a dumnezeirii Lui, dar n-am putut, căci fusesem copleșit de teamă, bucurie și uimire. Apoi, din lăuntru al acelei lumini a venit un glas, care prin puterea sa a despiciat văzduhul. Dar glasul era blând, plăcut și dulce, ca și cum ar fi picurat miere. Mi-a spus trei cuvinte, pe care înțelegându-le, sufletul meu a primit o cunoaștere ce nu a avut-o niciodată. După puțin, mi-a spus altele trei, pe care auzindu-le, mi-am simțit inima plină de o dumnezeiască bucurie. Și iarăși, a treia oară, mi-a spus alte trei cuvinte uimitoare și, deodată, s-a auzit o strigare puternică de slavoslovire a cetelor îngeresti.⁵⁰ Era, cred, acel minunat imn: «Sfânt, Sfânt, Sfânt!»⁵¹

După ce am auzit acele negrăite cuvinte dumnezeiești, am fost dus înapoi, tot așa cum am urcat. Mi-am venit în fire, aflându-mă iarăși în locul unde fusesem înainte de răpire. Cugetam cu uimire la cele ce mi se întâmplaseră: unde am fost și unde mă aflam acum. Nu puteam înțelege cum de am mers în acel loc dumnezeiesc. Mi-au venit apoi în minte toate cele pe care le văzusem și cugetam în sine: «Oare a mai venit și altul aici ori sunt eu singurul?» Pe când gândeam la acestea, deodată văd întinzându-se înaintea mea o câmpie. Nu erau pomi acolo, dar era multă verdeață și violete, crini și trandafiri. Acel loc avea și niște izvoare ce izvorau încetișor miere și lapte. Toate acestea umpleau văzduhul de miresme dulci. Privind acel loc, cu verdeața lui odihnitoare, nu știam ce să mai cred despre toate lucrurile minunate ale lui Dumnezeu, care se schimbau din slavă în slavă.⁵²

Și iată, văd un bărbat strălucitor ca fulgerul. Purta un veșmânt asemenea unui nor luminos și ținea în mână o cruce. S-a apropiat de mine și mi-a spus: «Bindecuvântarea Domnului nostru Iisus Hristos fie cu tine! Fericiți sunt cei nebuni, căci ei au cea mai multă înțelepciune!»⁵³ Dumnezeu te-a rânduit să fii

luminii... De aceea, marele Pavel, după răpirea lui minunată, s-a arătat pe sine neștiutor a ceea ce a fost. Totuși s-a văzut pe sine. Cum? Prin simțirea percepției, prin rațiune sau prin intelectul spiritual. Dar, în răpirea lui, a depășit aceste facultăți. Deci s-a văzut pe sine prin Duhul, Care l-a și răpit. Și ce era el însuși, dacă nu-i mai era accesibilă vreo putere naturală sau, mai bine zis, era lipsit de toată această putere? Era aceea cu care se unise, prin care se cunoștea pe sine și pentru care se despărțise de toate. Așa a fost deci unirea lui cu lumina. Chiar și îngerii nu pot ajunge la o astfel de stare, fără a se transcende pe ei înșiși, prin harul unirii. Așadar, Pavel era lumină și duh, cu care era unit, de la care primise puterea unirii, ieșit fiind din toate cele ce sunt și devenit lumină prin har și ne-ființă prin transcendere, adică prin depășirea lucrurilor create. Dar, ajungând la o astfel de stare, dumnezeiescul Pavel nu putea să participe cu totul la esența dumnezeirii, pentru că esența lui Dumnezeu depășește prin transcendere chiar ne-ființa, de vreme ce este «mai mult decât Dumnezeu.» Vezi: “Deification in Christ”, *Triads*, II.iii.8(35-37).

⁵⁰ P.G. 111, 673 C - 676 A.

⁵¹ Cf. Is. 6, 1-3.

⁵² P.G. 111, 676 B-C.

⁵³ „Dumnezeu Și-a ales cele bune ale acestei lumi, ca să-i rușineze pe cei înțelepți” [1 Cor. 1, 27; cf. Mt. 11, 25]. Apostolii au fost și ei socotiți nebuni pentru Hristos: „Căci mi se pare că Dumnezeu ne-a arătat pe noi, Apostolii, ca pe cei din urmă oameni, ca pe niște

aici, dar vei veni atunci când vei fi chemat. Mergi acum în mijlocul ispitelor lumești, la înțepăturile și împunsăturile buruienilor, viperelor, scorpiilor și balaurilor. Dar și aceasta ce ți s-a întâmplat este o minune străină. Căci nimeni, fiind încă în trup, nu a venit aici, fără numai acela care s-a ostenit mai mult decât toți pentru Evanghelia lui Hristos⁵⁴ și tu, care ai dobândit smerenia desăvârșită. Dar să înțelegi că ai ajuns la aceasta prin marea ta sărăcie și prin umilința acelor cuvinte – Plecă de aici, câine! – și pentru că tu, care erai gol, tânăr și nebun, ai intrat în luptă cu stăpânitorul acestei lumi, pentru că l-ai biruit și ai făcut de rușine stăpânirea lui stricată. Ai văzut aici multe lucruri minunate. Ai ajuns să cunoști adevărata răsplătire și bucurie a celor drekți. Ai cunoscut, așadar, Raiul Domnului nostru Iisus Hristos? Pentru că știu aceasta: ceea ce ai văzut te-a cutremurat și te-a adus la uimire. Ce mai socoți acum despre lumea cea deșartă? Ai văzut slava și măreția cea adevărată. Înțelege, așadar, de ce fel de bucurie se lipsesc păcătoșii.» Acestea mi le-a spus acel bărbat purtător de lumină, privind cu bunăvoință spre mine.

La urmă mi-a mai spus și acestea: «Doamna și Împărăteasa cea preaslăvită a puterilor cerești, știi tu de ce nu este aici? Ea străbate lumea aceasta deșartă, sprijinind și ajutând pe cei ce se roagă Unuia născut Fiului și Cuvântului lui Dumnezeu și cheamă numele ei cel sfânt. Ar fi fost bine, dragul meu, să-ți arăt locașul ei cel prealuminos și minunat, dar acum nu este vreme, pentru că ți se

osândiți la moarte, fiindcă ne-am făcut priveliște lumii, îngerilor și oamenilor. Noi suntem nebuni pentru Hristos... noi suntem întru necinste... Până în ceasul de acum flămâzim și însetăm, suntem goi și suntem pâlmuți și pribegim... Ocărăți fiind, binecuvântăm. Prigoniți fiind, răbdăm. Huliți fiind, ne rugăm. Am ajuns ca gunoiul lumii, ca măturătura tuturor... Deci vă rog să-mi fiți mie următori, precum și eu lui Hristos” [1 Cor. 4, 9-16]. Fapte ale nebuliei pentru Hristos au fost săvârșite și în timpul Vechiului Testament. Nu a stat Proorocul Iezechiel, ca un semn pentru casa lui Israel, întins pe partea stângă, vreme de 150 de zile și apoi alte 40 de zile pe partea dreaptă, spre a-i povățui? [Iez. 4, 4-5]. Nu a purtat Proorocul Ieremia un jug de boi și nu și-a pus frânghii în jurul gâtului, pentru a vesti viitoarea robie a iudeilor? [Ier. 34, 2]. Nu a umblat Proorocul Isaia gol și desculț vreme de trei ani, spre a vesti viitorul fiilor lui Israel? [Is. 20, 4]. Smeritului și evlaviosului Andrei i s-a dat harul nu numai de a vedea realitățile spirituale ascunse, dar și de a discerne tainele adânci ale inimilor oamenilor. Viața Sfântului e un exemplu care ne mustră pentru frica noastră de a-L mărturisi pe Hristos și chiar pentru jena noastră de a ne însemna cu semnul Crucii în public.

⁵⁴ Sfântul Apostol Pavel: „Dar prin harul lui Dumnezeu sunt ceea ce sunt; și harul Lui, care este în mine, n-a fost în zadar, ci m-am ostenit mai mult decât ei toți; dar nu eu, ci harul lui Dumnezeu, care este cu mine.” [1 Cor. 15, 10]. În altă parte Apostolul scrie: „Cunosc un om în Hristos, care, acum paisprezece ani – fie în trup, nu știu, fie în afară de trup, nu știu, Dumnezeu știe – a fost răpit în rai și a auzit cuvinte de nespuse, pe care nu se cuvine omului să le grăiască.” [2 Cor. 12, 2-4].

Sfântul Ioan Gură de Aur: „Mare, cu adevărat, a fost această descoperire... Au fost răpite mintea și sufletul, în timp ce sufletul a rămas ca mort? Sau a fost răpit și trupul? E cu neputință a spune. Pentru că, dacă Pavel, care a fost răpit și căruia i s-au întâmplat atâtea lucruri de negrăit, era în neștiință, cu atât mai mult noi. Pentru că, într-adevăr, faptul că fusese în Rai îl știa și cunoștea că fusese ridicat până la al treilea cer, dar cum s-au întâmplat acestea nu știa cu limpezime.” Vezi: Omilia 26 la 2 Corinteni 12, 4, P.G. 61, 618-619 (col. 575, 576).

poruncește de către Stăpânul tuturor să pleci de aici la locul tău.» Astfel a vorbit cu mine și am căzut într-un somn dulce, din care trezindu-mă, mi s-a părut că am dormit o noapte doar și m-am aflat aici, precum mă vezi. Drept aceea, iubite frate, să ne bucurăm întru Domnul și să ne nevoim pentru mântuirea noastră, ca să dobândim bunătățile cele veșnice.”⁵⁵

Cât timp binecuvântatul Andrei mi-a povestit aceste lucruri, uitasem de mine însumi. Chipul lui părea din altă lume și chiar mirosul acelor flori minunate ale Raiului ieșeau încă din el. Mi se părea că sfinții îngeri au venit acolo unde ne aflăm și tămâiau nevăzuți. L-am rugat multă vreme să-mi spună măcar unul dintre acele cuvinte pe care le auzise, dar n-am putut să-l înduplec. Nu știu de ce, dar poate pentru că ele aparțineau doar Domnului și binecuvântatului Andrei.⁵⁶ Așa ne-am bucurat de cele cerești în acea noapte. Dimineța, fericitul a plecat iarăși spre coridoarele și străzile cetății, făcându-și obișnuitele nebunii și suferind în cuptorul lumii. Uneori o făcea pe bețivul, îmbrâncind pe alții și fiind îmbrâncit, căci se făcea piedică trecătorilor. Unii îl loveau cu picioarele, alții cu pumnii. Chiar unii dintre creștini, fără frică de Dumnezeu, îl aruncau la pământ și-l trăgeau cu funii pe străzi și prin piețe. Acestea se întâmplau chiar și în zilele de sărbătoare. Dar fericitul le răbda pe toate, cu nădejdea celor pregătite pentru cei drești.⁵⁷

Despre prefăcătoria diavolului

Nu mult după aceea, vicleanul diavol, arzând de răutate și zavistie pentru că nu-i putea face nimic lui Andrei, a luat înfățișarea unei babe și s-a așezat lângă drum, bocind și strigând: „Vai mie, sărmana și bătrâna! Cât de mult rău mi-a făcut acest înșelător, că nici nu mai am liniște! Ce pot să mai fac eu, săraca și străina?” Unii trecători, văzând-o astfel, s-au apropiat de ea, întrebând-o: „Ce ți s-a întâmplat?” Și baba a răspuns: „Andrei, care locuiește în această cetate, m-a prins de părul capului și m-a târât până aici. Mi-a smuls părul, m-a lovit și mi-a rupt și puținii dinți pe care-i mai aveam.” În acest timp, Andrei, care era prin preajmă, făcându-și nebuniile sale obișnuite, a înțeles înșelăciunea vicleanului, care luase chip de babă. S-a apropiat și, privind-o cu asprime, i-a spus: „Strigă și bocește, babă întunecată la minte și nebună, murdară de toată prefăcătoria și înșelăciunea, și vrăjitoria! Ai îmbătrânit în farmecele, blestemele și otrăvirea sufletelor omenești!” Apoi Andrei a luat niște noroi de jos și a făcut din el un bulgăre, cu care a lovit-o pe babă în față. Bulgărele i-a lăsat aceleia pe chip o urmă ca de cruce și chiar atunci diavolul și-a lepădat înfățișarea omenească, prefăcându-se într-un mare șarpe, care s-a făcut nevăzut. Iar binecuvântatul Andrei și-a urmat drumul și purtarea obișnuită.⁵⁸

Despre întâlnirea lui Epifanie cu diavolul

Întâlnindu-l pe drum pe tânărul Epifanie și văzându-l tulburat de oarecare

⁵⁵ P.G. 111, 676 C - 677 B.

⁵⁶ P.G. 111, 677 BC; Paraclete, p. 57.

⁵⁷ P.G. 111, 677 C - 680 A.

⁵⁸ P.G. 111, 680 D - 681 B; Paraclete, p. 59.

ispită diavolească, Andrei l-a îmbrățișat, l-a luat de mână și l-a condus spre un loc liniștit, unde puteau să stea și să vorbească. Pe drum, fericitul i-a spus lui Epifanie: „Iată și prefăcătoria diavolului! Se arată când ca o babă, când ca un agarean negru, ca să-l întâlnească pe iubitul meu fiu, să-l amenințe și să-l sperie.” Epifanie, auzind acestea, s-a mirat foarte. Căci într-adevăr, mai înainte de a se întâlni cu Andrei pe drum, tânărul fusese înfricoșat de amenințările unui ismaelit. Și asta pentru că diavolul știa viața virtuoasă a lui Epifanie, strădania lui de a se depărta de plăcerile trupești, nevoița și trezvia lui față de patimi. Tânărul avea și-o minte ascuțită, și-o mare elocvență în vorbire, dar era și sfios, și blând în toată purtarea lui față de ceilalți. Era și bun cunoscător al Sfințelor Scripturi, așa încât, atunci când vorbea cu filosofii, aceia erau uimiți de cunoștințele și răspunsurile lui.⁵⁹

Ajungând la locul spre care porniseră și așezându-se, Epifanie începu să povestească ceea ce i se întâmplase cu agareanul. „Era ca un bătrân cu barbă albă și privire înspăimântătoare, purtând o mantie neagră și cizme din piele tăbăcită. Mi-a spus acestea: «Nu ești tu Epifanie, fiul lui Ioan, și nu despre tine spun oamenii că l-ai călcat în picioare pe diavol? Fățarnice! De vreme ce-ai pornit război cu mine, te voi prinde în plasa mea, își voi săpa groapa și te voi arunca în ea! Am apoi un cazan în care să te fierb, dacă-ndrăznești să te pui cu mine!» În timp ce boscorodea vicleanul, mă miram de amenințările lui și de ceea ce venise peste mine. Căci mă cuprinsese frica, deși mai înainte nu-l cunoscusem și nici măcar nu-l mai văzusem vreodată. Nu înțelegeam ce mi s-a întâmplat și de ce mă tulburasem așa de tare. Dar după aceea te-am întâlnit pe sfinția ta și mi le-ai făcut cunoscute toate, fără vreo umbră de-ndoială.»⁶⁰

Andrei i-a spus atunci lui Epifanie: „Agareanul ce ți s-a arătat, fiul meu, este un sutaș al diavolilor. Este trimis să războiască pe cei ce se străduiesc să-I placă lui Dumnezeu, așa încât să le arunce sufletele în destrăbălare, în mânie nebună și patimi fără de rușine. Prin urmare, ia aminte, fiule, și te păzește, căci știi meșteșugirile lui. Vicleanul, văzându-te sporind în cele duhovnicești, scrâșnește din dinți împotriva ta. Se străduiește să-ți scoată înainte mii de ispite și își îndreaptă răutatea împotriva virtuții, înțelepciunii și blândeții tale. Și face acestea pentru că tu iubești din toată inima pe Dumnezeu și pe Sfinții Lui, care și-au vărsat sângele pentru El și pentru a dobândi bunătățile cele veșnice.⁶¹ De aceea, ia aminte cu grijă, străbătând calea cu frică de Dumnezeu și cu dreptate: stăpânește-ți trupul și pornirile cărnii cu postul, îmbracă-te cu smerita cugetare, iar în rugăciune cu bucuria. Păzește-ți toate simțurile trupului neîntinate, căci preavicleanul vrea să-ți murdărească inima, să te facă rob necurăției, ca să fii osândit în gheena focului. Pentru că acela care săvârșește păcatul, este rob păcatului.⁶² Căci sunt doi stăpâni: Domnul dreptății și

⁵⁹ P.G. 111, 681 BC.

⁶⁰ P.G. 111, 688 B.

⁶¹ P.G. 111, 688 BC.

⁶² In 8, 34.

în răutățitul diavol. De aceea, iubitul meu fiu, să fii bun lucrător al dreptății și Domnul cel Preaputernic te va păzi și te va ajuta, și îngerilor Săi le va porunci pentru tine, ca să te păzească în toate căile tale.”⁶³ După ce Sfântul a sfârșit povățuirea, s-au sărutat întru Hristos, apoi Andrei a plecat la nevoiea lui, iar Epifanie s-a îndreptat spre casa lui.⁶⁴

Despre tatăl lui Epifanie

Într-o zi, stând Epifanie în fața casei părinților săi, binecuvântatul Andrei trecea pe acolo, făcându-și nebuniile obișnuite. Omul lui Dumnezeu părea a fi un sărac gol, încins la mijloc doar cu o zdreanță.⁶⁵ Epifanie, milostiv cum era, îl privea de la depărtare, dorind mult să-l cheme în casă. Dar nu voia ca tatăl lui să afle despre cunoștința ce o avea cu Andrei. Ascunzând deci aceasta, i-a spus tatălui său: „Tată, vezi pe acel om cum umblă prost îmbrăcat? Cred că mai suferă și de îndrăcire. Nu am putea ca, din toate bunurile ce ni le-a dăruit Dumnezeu, să-i dăm și lui, așezându-l la masă, ca să avem și noi răsplată în Împărăția cerurilor?” Tatăl lui Epifanie s-a umplut de bucurie dumnezeiască la auzul acestor cuvinte, și-a îmbrățișat fiul și i-a spus: „O, bucuria sufletului meu și lumina ochilor mei! Dar mai trebuie să mă întreb despre așa ceva? Fă tot ceea ce dorești.” Prin urmare, tânărul a alergat să-l ajungă din urmă pe Andrei, care deja se depărtase. L-a luat de mână și l-a condus spre casă, dar, fiindcă tatăl lui Epifanie nu mai era la intrare, Andrei a rămas afară. În acest timp, trecătorii, văzându-l gol și ca un ieșit din minți, au vrut să-i dea un ban și puțin vin să bea. Dar el nu le-a luat pomana, ci s-a așezat acolo, jos, pe pământ.⁶⁶

Despre eunucul desfrânat

S-a întâmplat să treacă atunci pe acolo un eunuc, care îi era cunoscut lui Epifanie. S-au salutat și apoi eunucul l-a întrebat pe Epifanie despre Andrei, cum de umbla așa gol, pe o vreme atât de friguroasă. Epifanie i-a răspuns că nu știa prea bine, dar că bănuia că acela avea mintea răătăcită și de aceea umbla ca unul fără de simțire. Făcându-i-se milă, eunucul i-a dat atunci lui Andrei tot ceea ce avea la el, adică treizeci de curmale. Ba chiar s-a oferit să-i mai aducă și alte lucruri de nevoie. Dar Andrei, cu privirea lui duhovnicească, i-a văzut starea sufletului și, uitându-se la el încruntat, i-a spus: „Nebunii nu mănâncă din darurile colofoniților.” Neînțelegând bine, eunucul i-a zis cu silă: „Cu adevărat ești nebun, căci văzând curmale, crezi că sunt colofone.”⁶⁷

Însă binecuvântatul i-a răspuns: „Pleacă, fățarnicule, în dormitorul stăpânului tău, să faci munca murdară a sodomiților, ca să iei plată mai multe curmale! Nu știi nici strălucirea Împărăției cerurilor, nici groaza gheenei! Dar,

⁶³ Ps. 90, 11; Lc. 4, 10.

⁶⁴ P.G. 111, 688 D - 689 B.

⁶⁵ P.G. 111, 693 D.

⁶⁶ P.G. 111, 696 C.

⁶⁷ P.G. 111, 697 AB; Paraclete, p. 71. Liddell & Scott, *Greek-English Lexicon*: Sfântul Andrei spune: *colofonias* (χολοφονίας) numindu-i astfel pe sodomiți. Eunucul, neînțelegând bine, crede că e vorba de *colofonion* (χολοφόνιον), care este o specie vegetală.

fiind creștin, nu ți-e rușine nici de îngerul tău păzitor? Nu știi ce te așteaptă, necuratule, care mergi în locuri ascunse și faci ceea ce nici câinii, nici târâtoarele, nici șerpii și nici porcii nu le fac? Unde ai învățat, blestematul, aceste lucruri împotriva firii? Vai de tinerețea ta, pe care diavolul a stricat-o, coborându-te în cele mai de jos ale iadului! Ia aminte și nu mai fă aceasta, ca să nu arunce Dumnezeu foc din cer asupra ta și să cazi dintr-un foc într-altul mai groaznic, în gheena, și să arzi veșnic!” Eunucul, auzind aceste cuvinte, s-a făcut roșu la față de rușine, spunând: „Vai mie, nenorocitului!” Epifanie l-a întrebat: „Ce ți s-a întâmplat, prietene, de te-ai rușinat așa? Nu ți-am spus că vorbește ca un nebun? Totuși, dacă pentru cele pe care le-ai auzit te mustră conștiința, îngrijește-te să te îndreptezi și nu disprețui cuvintele lui. Ești tânăr, iar satana e înfricoșător. Ne îmbrânțește să facem păcatul, nu pentru altceva, decât ca să aibe o oarecare mângâiere în focul gheenei.” După ce a ascultat aceste sfaturi, eunucul și-a urmat drumul.⁶⁸

Epifanie l-a condus apoi pe Andrei în casă. Au găsit masa pusă și au mâncat, mulțumind lui Dumnezeu pentru darurile Sale. După aceea, Epifanie a întrebat: „Spune-mi, părinte, de ce ai vorbit așa de aspru prietenului meu?” Andrei i-a răspuns: „Tocmai pentru că ții la el, de aceea i-am vorbit așa. Dacă nu-ți era prieten, n-ar fi auzit nici un cuvânt de la mine. Căci nu e scopul meu să-i mustru și să-i cert pe păcătoși, ci să străbat eu însumi calea care duce la Cer.” Epifanie a spus atunci: „Știu aceasta, părinte. Dar tânărul acela este rob în casa stăpânului său și e silit să facă tot ceea ce i se poruncește. Și cum ar putea să nu le facă?” Andrei a răspuns: „Știu și eu că e rob și că un rob trebuie să asculte de poruncile stăpânului său. Totuși nu trebuie să facă lucrurile diavolului și fapte de rușine, mai ales aceste blestemății nefirești, pe care nici la animale nu le întâlnim. Fiindcă ce om adevărat nu simte răul miros al acestei necurății?” Epifanie a zis iarăși: „Dacă stăpânul său îl silește la vreun lucru, chiar și păcătos, iar el, ca rob, nu se supune, cred că știi ce-l așteaptă: batjocuri, amenințări, bătaii și multe altele asemănătoare.” Andrei i-a răspuns: „Aceasta este mărturisirea lui Hristos, pe care El a arătat-o prin cuvintele: «Fericți cei prigoniți pentru dreptate, căci a lor este Împărăția cerurilor.»⁶⁹ Mai mult, dacă robii nu se supun stăpânilor lor, când e vorba de această scârboasă dorință a sodomiților, atunci sunt de trei ori binecuvântați, căci, prin chinurile la care sunt supuși, trec în rândul Mucenicilor.”⁷⁰

Despre robul lui Epifanie

Pe când vorbeau ei astfel, unul dintre robii lui Epifanie, de îndată ce l-a văzut pe binecuvântatul Andrei, și-a dat seama de lucrarea nebuniei pentru Hristos a acestuia. Tânărul rob s-a aruncat la picioarele Sfântului, implorându-l cu lacrimi să-l roage pe Dumnezeu ca să i se încredințeze și lui o asemenea lucrare. Știind prin descoperire duhovnicească tot ceea ce voia robul, Andrei

⁶⁸ P.G. 111, 697 B - 700 A; Paraclete, p. 72.

⁶⁹ Mt. 5, 10.

⁷⁰ P.G. 111, 700 BC.

a dorit să vorbească în ascuns cu el. De aceea, prin puterea Duhului Sfânt, a schimbat îndată vorbirea amândurora în limba siriacă. Robul a început din nou să-l roage: „Cere-I Domnului Dumnezeu să fiu și eu așa cum ești tu!” Andrei i-a răspuns: „Nu vei putea să rabzi ostenele și sudorile acestei virtuți, căci strâmtă și îngustă este calea care duce la Împărăția cerurilor. Este mai bine pentru tine să rămâi așa precum ești, stăruind aici în virtute și lăsându-te povățuit de stăpânul tău la toate cele trebuincioase mântuirii.” Epifanie, văzând și auzind cum robul își schimbase limba într-un grai pe care nici măcar nu-l auzise vreodată, s-a minunat, spunându-și: „O, ce minunat este Dumnezeu întru Sfinții Săi!”⁷¹

Atunci binecuvântatul Andrei s-a rugat lui Dumnezeu să-i descopere ce să facă și a primit acest răspuns: „Nu este spre binele lui ceea ce dorește. Dar fă-l să încerce aceasta, ca să nu te socotească neputincios în a-i împlini dorința.” Atunci Andrei a zis către îngerul său păzitor: „Umple-i paharul veseliei, din care am băut și eu, când am primit harisma.” Îngerul i-a dat să bea în chip nevăzut tânărului, care a început îndată să facă și el nebuniile pe care le făcea Andrei. Când fericitul a văzut aceasta, s-a bucurat, zâmbind. Epifanie a văzut și el ce se-ntâmplase cu robul, dar s-a neliniștit, gândind că tatăl lui se va supăra aflând. Deci i-a spus lui Andrei: „Te rog, binecuvântatele de Dumnezeu, să nu lași să se întâmple aceasta cu robul nostru, căci tatăl meu, auzind, va crede că l-ai batjocorit și te va da afară și pe tine, și pe el. Și așa, în loc să se binecuvinteze numele lui Dumnezeu, să nu se ajungă la hulă. Chiar și eu însumi cred că voi fi pedepsit de tatăl meu.” Sfântul, convins de aceste cuvinte, l-a rugat pe înger să aducă din nou pe rob la starea lui de mai înainte. Robul, văzându-se lipsit de harismă, s-a întristat foarte. Continuând să-l roage pe Sfânt să-i redea starea ce-o încercase, Andrei i-a răspuns: „Nu este voia lui Dumnezeu.”⁷²

După aceea, Epifanie i-a cerut lui Andrei să înnopteze acolo. Când robii lui Epifanie s-au adunat în jurul stăpânului lor, binecuvântatul Andrei, cu străvederea lui, a cunoscut starea duhovnicească a fiecăruia dintre ei. Și atunci a început să spună o poveste, în care numea păcatele fiecăruia, fără însă a-l numi pe păcătos, deși ei toți s-au încredințat pe rând că despre dânsii vorbea Sfântul. Unii chiar îl socoteau sfânt, dar alții spuneau că ghicește în stele. Mergând apoi toți să se culce, Andrei și-a lăsat patul și a ieșit să se odihnească afară, pe o grămadă de gunoi.

Dimineața, Epifanie l-a petrecut pe fericitul, care a purces iarăși la nevoița lui duhovnicească. Când Epifanie s-a reîntors acasă, l-a chemat de îndată pe robul cu care Andrei vorbise în limba siriacă și l-a întrebat: „Cum ți s-au întâmplat ieri acele lucruri tainice?” Tânărul rob, având încredere în Epifanie, nu i-a ascuns nimic. Îi descoperi tot, spunând: „Stăpâne, când am intrat ieri în camera ta, m-am pierdut. Fața strălucitoare a Sfântului era mai luminoasă decât soarele. Cum stăteam așa, înmărmurit, am auzit un glas spunându-mi:

⁷¹ Ps. 67, 35.

⁷² P.G. 111, 700 D - 701 C.

«Vezi cât de mult har primește cel care se face nebun pentru Hristos?» Iar după rugăciunea Sfântului am văzut o rază, plecând de la strălucirea lui și oprindu-se pe fața mea. De îndată am putut să fac și eu nebuniile pe care le făcea Sfântul, după cum ai văzut. Când harul s-a retras de la mine, m-am reîntors la starea mea de mai înainte. Și iată, stăpâne, de astăzi tu ești cel care mă va povățui la mântuire.” Epifanie i-a spus atunci: „De astăzi te voi socoti prietenul și fratele meu duhovnicesc.”⁷³

Despre felurite ispitiri

În acest timp, binecuvântatul Andrei își urma calea, îndurând frigul și înghețul, murdar de gunoi și înnegrit de funingine. Mulți îl loveau sau îl băteau cu vergi și bețe. Era împins sau târâit prin piețele cetății. Unii iubitori de Hristos, văzându-l cum răbda acestea, îi mai dădeau câte un ban sau ceva de mâncare, sau îl întrebau de ce-ar avea nevoie. Odată, pe când binecuvântatul nebun pentru Hristos își făcea nevoile firești chiar înaintea trecătorilor, a fost prins și bătut sălbatic cu vergi și bețe.⁷⁴ Andrei, de durere, s-a prăbușit la pământ. Dar mai apoi a sărutat picioarele unuia dintre cei care-l bătuseră. Altă dată, pe când binecuvântatul dormita întins pe strada îngustă, un căruțaș beat a trecut peste el cu carul său cu boi. Dar Dumnezeu l-a păzit iarăși nevătămat pe robul Său, deși unii dintre cei care văzuseră aceasta gândeau că dracul care-l stăpânea l-a păzit. Altă dată, fiind înfometat și însetat, s-a prefăcut că e beat și s-a dus să se odihnească într-un loc care, deși era în stradă, era mai călduros. Dar trecătorii au început să-l lovească, iar unii l-au tras de cealaltă parte a străzii.

Despre deschiderea porților

Binecuvântatul Andrei avea obiceiul să meargă noaptea să se roage în fața porților bisericilor. Într-o astfel de noapte, a mers să se roage la biserica Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, care era în partea stângă a porticului Forumului Marelui Constantin. În acest timp, trecea pe acolo un tânăr rob, care se ducea să împlinească o poruncă a stăpânului său. Pe când Sfântul se îndrepta spre biserică, robul l-a ajuns din urmă. Andrei, prin îngăduința lui Dumnezeu, nu l-a simțit în spatele său. Ajungând la porțile bisericii, Sfântul le-a însemnat cu semnul Sfintei Cruci și, de îndată, acestea s-au deschis în fața lui. Apoi a intrat înăuntru să se roage, neștiind că fusese urmărit de cineva. Dar tânărul rob l-a recunoscut pe Andrei, căci îl știa toată cetatea, ca pe unul nebun și stăpânit de diavol. Când a văzut porțile deschizându-se singure, tânărul a rămas locului, ca împietrit. Apoi, tremurând, a început să-și zică în sine: „Ce rob minunat al lui Dumnezeu este acesta! Cu adevărat nebuni sunt cei care-l numesc pe el nebun. Câți robi ascunși are Dumnezeu și nimeni nu-i înțelege, nici nu cunoaște lucrurile lor!”⁷⁵

Astfel gândea, stând în fața porților bisericii. Apoi s-a apropiat, ca să vadă ce face înăuntru Sfântul. Din nou s-a înfricoșat, văzându-l stând la rugăciune,

⁷³ P.G. 111, 705 C.

⁷⁴ P.G. 111, 708 D.

⁷⁵ P.G. 111, 712 C-D.

ridicat în văzduh, în fața amvonului.⁷⁶ În jurul lui Andrei strălucea o flacără de foc și adieri cu miresme minunate ajungeau până la porțile bisericii. Apoi, tânărul rob a ieșit cu frică din biserică și s-a grăbit spre a împlini porunca stăpânului său. Binecuvântatul Andrei, după ce și-a sfârșit rugăciunea, a ieșit afară, însemnând din nou cu semnul Sfintei Cruci porțile bisericii, care s-au închis în urma lui. Dar atunci Duhul Sfânt i-a descoperit cele ce se întâmplaseră cu robul. Andrei s-a întristat foarte, bănuind că robul îi va spune stăpânului său ce văzuse. De aceea, când tânărul s-a întors de la lucrul ce-l avea de făcut, Andrei l-a întâmpinat și i-a spus: „Păzește-te, fiule, să nu spui nimic din ceea ce ai văzut în biserică, și Dumnezeu va avea milă de tine. Dacă vei spune chiar și o vorbă despre cel mai mic lucru pe care l-ai văzut, vei fi stăpânit de duhul cel viclean și vei ajunge de batjocură în toată cetatea. Îi voi încredința îngerului tău păzitor grija de a nu te lăsa să-ți scape vreo vorbă și astfel eu nu-ți voi spune mai multe.” Tânărul rob a răspuns cu frică: „Nu, domnul meu, nu voi mai spune nimănui.” Apoi s-a reîntors la stăpânul său, zicându-și în sine: „Am fost, cu adevărat, martor unei minuni! Cât de mare Sfânt e acesta! Iar noi, neștiutorii, suntem cu adevărat nebuni. Ce minune! Câți robi ascunși are Dumnezeu, care-și păstrează viața și conștiința curate! Cu adevărat, ceea ce am citit despre viețile Sfinților, am văzut cu proprii mei ochi.” Apoi și-a amintit porunca Sfântului. Dar, nu mult după aceea, tânărul a uitat de făgăduința făcută. Când însă a încercat să vorbească despre aceasta, îngerul i s-a arătat, luminând ca un fulger, și i-a spus: „Oprește-te, netrebnicule! Sau vrei să fii luat în stăpânire de diavol și să ajungi batjocura dracilor?” Tânărul rob s-a cutremurat și, vrând să strige, îngerul și-a pus de îndată mâna peste gura lui, zicându-i: „Taci, copile!” Apoi îngerul s-a făcut nevăzut. Tânărul rob, plin de frică, se minuna adeseori după aceea de ceea ce i se întâmplase. De fiecare dată când își amintea, cădea în uimire. Dar își ținea limba în frâu, nespunând nici o vorbă despre faptele Sfântului.⁷⁷

Despre smochine

Odată, toamna, când vânzătorii și-au așezat pe tarabe marfa, unii, care se țineau de glume proaste, l-au luat pe Andrei și l-au adus la o tarabă cu smochine, unde vânzătorul dormita. Acolo i-au spus lui Andrei: „Mănâncă, nebunule, și umple-ți burta, pentru că în scurt timp se vor termina!” Andrei le-a urmat îndemnul, înfulecând repede. Sfătuitorii l-au trezit atunci pe vânzător, care, văzând ce se petrece, a revărsat o ploaie de lovituri peste Andrei, alungându-l. Tânărul rob care-l văzuse pe Andrei în biserică, s-a apropiat atunci și l-a sprijinit, căci era amețit de bătaie, și i-a sărutat mâinile și fața. Andrei i-a spus, ca și cum s-ar fi învinuit pe sine: „Aceste vânătăi mi le-a pricinuit gâtlejul meu cel nesătuț. Eu, fățarnicul, am fost momit de câteva smochine mărunte și am avut ca răsplată bătăile ce le-ai văzut. Dar cum îi va pedepsi Dumnezeu pe cei

⁷⁶ Amvonul era mai demult situat în mijlocul bisericii. În zilele noastre, se află în fața ușilor împărătești ale iconostasului, fiind locul de unde se citește Evanghelia.

⁷⁷ P.G. 111, 713 A-C.

care se îmbuibă la ospete, fără să aibe apoi păreri de rău?” După ce a tăcut puțin, Sfântul l-a întrebat pe rob: „De ce-ai uitat așa de repede porunca ce ți-am dat-o? Dacă acel înger nu ți-ar fi oprit gura cu mâna lui de foc, acum ai fi fost între îndrăciți.” Uimit peste măsură de aceste cuvinte, tânărul a rămas fără grai. Andrei l-a luat atunci de mână și au plecat de acolo.⁷⁸

Despre întâlnirea cu diavolul

Când diavolul a văzut că Sfântul era grijuliu față de tânărul rob și că vorbeau despre cele dumnezeiești, s-a umplut de furie. L-a luat cu el pe dracul desfrânării și le-a ieșit în cale celor doi creștini, pe când aceia treceau pe lângă o galerie de coloane întunecoasă. Acolo diavolii au început să țipe: „O, înșelătorule al lumii! De unde obiceiul ăsta de răpitor la tine? Nu-ți ajunge că ai îndepărtat de la păcat casa lui Epifanie și că i-ai adus pe aceia la Dumnezeu? Acum vrei să mi-l răpești și pe acesta și să-l aduci la pocăință?” Și începu de îndată să amintească păcatele robului. Dar Sfântul i-a tăiat vorba, spunând: „Cele ce s-au făcut prin nevrednicia mea au fost cu ajutorul lui Dumnezeu. Iar tu, pângăritule, ce treabă ai cu asta? Eu îmi voi pune sufletul pentru acesta și nu vei avea parte de el.”⁷⁹ Vorbele Sfântului i-au înnebunit pe draci. Și fiindcă voiau să îl târască iarăși pe tânărul rob la ispitele lor murdare, Andrei a luat de jos o piatră și a aruncat spre ei, făcându-i să se îndepărteze, guițând ca porcii.⁸⁰

Despre tinerii hoți

Apoi Andrei a intrat cu tânărul într-o tavernă, unde acesta din urmă a cumpărat pâine și vin. În timp ce mâncau, un alt tânăr, cu barba abia mijindu-i, a intrat în tavernă cu un tovarăș, așezându-se lângă Andrei și tânărul rob. Sfântul, cu vederea lui duhovnicească, a cunoscut păcatele și patimile ce-i robeau pe cei doi. Ca să-i cumințească, și-a început jocul de om fără minte, cu care îi făcea pe ceilalți să râdă. A înșfăcat un posmag de la unul dintre cei doi, iar fiindcă acela s-a supărat, numindu-l nebun, Andrei l-a întrebat cum de furase și el de la unul pe nume Simeon. Apoi i-a dat o palmă, de i-a țiuuit aceuia urechea. Tânărul, înțelegându-și greșeala, a rămas uimit de cunoașterea lui Andrei. Sfântul l-a plesnit apoi și pe tovarășul său, zicându-i: „Iar ție nu ți-e rușine să mănânci din lucruri furate?” După aceea i-a spus hoțului: „Crede-mă că dacă vei mai fura și de aici înainte, vei fi stăpânit de diavol.” Și s-a întors, vorbind cu cineva nevăzut: „De va mai fura, să-l iei în stăpânire.” Spunând

⁷⁸ P.G. 111, 716 A-B; Paraclete, pp. 85-86.

⁷⁹ Moise spunea: „Și acum, de vrei să le ierți păcatul acesta, iartă-i; iar de nu, șterge-mă și pe mine din cartea Ta, în care m-ai scris” [Ieș. 32, 32]. Astfel, Moise și-a arătat marea dragoste față de frații de-un neam cu el. Sfântul Pavel își arăta și el dragostea altruistă: „Spun adevărul în Hristos, nu mint, martor fiindu-mi conștiința mea în Duhul Sfânt, că mare îmi este întristarea și necurmată durerea inimii. Căci aș fi dorit să fiu eu însumi anatema de la Hristos pentru frații mei, cei de un neam cu mine, după trup” [Rom. 9, 1-3]. Hristos Însuși ne spune: „Aceasta este porunca Mea, să vă iubiți unul pe altul, precum v-am iubit Eu. Mai mare dragoste decât aceasta nimeni nu are, ca sufletul său să și-l pună pentru prietenii săi.” [In 15, 12-13].

⁸⁰ P.G. 111, 716 C - 717 A; Paraclete, pp. 86-87.

acestea, Andrei a ieșit de acolo, însoțit de tânărul rob.⁸¹ Dar hoțul s-a reîntors la faptele lui rele, ajungând chiar mai rău. Și așa, a ajuns robit de diavol, ca să se întoarcă la pocăință. Aflându-se în această stare, tânărul și-a adus aminte de palma ce-o luase de la Andrei și a alergat la biserica Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, biserică numită Mirelaion, după mirul asemenea untdelemnului, ce izvora din icoana Fecioarei Maria.⁸² Acolo, și-a uns cu untdelemn întreg trupul, căutând ajutorul Născătoarei de Dumnezeu.⁸³ Cu lacrimi fierbinți a rugat-o pe Ajutătoarea noastră. Și, ca răpit cu mintea, a văzut-o pe Fecioara stând în fața ușilor împărătești ale Altarului, îmbrăcată în porfiră și vizon, cu chipul strălucind mai mult decât soarele. Ea, privind cu mânie spre diavol, i-a zis: „Încă mai ești aici, ticălosule înnegrit? Ieși din făptura lui Dumnezeu, blestematule, căci acesta a căutat scăpare la mine!” Diavolul a răspuns atunci: „Andrei, cel care face pe nebunul pentru Fiul tău, acela mi l-a încredințat.” Dar ea a zis iarăși: „Ieși acum și nu mai flecări, căci altfel vei lua pedeapsă de la Fiul meu.” Diavolul l-a lăsat atunci pe tânăr și s-a făcut nevăzut, cu frică. Iar Fecioara a părut că intră în altar. Cât despre tânăr, acesta și-a venit în fire și a înțeles că scăpase de diavol. L-a slăvit pe Dumnezeu, iubitorul de oameni, și a adus mulțumiri Preasfintei Născătoare de Dumnezeu. S-a jurat că nu va mai fura niciodată, că nu va mai desfrâna și că nu va mai petrece cu ușuraticii și păcătoșii. Făgăduind acestea înaintea icoanei minunate, s-a întors acasă, luând aminte la sine. Astfel, a început să urce treptele virtuții, așa încât cei care îi cunoșteau trecutul și-l vedeau acum, rămâneau uimiți. Odată, când l-a întâlnit din întâmplare pe Sfântul nostru nebun, s-a apropiat de el și i-a spus: „Martor mi-e Domnul că ești un om aspru.” Apoi i-a mulțumit din toată inima lui Andrei, pentru că se făcuse pricina mântuirii lui.⁸⁴

Din nou despre întâlnirea cu diavolul

Acum să ne reîntoarcem la plecarea lui Andrei și a tânărului rob din tavernă. În timp ce mergeau pe drum, diavolul, cu o hoardă de alți draci, i-au întâmpinat pe cei doi cu larmă mare. Dar Andrei i-a certat în numele lui Iisus Hristos. Diavolul a început din nou să se plângă de nedreptatea ce i-o făcuse Sfântul, răpindu-i pe cei pe care mai înainte îi avea în gheare. Și s-a pornit să amenințe că îl va încerca pe Andrei, precum făcuse mai demult cu Iov.⁸⁵ Dar dreptul i-a răspuns: „O, blestematule, în ce fel vrei să mă încerce Domnul? Iată cum vorbirea îți este fără minte! Să mă încerce Domnul prin aurul sau argintul pe care nu-l am? Sau poate prin țarinile sau casnicii și robii mei? De acestea

⁸¹ P.G. 111, 717 BC; Paraclete, pp. 87-88.

⁸² Mănăstirea Mirelaion (Bodrum Camii) construită din cărămidă, cu o structură în cruce, este localizată la vest de Forumul Tauri, din Constantinopol. Numele îi vine de la o icoană a Născătoarei de Dumnezeu, ce izvorăște mir. Roman I Lekapenos a adăugat o biserică, prin 920-922. Acum este moschee. *Oxford*, art. “Myrelaion, Monastery of”.

⁸³ P.G. 111, 720 D - 721 A.

⁸⁴ P.G. 111, 721 BD - 724 A.

⁸⁵ Iov 1, 6 ș.u.

nu avea milă! Fă-mi una cu pământul și bunurile, și casele, și averile, ca să vezi de nu-l voi huli pe Domnul Dumnezeu. Dar nu cumva zavistuiești veșmintele sau sandalele mele lustruite? Sau poate coliba mea? Nu poți face nimic împotriva mea, câine murdar!” Și zicând acestea, și-a scos haina jerpelită, aruncând-o în fața diavolului. Tânărul rob, privind la cele întâmplate, l-a îmbrăcat iarăși pe Andrei. Sfântul l-a sărutat și l-a trimis la ale lui, sfătuindu-l să se ferească de cele păgubitoare sufletului. Iar el și-a urmat calea, prin mijlocul vacarmului străzilor, ducându-și lupta duhovnicească, stăruind în trezvie, îndurând împunsăturile și ostenele, batjocura, bătăile și scuipăturile.⁸⁶

Despre vedenia de la înmormântarea bogatului

În una dintre aceste zile de luptă duhovnicească, Andrei a întâlnit alaiul de înmormântare al unui bogătaș. O mare mulțime înconjura catafalcul, în timp ce cântăreții psalmodiau cu râvnă. Iar din mijlocul mulțimii de lumânări și tămâieri, se auzeau tânguiriile rudelor mortului. Robul lui Dumnezeu s-a uitat lung către procesiune. Vedeau în acest timp și o mulțime de draci negri, care duceau sfeșnice fumegânde și ale căror răcnete întreceau vocile cântăreților. Huiduiaiu, împrăștiind mirosuri stricate și funingine peste cei care însoțeau mortul. Râdeau fără rușine, lătrau precum câinii și guițau ca porcii, bucurându-se de cele ce se întâmplau acolo. Unii îl stropeau pe cel mort cu noroi, necurăție și apă împruțită, alții îi murdăreau fața, așa încât duhoarea era asemenea celei de la golirea unei ieșitori. Unii diavoli veneau din urmă, cântând cântece deșuchiate, dansând și hohotind. Alții aplaudau, tropăind, bătându-și joc de cei care însoțeau mortul și țipând: „Să nu vadă nici unul dintre voi lumina, creștini fățarnici! Căci voi cântați «Cu Sfinții odihnește-l» și îl numiți pe-acesta «rob al lui Dumnezeu», iar el, când trăia, tot răul l-a făcut.”⁸⁷

Această vedenie o privea binecuvântatul Andrei. Apoi s-a arătat conducătorul acelor diavoli, privind amenințător și stârnind frică și silă. Purta cu el foc, smoală și pucioasă, grăbindu-se la mormântul aceluia nenorocit, ca să-i ardă trupul după îngropare. Mai apoi, Sfântul a văzut un tânăr preafrumos, urmând cortegiul de la o oarecare depărtare. Era foarte întristat și se tânguia amarnic. Mișcat de tristețea aceluia și uitând de nevoința proprie, Andrei l-a cuprins de după umeri și l-a întrebat mângâietor: „Pentru numele lui Dumnezeu, de ce plângi și jelești astfel? Spune-mi, ce ți s-a întâmplat.” Tânărul, mai bine zis îngerul păzitor al celui mort, i-a răspuns: „Îl plâng pe acest om, căci diavolul l-a câștigat, iar eu l-am pierdut.” Andrei a zis iarăși: „Acum înțeleg cine ești. Spune-mi, atunci, care au fost păcatele acestui om.” Îngerul i-a răspuns: „Îți voi spune, alesule de Dumnezeu, căci ești mai strălucitor decât aurul și, privindu-te, mai am o mângâiere în întristarea mea. Ascultă, așadar: acesta a fost unul dintre dregătorii împăratului, dar era foarte păcătos și viclean. Era și desfrânat, și adulter, și sodomit, căci a stricat tineri și eunuci, nu mai puțin de trei sute.

⁸⁶ P.G. 111, 717 D - 720 D.

⁸⁷ P.G. 111, 724 A-C; Paraclete, pp. 92-93.

Zgârcit era și fără milă, mândru și mincinos. Ura pe oameni, și nu numai pe cei ce i-au făcut rău. Lua mită și era martor mincinos. Își supunea robii la foame, sete și bătaie. Pe unii dintre ei îi lăsa goi în frigul iernii, pe alții îi bătea cu bâta până ce-i omora și-apoi îi îngropa cu oasele cailor lui morți. Dar iată că ziua secerișului a sosit pentru el și moartea l-a aflat nepocăit. Trupul lui pângărit și netrebnic, de care s-a folosit cu ticăloșie, a fost răpit de diavol. Nu va avea parte nici de propriul său mormânt. De aceea, iubitorule de Dumnezeu, sunt întristat, pentru că a ajuns batjocura dracilor și locaș al murdăriei lor.”⁸⁸

Binecuvântatul Andrei i-a spus atunci îngerului: „Te rog, lasă întristarea, căci iată, acesta și-a încheiat viața de păcat. Iar ție, de-acum și până-n veac, îți este hărăzită mângâierea Domnului Savaot.” Spunând Andrei acestea, îngerul s-a făcut nevăzut. Și fiindcă trecătorii îl vedeau pe nebunul nostru stând de vorbă singur, ziceau între ei: „Priviți la zăpăcitul acesta cum vorbește cu zidul cel nesimțitor!” Unii chiar l-au împins și l-au alungat, zicându-i: „Ce vorbești acolo, nebune?” Dar Andrei nu i-a băgat în seamă, ci i-a luat în răs și apoi s-a îndepărtat de ei, ca de niște neștiutori în cele duhovnicești. S-a dus într-un loc mai retras al cetății, unde putea să se odihnească și să cugete în liniște. Acolo și-a adus aminte de acea jalnică înmormântare și atât de mult a plâns pentru sufletul aceluia păcătos, încât ochii i se înroșiseră și i se umflaseră.⁸⁹

Apoi, a început să se roage: „O, Dumnezeule necuprins și înfricoșător, Creator și Stăpân al nesfârșitelor veacuri, descoperitorul înțelepciunii și al cunoștinței, și Tu, Unule Născut, măreție a slavei și sfințeniei, Care ești de o ființă și de o cinste cu Tatăl și cu a toate Stăpânitorul Duh, Care Te-ai născut din Tatăl mai înainte de toți vecii și ești împreună veșnic slăvit cu El, rogu-Te, nu îngădui ca trupul aceluia păcătos să ardă în pucioasă și smoală! Arată-Ți mila și îndurarea și ascultă rugăciunea nevrednicului Tău rob, pentru acel suflet ce s-a depărtat de Tine și pe care l-a închis moartea! Te rog, nu lăsa balaurul cel din adâncuri să se bucure, înghițindu-i și trupul, și sufletul!” În timp ce dreptul se ruga cu aceste cuvinte, a fost cuprins de o iluminare dumnezeiască și a venit întru răpire. Și iată, un înger al Domnului a coborât ca fulgerul, ținând în mână un toiag de foc. Sfântul s-a văzut pe sine la mormântul aceluia păcătos, unde, ajungând îngerul, îndată i-a alungat pe diavoli, iar trupul mortului nu a mai fost ars. După aceea, Andrei a înălțat mulțumiri pentru atât de grabnică împlinire a rugăciunii lui. Când binecuvântatul și-a venit în fire, era deja seară. S-a pecetluit cu semnul Crucii și a plecat de acolo, ca să petreacă întreaga noapte în rugăciune.⁹⁰

Despre vedenia din timpul Utreniei

Odată, Sfântul a mers la biserica Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, la vremea Utreniei. La aceeași biserică mergea, de obicei, și Epifanie. Tânărul stătea în fața ușilor bisericii, când, deodată, ochii lui duhovnicești s-au deschis și

⁸⁸ P.G. 111,724 D - 725 C; Paraclete, pp. 94-95.

⁸⁹ P.G. 111, 725 D - 728 A; Paraclete, p. 95.

⁹⁰ P.G. 111, 728 B-C; Paraclete, p. 96.

l-a văzut pe dreptul Andrei venind spre el, cu o înfățișare asemenea flăcării de foc. Apoi Andrei s-a făcut alb ca zăpada, iar fața lui era roșie ca focul. Epifanie, văzând acestea, s-a minunat. A alergat spre Sfânt, și, privind de jur împrejur ca să nu-l vadă cineva, s-a aruncat la picioarele lui, spunând: „Binecuvintează, părinte, pe fiul tău duhovnicesc!” Dar Sfântul a îngenunchiat și el în fața lui Epifanie, spunând la rându-i: „Tu, stăpâne, roagă-te Domnului pentru mine! Tu se cuvine să dai binecuvântarea, de vreme ce astăzi am văzut cele ce ți s-au pregătit. Doar cu un ceas mai devreme stăteam în Biserica cea Mare a lui Dumnezeu (Hagia Sophia). Acolo te-am văzut cu o înfățișare strălucitoare, în vreme ce îmbrăcai veșminte episcopale, cu omofor. Acestea ți-au fost date din ceruri, de mâna Domnului, Stăpânul tuturor. Și am văzut doi tineri foarte frumoși, care au luat veșmintele și te-au îmbrăcat, zâmbind cu bucurie și spunând unul altuia: «Cât de maiestuos este cu omoforul! Aceasta pentru că înțelepciunea, cunoștința și elocința i-au împodobit sufletul.»⁹¹ Apoi, unul dintre cei doi tineri te-a însemnat cu semnul Crucii pe frunte și te-a sărutat. Celălalt tânăr ți-a însemnat tot trupul și apoi ți-a sărutat ochii. Toate acestea, deși tu nu le-ai văzut, preaiubite Epifanie, totuși s-au întâmplat chiar așa. Sunt sigur că Domnul îți va încredința conducerea Bisericii Sale și vei păstori poporul Său, pe care l-a câștigat cu scump sângele Lui. Așadar, binecuvintează-mă și roagă-te pentru prietenul tău, Andrei!”⁹²

După ce fericitul a spus aceste cuvinte profetice despre viitoarea slujire episcopală, s-au sărutat întru Domnul și au mers să stea într-un loc mai retras, în pronaosul bisericii. Acolo, binecuvântatul Andrei a început să-l sfătuiască pe Epifanie, spunându-i: „Știu, fiul meu, că săvârșești cu dreptate poruncile Domnului și te sârguiești mereu pentru mântuirea sufletului. Totuși, rogu-te, primește și sfătuirea mea. De astăzi, fiule, înmulțește lacrimile, ca să-ți cureți sufletul și să ajungi să iubești doar cele bune, cu dreptate. Adu-gă umilința, ca să ajungi curat cu inima, căci și binecuvântatul Pavel poruncește ca arhiereul să fie sfânt, fără de răutate și fără de pată.”⁹³ Da, bucuria mea, te îndemn să te sârguiești a dobândi o viață îmbunătățită, încununată cu înțelegera, smerenia, bunătatea, cunoștința, rugăciunea neîncetată, bărbăția, dragostea nefățarnică, înțelepciunea, cumpătarea și discernământul. Fii compătimitor și iubește-i pe cei săraci. Iubește pe Dumnezeu, pe cei virtuoși și pe monahi. Învață să dobândești tăcerea, stăruința și răbdarea în încercări. Să nu judeci, să nu clevețești și să nu osândești. Nu te lăsa stăpânit de mânie, slavă deșartă și mândrie, ca Domnul să te slăvească înaintea îngerilor, Sfinților și a nenumăratelor puteri cerești. Străduiește-te cât poți la lucrarea cea bună a Domnului și El îți va răsplăti, slăvindu-te. Dumnezeu să fie cu tine, fiule!” După toate aceste sfaturi, binecuvântatul Andrei a intrat în biserică. Cei de acolo l-au văzut și au început a spune: „Cum de-a intrat nebunul aici?” Unii credeau că poate a găsit astfel o ușurare de la diavolul ce-l chinuia,

⁹¹ P.G. 111, 729 B; Paraclete, p. 97.

⁹² P.G. 111, 728 D - 729 B.

⁹³ Evr. 7, 26.

dar alții spuneau că a intrat din greșeală acolo, socotind poate că biserica este locuința vreunui om.⁹⁴

Dar Sfântul lua aminte la ce făcea diavolul acediei acolo, înăuntrul bisericii, cum îi ispitea pe unii să iasă afară înainte de sfârșitul slujbei. Diavolul le amintea unora de treburile lor neterminate și, astfel, acei creștini plecau mai repede, neaducându-și aminte de cuvintele Domnului: „Nu vă îngrijiți ce veți mânca sau ce veți bea sau cu ce vă veți îmbrăca... ci căutați mai întâi Împărăția lui Dumnezeu!”⁹⁵ Andrei a văzut apoi alți doi diavoli. Unul era diavolul somnolenței și moleșelii, iar celălalt părea ajutorul lui, căci ducea niște mosoare murdare pe umeri și cu ele îi lovea pe cei care ascultau citirea bisericească, adormindu-i. Văzând acestea, Andrei i-a muștrat cu mânie pe diavoli, chemând asupra lor pedeapsa Domnului Iisus Hristos. Și, deodată, o flacără de foc a ieșit din Altar, arzându-i pe diavoli. Iar cei care fuseseră ispitiți de aceia s-au trezit de îndată, luând aminte apoi la citirile sfinte.⁹⁶

Cât despre Epifanie, acesta, după ce ascultase sfaturile Sfântului, s-a întors acasă. Acolo, singur fiind, a început să cugete: „Vai nouă, cetatea noastră are în mijlocul ei un astfel de luminător și nu știe de el! Se adevăresc cele spuse de Domnul, că «veți privi cu ochii, dar nu veți vedea»,⁹⁷ iar cele ce se întâmplau lui Hristos, când petrecea pe pământ și făcea semne și minuni,⁹⁸ aceleași le văd întâmplându-se și robului Său.”⁹⁹

Despre vedenia locului Sfântului din Rai

În acea noapte, Epifanie a făcut rugăciune către Dumnezeu să îi arate anumite lucruri despre dreptul Andrei. Dorea să știe cât îi este de înaltă virtutea și, apoi, ce fel de loc i se pregătise în Împărăția cerurilor. Și așa, după ce a adormit, a avut o vedenie. Se găsea pe o câmpie plină de copaci și alte răsaduri necunoscute. Unii copaci erau uscați și arși, alții aveau în loc de fructe, spini. Și iarăși, unii aveau fructe dulci, pe când ale altora erau amare și urât mirositoare. Unii aveau frunziș bogat, în timp ce alții erau plini de frunze putrede. Dar, în mijlocul acestora, Epifanie a văzut un pom frumos și foarte roditor. Ademenit de farmecul lui, tânărul s-a apropiat, ca să-l vadă mai bine. Așa cum îl privea, simțea nedumerire, dar și oarecare spaimă. A văzut apoi pe una dintre ramurile pomului o rândunică minunată. Căci de la cap până la piept arăta ca o rândunică, iar restul trupului era de privighetoare, și chiar ciripea uneori ca o rândunică, alteori ca o privighetoare. Din bucuria acestei priveliști, Epifanie a început să plângă. Apoi a văzut un bătrân, înveșmântat în haine minunate de albe, care se apropia. Bătrânul l-a întrebat: „Cine te-a adus aici, tinere, fără de voia mea?” Epifanie a răspuns: „Cinstite părinte, îți voi spune, dar ascultă-mă cu îngăduință.

⁹⁴ P.G. 111, 729 C - 732 B.

⁹⁵ Mt. 6, 25-33.

⁹⁶ P.G. 111, 732 D - 733 A.

⁹⁷ Mt. 13, 14.

⁹⁸ In 14, 12.

⁹⁹ P.G. 111, 733 A-B; Paraclete, p. 100.

Treceam pe-aici și am văzut acest copac frumos. Am voit doar să mă bucur de minunata lui armonie și de felurimea roadelor lui, căci frumusețea lui m-a ademenit, iar glasul dulce al păsării aceleia m-a fermecat. Iartă-mă, așadar, și dacă socotești că am furat vreun rod, să vii ca să îmi cauți hainele.” Bătrânul spuse-atunci: „Nemulțumitorule, te prefaci că nu știi nimic? Nu te-am văzut eu oare tăind și-apoi mâncând din rodul lui, până te-ai săturat?” Epifanie începu să se jure că nici măcar nu se-atinsese de vreun rod. Dar bătrânul i-a spus iarăși: „Încetează cu minciuna, căci nu te învinovățesc că ai mâncat. Să știi că eu mă bucur dacă mănâncă cineva și-apoi se veselește. Vino acum cu mine, și-am să-ți arăt ceva necunoscut și nou.”¹⁰⁰

În timp ce mergeau, Epifanie văzu că bătrânul ținea în mâna dreaptă o Evanghelie, iar în stânga o altă carte. Trecând prin câteva grădini, au ajuns la o curte plină de lumină. Înăuntru erau palate mărețe, zidite parcă din raze de soare și pline de bucurie. Au intrat acolo, fără să-i oprească cineva, iar înăuntru Epifanie a rămas uimit, văzând camerele neobișnuite, pline de taine negrăite. Erau acolo și tronuri de foc înfricoșătoare, ce străluceau ca fulgerul. Pe unul dintre aceste tronuri, strălucind ca soarele și la o înălțime amețitoare, stătea Împăratul. Raze de foc se revărsau de la fața Lui, așa încât slava și strălucirea Lui neajunsă făcea să strălucească până și văzduhul. În jur stăteau mii și mii de cete de Heruvimi și Serafimi, și Puteri cerești, asemenea pădurilor înalte ale munților. Bătrânul și Epifanie au căzut la pământ și s-au închinat. Epifanie stătea întins cu fața la pământ, plin de frică și cutremur, neputând să privească o astfel de adunare. Bătrânul s-a ridicat însă și a stat drept, astfel că și Epifanie a prins curaj. Atunci Împăratul l-a întrebat pe bătrân: „Acesta e tânărul care Ne-a rugat să-i descoperim lucrurile iubitului Nostru Andrei?” Bătrânul a răspuns: „El este, Stăpâne.”¹⁰¹ Atunci Împăratul a spus către Epifanie: „Iată, pomul pe care l-ai văzut purtând tot soiul de roade este icoana trupului robului Meu. Căci astfel este felul lui de viață și iubirea ce-o are pentru Mine, cum ai văzut că este și frumusețea acelui pom. Iar pasărea ce se arăta când ca o rândunică, când ca privighetoare, e al lui suflet, ce-Mi înalță neconținute doxologii și imne potrivite. De-aceea îngerii fără de trupuri ai oștirii Mele se bizuie pe el și își găsesc odihna-n el. Deși ai spus că n-ai mâncat din fructele acelea, totuși să știi că te-ai îndestulat din ele, iar aceasta ți s-a întâmplat din însăși ziua în care l-ai cunoscut pe robul Meu, Andrei.” Apoi Împăratul a zis către însoțitorul lui Epifanie: „De vreme ce dorește să cunoască în amănunt locul lui Andrei, arată-i toată strălucirea Sfinților și slava aceluia în Împărăția Mea.”¹⁰²

Bătrânul l-a dus atunci pe tânăr într-o cameră luminoasă precum fulgerul. Și iată, de acolo l-au văzut ieșind pe fericitul Andrei, cu un chip ca de icoană. Avea o măreție asemănătoare cu a Împăratului celui înfricoșător, căci și fața lui Andrei răspândea o strălucire ca a soarelui. Măinile lui erau ca de chihlimbar,

¹⁰⁰ P.G. 111, 733 B - 736 A-B; Paraclete, pp. 101-102.

¹⁰¹ P.G. 111, 736 C - 737 A; Paraclete, pp. 102-103.

¹⁰² P.G. 111, 737 A-B.

iar în picioare avea sandale cu curele de aur. Și hainele lui erau neobișnuite, parcă ar fi fost țesute din raze de soare și fulgere. Cămașa lui era de un alb strălucitor, care atrăgea privirea ca o floare preafrumoasă. Peste aceasta purta un veșmânt de culoarea vinului roșu, dar nu de porfiră și fără podoabe. Deasupra purta un fel de mantie foarte frumoasă, ce iradia parcă slavă dumnezeiască. Pe cap avea o coroană împodobită cu pietre prețioase și perle, ce străluceau ca stelele din cer. Pe diadema împărătească de deasupra frunții era o cruce. În mâna stângă, Andrei purta un sceptru, pe care se vedea o inscripție: „Sfânt, Sfânt, Sfânt”, iar în mâna dreaptă avea o cruce.¹⁰³

Epifanie, văzând aceste minunății, era ca ieșit din sine. Bătrânul i-a spus atunci: „Te minunezi de ceea ce ai văzut în vis? Ce va fi dar, când vei vedea acestea de-adevăratelea? Acum ai văzut strălucirea robului lui Dumnezeu și dorința ți s-a împlinit. Nevoiește-te, așadar, dacă nu vrei să pierzi Împărăția lui Dumnezeu!” Odată cu aceste cuvinte, Epifanie s-a trezit din somn. Între timp, canonul Utreniei de la biserică ajunsese la mijloc și Epifanie s-a grăbit într-acolo. Pe drum se gândea la marea milă pe care o făcuse Dumnezeu, învrednicindu-l pe el, care se socotea păcătos și necurat, de acea vedenie a Domnului Iisus Hristos. După slujbă s-a reîntors acasă, unde a plâns în voie, aducându-și aminte de toate pe care le-a văzut.¹⁰⁴

Despre Sfinții Apostoli

Într-o noapte, pe când binecuvântatul Andrei se nevoia duhovnicește după cum obișnuia, s-a întâmplat să treacă pe lângă biserica Sfinților Apostoli, cea construită de primul împărat creștin.¹⁰⁵ Mergând prin noapte, Andrei nu vedea bine pe unde calcă și, cu voia lui Dumnezeu, împins de satana, care luase chip de etiopian, a căzut într-o groapă aflată chiar în mijlocul drumului. De acolo, din groapa aceea noroioasă, binecuvântatul a început să strige: „O, Sfinților Apostoli, voi, care ați luminat marginile pământului, ajutați-mi mie, ticălosului vostru rob, și scoateți-mă din această groapă!” Chiar atunci s-a arătat dinspre biserică o cruce luminoasă, care a rămas în văzduh, deasupra gropii. Era albă ca marmura și înflăcărată, așa încât lumina groapa întunecoasă de dedesubt. Andrei, privind spre cruce, a strigat: „Însemnatu-s-a peste noi lumina feței Tale,

¹⁰³ P.G. 111, 737 B-D.

¹⁰⁴ P.G. 111, 740 A; Paraclete, p. 104.

¹⁰⁵ Măreața și minunata biserică a Sfinților Apostoli din Constantinopol a fost construită de primul Împărat creștin, Sfântul Constantin cel Mare († 337). Adăpostea moaștele Sfinților Apostoli Andrei, Luca, Timotei și Matei. Constantin însuși a fost înmormântat înăuntru, la fel ca și alți monarhi, de după el. Au mai fost înmormântați acolo și Sfinți Patriarhi, între care: Ioan Gură de Aur, Grigorie Teologul, Metodie Mărturisitorul, Flavian și alții. Biserica originală a fost arsă în timpul Revoltei lui Nika (ianuarie 532) și reconstruită mai mareț de Iustinian (527-565). Noua biserică era socotită cea mai importantă din Constantinopol, după Marea Biserică (Hagia Sophia). Puțin după cucerirea cetății de către musulmani, edificiul a fost dărâmat din temelii de Mahomed Kataketos, care a ridicat pe același loc o moschee (Mehmedie Tzami).

Doamne.¹⁰⁶ De îndată, de-o parte și de alta a crucii, s-au arătat în văzduh doi bărbați minunați. Aceștia, care păreau a fi Apostolii Petru și Pavel, i-au întins mâinile lui Andrei și l-au ridicat din groapa unde stătea cu picioarele afundate în noroi până la genunchi. L-au scos, l-au lăsat în drum și s-au făcut de-ndată nevăzuți. Crucea însă l-a însoțit pe Andrei, mergând înaintea lui și luminându-i calea, până ce a ajuns la o galerie de coloane.¹⁰⁷ Acolo Andrei a privit-o în timp ce se înălța, aruncând raze ca niște flăcări în văzduh, la o înălțime mare, deasupra cetății. Când crucea s-a făcut nevăzută, Andrei a rămas privind în sus, de lângă coloane.

Dar iată că, deodată, biserica Sfinților Apostoli și-a schimbat înfățișarea, așa încât i-a părut lui Andrei ca având cinci turle și o frumusețe și măreție cu mult mai impunătoare decât vechea clădire. Și iată că în mijlocul bisericii ședea pe un tron Însuși Domnul Hristos, înconjurat cu frică și cutremur de cete de Serafimi, Heruvimi și Puteri cerești. Atunci Andrei și-a întins mâinile spre Domnul și a strigat: „Pomenește-mă, Doamne, întru Împărăția Ta!”¹⁰⁸ Și chiar atunci fericitul a fost răpit cu mintea într-o vedenie despre cum avea să ajungă biserica aceea. Mai apoi a povestit că a văzut-o reconstruită și mărită de un alt împărat pios, care avea să stăpânească în viitor.¹⁰⁹

Despre rugăciunea pentru oprirea molimei

În acea vreme, s-a abătut peste cetatea împărătească o molimă înfricoșătoare. Binecuvântatul Andrei plângea atunci și se tânguia pentru locuitorii cetății, rugându-L pe Iubitorul de oameni Dumnezeu să le ierte păcatele și să oprească boala. Domnul i-a ascultat rugăciunea, dar i-a dăruit și o vedenie. Andrei s-a văzut deodată pe sine cu robul lui Dumnezeu, stâlpnicul Daniel, la Anaplous.¹¹⁰ Iar Daniel i-a spus: „Vino, alergătorule desăvârșit și preasmeritul atlet, care în mijlocul vacarmului ești asemenea unei lumini fulgerătoare și mai strălucitor decât soarele, vino să-L rugăm pe Domnul, Cel îndelung răbdător și Multmilostiv, să scape cetatea de pierzătorul!” La rugăciunea celor doi Sfinți, îndată un foc din cer a căzut peste un oarecare negru, care avea mâinile pline de sânge. Focul a continuat să ardă și văzduhul, curățind astfel toată molima din cetate.¹¹¹

Despre hoțul de veșminte

După acele zile, s-a întâmplat să moară fiica unui mare dregător de la Curte. Mai înainte de aceasta, smerita fecioară l-a făcut pe tatăl ei să-i promită că o să-i îngroape trupul într-un paraclis ce se afla pe una dintre moșiile lor.

¹⁰⁶ Ps. 4, 7.

¹⁰⁷ P.G. 111, 740 B-741 A.

¹⁰⁸ Lc. 23, 42.

¹⁰⁹ P.G. 111, 741 A-B.

¹¹⁰ Anaplous sau Sosthenion (Istinye) este un mic golf natural la Bosfor. Stâlpul Sfântului se găsea cam la o milă în interiorul golfului. Sfântul Daniel a murit în anul 493, trecut de 80 de ani. Este prăznuit de Sfânta Biserică pe 11 Decembrie.

¹¹¹ P.G. 111, 741 B - 744 B; Paraclete, p. 107.

Tatăl i-a ascultat această dorință. În vremea aceea, era pe acolo un oarecare hoț de morminte, care fura veșmintele morților. Acesta a urmărit de la depărtare, să vadă unde va fi așezat trupul fecioarei. Dar chiar atunci trecea pe acolo și Andrei, făcându-și lucrarea lui de nebun pentru Hristos. Văzând cu ochi duhovnicești, binecuvântatul și-a dat seama ce pune la cale acel om ticălos. Vrând să-l oprească, pentru că vedea și ce pedeapsă îl aștepta pe hoț, Andrei i-a spus, privindu-l aspru: „Astfel spune Duhul Sfânt către cel care fură veșmintele morților: Nu vei mai vedea soarele sau vreo față omenească, fiindcă porțile casei se vor închide și nu se vor mai deschide pentru tine. Și ziua se va face întuneric, iar lumina nu te va mai lumina deloc.” Acela a auzit vorbele dreptului, dar nu le-a luat în seamă, ci și-a continuat drumul. Atunci Andrei a strigat în urma lui: „Întoarce-te, hoțule! Căci, adevăr îți spun, nu vei mai vedea soarele, dacă vei săvârși fapta-ți nelegiuită!” Acela i-a răspuns de astă dată lui Andrei: „Într-adevăr, lipsitule de minte, cuvintele tale sunt întunecate și drăcești. Dar voi merge și voi vedea dacă o să se împlinească vorba ta.” Andrei și-a urmat drumul întristat. În noaptea aceea, hoțul a răsturnat piatra de la intrarea în mormânt și a pătruns înăuntru. A luat mai întâi haina și mahrama ce-i acopereau capul și umerii fecioarei și s-a gândit să plece. Dar diavolul cel urător de oameni i-a șoptit atunci să ia și cămașa, lăsând astfel trupul gol. Hoțul a făcut așa. Dar deodată, minune! Cu voia lui Dumnezeu, fecioara s-a ridicat și i-a dat o palmă hoțului, că l-a lăsat fără vedere la amândoi ochii. De groază, aceluia au început să-i tremure genunchii și să-i clănțâne dinții în gură. Apoi, fecioara i-a spus: „Vicleanule și ticălosule! Nu te temi nici de Dumnezeu, nici de îngerii Lui? Nu te-ai rușinat să vezi trupul meu gol? Nu te-ai mulțumit cu ce-ai luat prima dată? Nu puteai să-mi lași măcar un acoperământ pentru trup? Dar pentru că ai fost fără milă, sălbatic și crud, vrând să mă faci de răs înaintea tuturor fecioarelor la cea de a Doua Venire, iată! – te voi învăța să nu mai furi. Astfel, vei ajunge să cunoști că Hristos este Dumnezeu adevărat și viu, și că este și judecată, și răsplătă, iar cei care-L iubesc pe Dumnezeu trăiesc și se bucură și după moarte.” După ce fecioara a vorbit în felul acesta, și-a îmbrăcat din nou cămașa, haina și mahrama, spunând apoi: „În pace, în același loc mă voi întinde și voi adormi, pentru că Tu, Doamne, deosebi, întru nădejde m-ai așezat.”¹¹²

Cât despre nenorocitul hoț de morminte, acesta și-a găsit cu greu drumul spre ieșirea paraclisului. S-a repezit pe drum, pipăind cu degetele zidurile, până ce a ajuns la poarta cetății. Celor care îl întrebau despre pricina orbirii lui neașteptate nu le spunea adevărul, dar mai apoi, muștrându-l conștiința, le-a spus tot. De atunci a început să-și cerșească pâinea. De multe ori stătea și se plângea: „Blestemat să fii, gâtlej nesătul! Căci pentru tine și pentru plăcerea pântecelui meu sunt acum orb!” Iar altă dată putea fi auzit zicând: „Pentru plăcerile pântecelui și pentru hoție sunt acum de răsul lumii!” A ajuns astfel o pildă pentru alții, încât mulți, știind acestea, renunțau să mai asculte de ispitele satanei și

¹¹² Ps. 4, 9-10.

părăseau viața de păcat. Cât despre orb, acesta își aducea adesea aminte de prezicerea fericitului Andrei, despre cum va da socoteală pentru păcate. Și se umplea de uimire și Îl slăvea pe Dumnezeu.¹¹³

Despre monahul iubitor de argint

Odată, binecuvântatul Andrei a mers la Stavrion¹¹⁴ și a întâlnit acolo un anumit monah, care era renumit pentru evlavie. Dar, deși acesta săvârșea cu sârguință toate îndatoririle sale monahicești, avea o patimă: era zgârcit și iubitor de argint. Unii dintre cei ce veneau la el să se mărturisească îi dădeau și destul de mulți bani, pentru mântuirea sufletelor lor. Însă de vreme ce monahul era stăpânit de lăcomia de avere, nu dădea nimic săracilor din ce primea, ci păstra totul drept *corban*,¹¹⁵ ca un fel de dar, pe care îl punea deoparte, în punga proprie. Fericitul Andrei a văzut cu ochii lui duhovnicești cum monahul avea încolăcit în jurul gâtului un șarpe groaznic, cu trei capete și cu o coadă atârând până la picioarele aceluia. Cele trei capete erau: unul al zgârceniei, altul al poftei de avere, iar al treilea al lipsei de milostivire. Andrei, înțelegând ce era cu șarpele și vrând să-l privească mai bine pe monah, s-a apropiat de el. Dar acela, crezând că vrea să-i ceară milostenie, i-a spus: „Dumnezeu să aibe milă de tine!” Binecuvântatul, auzind acestea, s-a îndepărtat. A văzut apoi cum deasupra monahului erau scrise cu litere întunecate, în formă de cerc, următoarele cuvinte: „Diavolul iubirii de argint, rădăcina tuturor relelor.”¹¹⁶

Andrei a văzut apoi venind din urmă doi tineri, care păreau să vorbească între ei despre ce se va întâmpla cu monahul. Unul dintre ei era negru și avea și ochii negri, celălalt, fără îndoială un locuitor al Cerului, era alb ca zăpada. Cel întunecat îi spuse celui luminos: „Îl păzești degeaba pe acesta. E-al meu, căci face voia mea. E neîndurător și iubitor de-arginți, așadar nu va avea parte de Dumnezeu. Lăcomia lui e ca un idol,¹¹⁷ și fiindcă mi-e supus, e-al meu.” Îngerul însă îi răspunse: „Nu e al tău, fiindcă postește și se roagă. Mai mult, e blând, smerit și liniștit.” Împotrivindu-se mai departe în cuvânt, cel negru zise: „Ce spune Judecătorul tuturor? Spune El: «Veniți zgârciților, nemilostivilor și nepăsătorilor»? Sau cheamă pe cei milostivi și-ndurători?»¹¹⁸ Dar îngerul răspunse: „Și ce mai spune Domnul? Nu spune-așa: «Spre cine Îmi îndrept privirea, dacă nu spre cei smeriți, cu duhul umilit și care tremură la cuvântul Meu?»¹¹⁹ Și încă: «Fericiți cei săraci cu duhul; fericiți cei blânzi; fericiți cei curați cu inima»¹²⁰ și toate celelalte?” Dracul adăugă și el: „Dar nu l-ai văzut

¹¹³ P.G. 111, 744 C - 748 B; Paraclete, p. 110.

¹¹⁴ Stavrion era o columnă construită aproape de biserica Sfinților Patruzeci de Mucenici din Sevastia. Era una dintre cele trei colonne, cu cruci, ridicate de Marele Constantin. Paraclete, p. 112.

¹¹⁵ Cf. Mc. 7, 11.

¹¹⁶ 1 Tim. 6, 10.

¹¹⁷ Cf. Col. 3, 5.

¹¹⁸ Cf. Mt. 25, 34.

¹¹⁹ Is. 66, 2.

¹²⁰ Cf. Mt. 5, 3; 5, 8.

cum tremură când aude: «Fericiți cei milostivi, căci aceia se vor milui»¹²¹ sau: «Fiți milostivi precum Tatăl vostru cel din ceruri milostiv este»¹²² sau încă, în altă parte: «Milă voiesc, iar nu jertfă»¹²³ și: «Împarte pâinea ta cu cel flămând»¹²⁴? Și, tot așa, sunt încă multe alte porunci ale lui Dumnezeu, care îmi fac silă, căci îmi sunt potrivnice. Așadar, cum o să fie și acest călcător de poruncă al tău?» Îngerul răspunse: „Mare împotrivire este astăzi între noi! Și n-am să mă las dovedit, până ce nu ne vom judeca în fața Dreptului Judecător.”

Întunecatul, auzind acestea, se-nfurie și-i spuse celui luminos: „Pentru că-L știi pe Cel iubitor de oameni că este începutul și sfârșitul bunătății și milostivirii, de-aceea scapi la El! Știu, dar, că hotărârea va fi-mpotriva mea.” Însă și îngerul i se împotrivi, spunând: „Vicleanule tâlhar, doar știi că Dătătorul Legii nu e părtinitor nici față de sărac, nici față de bogat. Căci El este măsura înțelepciunii și dreptății. Așadar, cum va judeca fără dreptate? Urmează-mi, și vom vedea cui va încredința pe păcătos.” Aceste vorbe îi închiseră gura întunecatului și se-ndreptară amândoi spre tribunalul Dreptului Judecător. Privind spre răsărit, îngerul se rugă lui Dumnezeu să facă judecata. Diavolul, cătând spre răsărit, nu zăbovi și se întoarse spre apus. Un glas veni din ceruri, către înger: „Apostolilor Mei le-am spus: «Luați Duh Sfânt. Căroră le veți ierta păcatele, le vor fi iertate. Căroră le veți ține, le vor fi ținute.»¹²⁵ Dar nu le-am spus prietenilor Mei: «Luați aur pentru Duhul Sfânt și-apoi iertați oamenilor păcatele.» Prin urmare, nu ai parte cu acel călugăr, căci Împărăția Mea este odihna și răsplata celor milostivi.” La auzul acestor vorbe, îngerul l-a lăsat pe monah în voia diavolului, urmându-l numai de departe și ascultând astfel porunca lui Dumnezeu.

Văzând toate acestea, binecuvântatul Andrei s-a amărât și s-a tulburat foarte, fiindcă auzise cum vicleanul demon îl dovedise pe înger, folosindu-se chiar de ceea ce era scris în Sfintele Scripturi. Apoi Andrei și-a spus în sine: „O, avocat al răului și mișeliei! L-am înarmat cu propriile noastre arme! Mai mult, acel corupător și hoț cunoaște bine Scripturile.” Gândind acestea, Andrei s-a grăbit să iasă în întâmpinarea monahului, pe alt drum. Când l-a văzut venind singur, Andrei s-a bucurat, fiindcă se rugase ca să i se dea un astfel de prilej. Binecuvântatul s-a repezit spre el, dar diavolul, bănuind că Andrei voia să-i strice planurile, a început să țipe: „Iarăși mi te împotrivești, Andreie? Pleacă și nu mă mai asupri atât! Călugărul acesta nu ți-este nici prieten, nici rudă și nici măcar nu îl cunoști. Nu are nevoie de sfătuirea ta. Du-te de-aici și nu-mi mai face rău!” Pe când diavolul vorbea astfel, Andrei nu înceta să se roage cu suspine. Apoi, monahul apropiindu-se, Andrei l-a luat de mâna dreaptă și l-a făcut să se oprească, spunându-i: „Te rog, părinte, rabdă puțin și-ascultă-mă pe

¹²¹ Mt. 5, 7.

¹²² Lc. 6, 36.

¹²³ Mt. 9, 13; Os. 6, 7.

¹²⁴ Is. 58, 7.

¹²⁵ In 20, 23.

mine, robul tău. Nu disprețui sărăcăcioasele mele cuvinte. Simt o mare întristare pentru tine și nu pot îndura durerea. De ce, fiind cândva prieten cu Dumnezeu, te-ai făcut acum prieten al diavolului? Având aripi de serafim, cum de l-ai lăsat pe diavol să îți le reteze? Și strălucind ca fulgerul, cum de te-ai întunecat? Vai mie! Căci având ochi de heruvim, te-ai lăsat orbit de balaur. Fiind cândva ca un soare de strălucitor, acum ai ajuns ca noaptea de întunecat. De ce îți-ai ucis sufletul? De ce îți l-ai făcut prieten pe diavolul zgârceniei? N-ai înțeles care sunt datoriile monahului? De ce vrei bani, părinte, și pentru ce îi strângi? Și ce vei câștiga, de te vei pierde pe tine însuși? De ce iubești aurul, de vreme ce atunci când vei muri, îl vor moșteni alții, poate chiar vrăjmașii tăi? Sunt banii dintr-o moștenire? Sau poate vrei să îți hrănești copiii cu ei? Sau îi vei îngropa cu tine? Suferă alții de foame și sete și tremură de frig, iar tu te bucuri văzând cum crește grămada ta de bani? Sunt acestea semne de căință? Este aceasta neagoniseala călugărească și fuga de lumea cea deșartă? Și astfel vrei tu să Îl urmezi pe Domnul? Astfel te-ai răstignit tu lumii și poftelor din ea? Astfel ai întors fața de la câștig¹²⁶ și-avere? N-ai auzit cuvântul Domnului ce zice: «Să nu aveți aur, nici argint, nici bani la cingătoare, nici traistă de drum, nici două haine, nici încălțăminte, nici toiag»?¹²⁷ Uimit sunt că ai uitat de toate cele poruncite. Căci mâine sau poimâine vom auzi că ai plecat din viața asta, și cui vei lăsa lucrurile ce le-ai adunat? Nu vezi că diavolul te are legat, în vreme ce al tău păzitor departe stă și plânge? Prietene, privește! Nu vezi vicleanul șarpe al zgârceniei, înfășurat pe gâtul tău? Și chiar dacă nu-l vezi, nu simți că-l odihnești în suflet? Căci eu, smeritul rob, am auzit pe Domnul lepădându-Se de tine și spunând: «Împărăția Mea este a celor milostivi. Cât despre acela, așa cum e acum, sufletul Meu nu Își găsește odihna în el». De-aceea te rog, ascultă-mă și-mparte banii celor în nevoi: văduve, orfani, străini și celor ce nu au unde să-și plece capul. Și nevoiește-te și prin sărăcie, ca și prin celelalte fapte bune, s-ajungi din nou prieten cu Bunul Dumnezeu. Căci și acesta e-un legământ monahicesc: nimic să nu mai strângi din lucrurile vieții de aici. Nu te mai teme că îți va lipsi pâinea sau celelalte, căci ești în slujba Domnului, și dacă El hrănește pe cei necredincioși, pe desfrânați și nemulțumitori, pe cei ce Îl urăsc și sunt robiți păcatului, cu cât mai mult va purta grijă de cei ce Îl slujesc? Vezi, așadar, să nu disprețuiești cuvântul meu. Te-am prevenit, așa că nu mai ai iertare, dacă vei stăru-n păcat. Dar pentru numele lui Dumnezeu! Nu-l vezi pe diavol? Dacă nu vrei s-ascuți îl voi lăsa ca să te pedepsească.»¹²⁸

Atunci ochii sufletești ai monahului s-au deschis și l-a văzut pe diavol cu chip de etiopian, voinic, negru ca smoala, păros și zbârlit. Stătea la o oarecare depărtare, de frica Sfântului, dar a strigat: „Văd, robule al lui Dumnezeu, că vrei să mi-l scoți și pe acesta din gheare!” Andrei i-a spus iarăși monahului: „Ia aminte, să îmi ascuți sfatul, căci altfel îl voi trimite să te stăpânească. Și vei fi

¹²⁶ 1 Regi 8, 3.

¹²⁷ Mt. 10, 9-10.

¹²⁸ Cf. 1 Cor. 5, 5; 1 Tim. 1, 20.

făcut de rușine nu numai aici, în cetatea împărătească, ci până la marginile lumii. Ține minte, dar, toate acestea și să nu le uiți nici o clipită.” Monahul, auzind cele spuse de Andrei, era ca ieșit din sine. I-a făgăduit Sfântului că va păzi cu scumpătate toate sfaturile sale. Andrei a văzut atunci cum de la răsărit s-a ridicat un înger, purtând fulgere, pe care le-a aruncat asupra șarpelui ce stătea încolăcit de gâtul monahului. Fiara s-a schimbat pe dată în cioară și s-a depărtat iute în zbor. Tot așa, s-a făcut nevăzut și diavolul care se împotrivese îngerului, iar acesta din urmă s-a apropiat iarăși de monah.

Înainte de a se despărți, Andrei i-a mai spus monahului: „Ai grijă să nu faci cunoscut nimic din cele despre mine sau din cele ce ți-am zis. Dacă vei păzi sfaturile mele, îmi voi aminti de tine în rugăciunile mele de zi și de noapte, deși sunt un păcătos vrednic de milă, pentru ca Domnul să te-ajute să sporești pe calea binelui.” După ce monahul a făgăduit să păzească și acestea, l-a sărutat întru Domnul pe Andrei și s-au despărțit. Cât despre aurul ce-l adunase, l-a împărțit îndată celor săraci, primind din nou harul lui Dumnezeu. Apoi, deși i s-a mai dat mult aur ca să-l împartă săracilor, el nu primea decât doi bănuți pentru sine, iar restul îl întorcea, îndemnându-i pe dăruitori să-l împartă cu propriile mâini. Aducându-și aminte de sfaturile lui Andrei, își spunea: „Ce folos am, să fiu împărțitor de spini străini? Căci văd cum crește în mine mândria, spunându-mi că plata e a mea, cel care împart, iar nu a celor ce dăruiesc banii cu adevărat.” Astfel, monahul a început să-și ducă viața în cuvioșie, potrivit tuturor rânduielilor călugărești. Într-o noapte l-a văzut în vis pe binecuvântatul Andrei. Acesta i-a arătat zâmbind un copac minunat, aflat pe o câmpie înflorită, și i-a spus: „Acest copac, care-ți încântă ochiul, închipuie starea sufletului tău, cu-ncepere din ziua în care m-ai cunoscut și când de-ndată aurul l-ai împărțit.” Monahul, de atunci, a început să se nevoiască și mai mult în cele duhovnicești, mulțumind în fiecare zi lui Dumnezeu și binecuvântatului Andrei.¹²⁹

Despre tânărul îndărătnic

Un tânăr oarecare căuta prietenia lui Epifanie, căci acesta din urmă era cinstit de către cetățeni, pentru virtutea lui. Dar noul prieten nu urma felul de viață al lui Epifanie. Binecuvântatul Andrei, și-a dat seama de ce-i putea pielea așa-zisului prieten și, când l-a întâlnit, i-a pocnit aceleia o palmă. Tânărul s-a înfuriat și a alergat după Andrei, ca să-și răzbune mândria terfelită. Dar Epifanie l-a oprit și l-a certat, spunându-i: „N-ai citit niciodată cuvintele: «Nu răsplățiți răului cu rău»¹³⁰ și «Cui te lovește peste obrazul drept, întoarce-i și pe celălalt»¹³¹? Dacă dorești să-mi fii prieten, oprește-te din a răsplăti răului cu rău și lasă cearta, mânia și ranchiuna. Mai bine fii sărac cu duhul și cu inima înfrântă. Plângi și suspină pentru păcatele tale. Fii totdeauna smerit, cumpătat și iubitor. Alungă lenea, viclenia, părerea de sine, mândria, pornirile spre desfrânare, lăcomie și beție. Căci pentru astfel de păcate vine mânia lui

¹²⁹ P.G. 111, 749 B - 760 B; Paraclete, pp. 116-119.

¹³⁰ 1 Pt. 3, 9.

¹³¹ Mt. 5, 39.

Dumnezeu peste fiii neascultării.”¹³² Așa l-a îndemnat Epifanie pe tânăr să se nevoiască, dar diavolul i-a împietrit aceleia inima. Și l-a părăsit pe Epifanie, spunând că se va îndrepta mai târziu, după ce se va fi bucurat de plăcerile tinereții. Dar, nu după mult timp, a căzut în mari neazuri și ispite, ajungând sărac lipit pământului. Când Epifanie l-a rugat pe fericitul Andrei să mijlocească înaintea lui Dumnezeu pentru acela, Sfântul i-a răspuns: „Nu, fiul meu, n-am să mă rog pentru el. Dar tu să nu încetezi a-ți fi milă pentru sufletul lui, chiar dacă trupul lui suferă în viața aceasta. Lasă-l acum, căci ceea ce i se întâmplă îi este ca o binefacere. Cu timpul, Domnul Dumnezeu va privi la nenorocirea lui și-l va aduce la bunăstarea dinainte.” Epifanie a spus atunci: „Te rog, robule al lui Dumnezeu, să-mi spui pricina pentru care pătimește acestea.” Andrei a răspuns: „Domnul a făcut așa cu el pentru că mințea, jura strâmb, era nerușinat și mândru. Avea și patimi trupești, dar nu a fost pedepsit atât pentru acestea, cât pentru cele ce le-am spus mai înainte. Așa cum mâncarea care nu e fiartă bine nu are gust bun, așa și noi, păcătoșii, dacă nu trecem prin multe neazuri și ispite, nu vom putea intra în Împărăția de sus.” Epifanie a zis atunci: „Dacă toate acestea sunt spre folosul sufletului său, mai mult n-am să mă îngrijesc de el. Aș vrea doar să-l văd răbdând cu bărbăție, având nădejde în ajutorul lui Dumnezeu și mergând pe calea ce duce la Cer.”¹³³

Despre Ioan cel destrăbălat

Epifanie mai avea un cunoscut, pe nume Ioan, care era rob de desfrânare. Dar pentru această patimă Îl învinuia chiar pe Dumnezeu, spunând că pricina robirii ar fi Creatorul femeii. Epifanie l-a întrebat atunci dacă Dumnezeu ne-a pus la îndemână cuțitul, funia sau toiagul, ca să ne tăiem, să ne spânzurăm sau să ne batem unul pe altul. Acela neavând ce să-i răspundă, Epifanie l-a îndemnat să-și găsească o femeie credincioasă și să se însoare, dar nu de dragul plăcerilor trupești. L-a prevenit să nu se mai lase stăpânit de desfrânare, adulter și sodomie, căci săvârșitorii unor astfel de fapte murdare sunt asemenea animalelor fără de minte sau chiar mai rău. Dar Ioan, cu toate că numea sfinte vorbele acestea, totuși i-a spus lui Epifanie că nu-i poate urma calea de post și rugăciune. Spunea apoi că e mânat de diavol și chiar de propria fire, atunci când se lăsa stăpânit de mânie și când vorbea de rău pe alții. Epifanie l-a prevenit că acestea sunt doar pretexte și că ar trebui să nu se lase purtat de patimi, dacă vrea să nu-și piardă sufletul.

Așa cum vorbeau ei, a trecut pe acolo și binecuvântatul Andrei. Epifanie s-a grăbit să-și întâmpine prietenul iubit, însă Andrei l-a prevenit că acel cunoscut al lui, Ioan, era surd la sfaturile pe care le primise și că, în curând, pentru că nu se va opri de la faptele lui rele, firul vieții i se va scurta. Și încă, acela ar fi pierit mai devreme, dacă îngerul lui nu s-ar fi rugat pentru el și nu ar fi primit o amânare. Dar fiindcă amânarea nu-i fusese de nici un folos, curând

¹³² Col. 3, 6.

¹³³ P.G. 111, 760 B - 764 C; Paraclete, p. 123.

boala avea să-l arunce drept în iad. Și chiar așa s-a întâmplat, căci neînfrânatul Ioan nu s-a oprit de la faptele lui, nici chiar atunci când boala i-a ros trupul.

Epifanie a avut în acea vreme o vedenie, în care s-a văzut pe sine și pe binecuvântatul Andrei coborând la iad. Se făcea că mergeau prin locuri greu de străbătut, murdare și întunecoase. Epifanie purta o făclie, căci acolo nu era pic de lumină, ca și cum s-ar fi aflat sub pământ. Erau acolo temnițe pline de șoareci, pisici și vulpi, de șerpi, scorpioni, măgari, câini, ciori și alte multe păsări și fiare, toate murdare și urât mirositoare. Epifanie l-a întrebat pe dreptul Andrei ce căutau acolo, iar acesta i-a răspuns că intraseră să vadă muncile la care erau supuși păcătoșii. Sfântul i-a arătat apoi un înscris pe o tăblie neagră, suspendată în văzduh, pe care Epifanie a citit: „Pedeapsa nesfârșită și groaznică a lui Ioan, fiul lui Celestin.” Dându-și seama despre cine era vorba, Epifanie a zis: „Vai mie, păcătosului! Aici nu aș dori să-l văd nici chiar pe cel mai mare dușman al meu. Ce sunt aceste îngrozitoare murdării?” Andrei i-a răspuns că sunt muncile sufletelor păcătoase, care, legate în lanțuri, petrec în acea duhoare, până la învierea trupurilor, ca după aceea să fie aruncate cu totul în foc.¹³⁴ Epifanie l-a întrebat apoi despre toate acele fiare și păsări ce erau ținute acolo, la care Andrei i-a răspuns: „Acelea sunt sufletele nelegiuiților și păcătoșilor.” Epifanie a zis iar: „Vai mie! Așa arată sufletele omenești?” Dar Andrei i-a răspuns: „Nu, iubitul meu fiu, căci pentru binele nostru a rânduit Domnul să le vedem așa. Fiecare înfățișare închipuie câte o patimă, de care s-au lăsat aceia stăpâniți pe când trăiau.”¹³⁵

Andrei a continuat: „Dumnezeu ne-a arătat astfel cum îi vede El: ucigașii ca scorpioni, idolatrii și cei porniți spre mânia ca fiare sălbatice, magicienii, vrăjitorii și mincinoșii ca șerpi, sodomiții ca șoareci, șobolani și câini mâncați de viermi, desfrânații ca porci, hoții ca lupi, viclenii ca vulpi, zgârciții ca pisici, lacomii ca niște cai, bețivii ca draci, proxeneții ca măgari, clevetitorii și bârfitorii ca niște ciori. Cât despre cei ce judecă fără rușine păcatele altora, Domnul îi socotește pe aceia ca pe niște câini turbați, ce mușcă din carnea oamenilor. Cântăreții lumești sunt broaște pentru El, dansatoarele sunt ca și bâtlanii,¹³⁶ desfrânatele ca și caprele, iar cei care râd și îi imită pe alții sunt ca târâtoarele sau puii de viperă.”¹³⁷

După ce dreptul Andrei a terminat de vorbit cu Epifanie, tânărul s-a trezit, dar a rămas în uimire gândind la cele văzute și auzite. A primit apoi de știre că Ioan se îmbolnăvise, așa că s-a dus de îndată să-l vadă. Ioan a recunoscut că vorbele lui Andrei despre el începeau să se adeverească. Zi după zi, carnea de pe el cădea, până ce a ajuns să se simtă ca și coborât de viu în iad. L-a implorat pe Epifanie să se roage ca Dumnezeu să-l cruțe. Atunci Epifanie i-a spus: „Frate, Dumnezeu știe ce ne este de trebuință fiecăruia. Eu nu-ți pot fi de folos acum.

¹³⁴ Cf. 1 Cor. 3, 13-15.

¹³⁵ P.G. 111, 764 D - 772 D.

¹³⁶ Cuvântul grecesc *herodius* înseamnă bătlan sau egretă.

¹³⁷ P.G. 111, 773 A-B; Paraclete, p. 130.

Roagă-te ca Domnul, în bunătatea Lui, să facă tot ce e mai bine pentru tine.” Dar boala nu l-a părăsit pe Ioan, așa încât, văzându-l, toți ziceau: „Doamne, ai milă!” Nenorocitul a suferit dureri îngrozitoare, până ce și oasele lui au ajuns în iad.¹³⁸ După toate acestea, Epifanie l-a întâlnit pe Andrei în piața din mijlocul cetății și atunci binecuvântatul i-a amintit tânărului de tăblia cu numele lui Ioan, ce o văzuseră în iad. Pe Epifanie l-a cuprins teama și a spus: „Frica și cutremurul au venit asupra mea și m-a acoperit întunericul.”¹³⁹ Mi-e teamă ca stăpânul viclean al întunericului să nu mă prindă în mrejele păcatului și să mă târască în iad.” Însă Andrei i-a spus: „Tocmai de aceea ți-am și arătat cum e acolo, ca să ai frică. Dar nevoiește-te să dobândești Împărăția cerurilor. Luptă lupta cea bună a stăpânirii de sine, așa încât, văzând sporirea ta, să ne putem bucura amândoi în Duhul.” După ce au vorbit astfel, fiindcă trecătorii începuseră să se înmulțească, cei doi s-au despărțit.¹⁴⁰

Despre vedenia cu Proorocul Rege David

Într-o Duminică a Stălpărilor, când mulțimea sărbătorea Intrarea Domnului în Ierusalim, binecuvântatul Andrei era la Hagia Sophia. A văzut atunci un bătrân chipeș, cu părul alb, în mijlocul mulțimii care purta frunze de finic și cruci strălucitoare, cântând imne de slavă desfătătoare. Unul câte unul, toți acei oameni luminoși au intrat în altar.¹⁴¹ Bătrânul îi acompania cu harpa sa pe cei care cântau. Lui Andrei îi sălta inima de bucurie, auzind acestea. Și zicea: „«Adu-Ți aminte, Doamne, de David și de toate blândețile lui!»¹⁴² Iată, în proorociei am auzit despre Născătoarea de Dumnezeu și Mijlocitoarea noastră către Domnul și cu adevărat am văzut-o asemenea bisericii mărețe a Sfintei Sofia.”¹⁴³ Unii dintre cei care erau de față, auzindu-l, i-au socotit vorbele a fi nebunești și l-au întrebat: „Are Psaltirea și versete care să vorbească despre Stăpâna tuturor?” Sfântul le-a răspuns: „«Locuință»¹⁴⁴ și «odihnă a lui Dumnezeu»¹⁴⁵ sunt despre Stăpâna, la fel ca și cuvântul: «Șezut-a Împărăteasa de-a dreapta Ta».”¹⁴⁶ Auzindu-i vorbele, acei oameni neștiutori au râs de Andrei. Însă fericitul a spus acestea pentru că îl văzuse acolo pe Regele David împreună cu Proorocii. Și a zis mai departe: „Căci iată, David, în timpurile străvechi, spunea: «Nu voi da somn ochilor mei și genelor mele dormitare și odihnă tâmplor mele, până ce nu voi afla loc Domnului, locaș Dumnezeului lui Iacov.»¹⁴⁷ Dumnezeu Și-a făcut mai întâi locaș, apoi S-a odihnit în Născătoarea de Dumnezeu și apoi în Biserica Sa. Acest cânt l-am auzit acum de la psalții

¹³⁸ Ps. 140, 7.

¹³⁹ Ps. 54, 5.

¹⁴⁰ P.G. 111, 773 C - 776 D; Paraclete, pp. 131-132.

¹⁴¹ Altarul sau bema, era sanctuarul ce avea în mijloc Altarul propriu-zis.

¹⁴² Ps. 131, 1.

¹⁴³ P.G. 111, 788 D - 789 A; Paraclete, p.143.

¹⁴⁴ Ps. 131, 13.

¹⁴⁵ Ps. 131, 14.

¹⁴⁶ Ps. 44, 8.

¹⁴⁷ Ps. 131, 4-5.

cerești.” Sfântul s-a îndepărtat apoi, cântând încetișor.¹⁴⁸

Despre drepti și păcătoși

Odată, pe când era praznicul Învierii lui Hristos, binecuvântatul Andrei a mers la Marea Biserică, să se roage. S-a oprit la Intrarea Orologiului,¹⁴⁹ de unde îi putea vedea pe cei care intrau și ieșeau. Atunci Domnul i-a descoperit cum era sufletul fiecăruia dintre aceia. Între drepti, unii aveau o înfățișare albă ca zăpada, în timp ce alții erau mai strălucitori ca soarele. Capetele lor erau unse cu untdelemn și mir, purtând coroane de pietre prețioase. Mireasma de violete și trandafiri ce ieșea din ei umplea văzduhul. Purtau mantii de porfiră și vizon, fiind înconjurați de tineri chipeși, care îi cinsteau și-i slăveau. Aceștia erau credincioșii care străbătuseră Postul Mare plătând lui Dumnezeu, cu postiri și rugăciuni. Andrei se bucura și Îl slăvea pe Dumnezeu, văzându-i.

Apoi veneau alții, asemenea cu cei dintâi, albi ca zăpada și cu fețe strălucind ca soarele. Duhul Sfânt odihnea peste ei, căci erau curați și virtuoși. Aceștia se ținuseră departe de adulter, desfrânare, ranchiună și de tot felul de flecăreală. Mai mult, se și împărtășiseră zilnic.

Alții erau îmbrăcați în veșminte aurite, luminoase și slăvite. Pe deasupra capetelor lor zburau porumbei albi, mai bine-zis îngeri ai lui Dumnezeu, care le picurau mir pe veșminte. Aceștia erau credincioșii care își împărțiseră pâinea și veșmintele cu săracii, care plătiseră datoriile străinilor, care se feriseră de desfrânare și de tovărășiile cele rele, căutând apropierea de Sfinți, prin smerenia lor. Aceștia erau, după spusele Apostolului Pavel, cei «lipsiți, strâmtorați și rău primiți».¹⁵⁰

Andrei a văzut iarăși pe alții cu fețele pline de har, îmbrăcați cu haine de mult preț și mergând bucuroși. Cu ei era o fecioară foarte frumoasă, ce purta pe cap o cunună împletită din ramuri de măslin. Fecioara era, spuneau ei, fiica cea dintâi a Împăratului. Ea ungea cu mir fețele celor ce o însoțeau. Aceștia erau cei care îi mângâiaseră pe cei închiși în temnițe,¹⁵¹ care iubiseră liniștea,¹⁵² își mâncaseră pâinea cu mulțumire, iar nu cu sudalme sau clevetiri, și nu lipsiseră niciodată de la slujbele Bisericii.

Apoi Sfântul i-a văzut și pe unii care aveau fața înnegrită și murdară de necurății. Pisici și câini mici se întindeau și se zbenguiau printre picioarele lor. Șerpi erau agățați de mădularele lor și sugeau necurăția ce le picura din trupuri. Dar acei oameni nu alungau lighioanele, ci încă le țineau cu grijă. Pe picioarele lor aveau broaște și alte târâtoare, care închipuiau patimile lor, înfățișând astfel un spectacol jalnic. Toți aceștia Îl făceau pe Domnul să-Și întoarcă fața cu

¹⁴⁸ P.G. 111, 789 B; Paraclete, p. 143.

¹⁴⁹ Orologiul, în timpurile bizantine, era fie un ceas solar, fie unul cu apă, folosit pentru organizarea serviciilor religioase. La Hagia Sophia era o structură măreață, cu 24 de uși, care se deschideau și se închideau, după orele zilei. *Oxford*, art. “Horologion”.

¹⁵⁰ Evr. 11, 37.

¹⁵¹ Mt. 25, 36.

¹⁵² 1 Tes. 4, 11; 2 Tes. 3, 12; 1 Pt. 3, 4.

amărăciune. Și îngerii care-i păzeau erau întristați foarte. Acești oameni erau cei care se dedaseră la sodomie, malahie, adulter, avariție și o mie de alte rele. Ca niște porci, aceștia se tăvăleau în murdăria păcatelor lor, netemându-se nici de Dumnezeu, nici de îngeri. Nu aveau milă de propriile lor suflete și nu luau în seamă zilele de sărbătoare. De fapt, chiar urau aceste sărbători, socotindu-le o povară, continuând să fure și să se îndoape cu lăcomie. Neavând nici o frică de Dreptul Judecător, își predaseră toate mădulele lor diavolului, făptuind toată nelegiuirea. Se făcuseră sălaș căpeteniilor diavolești și ciracilor acelora. Căci șerpii și celelalte lighioane nu erau altceva decât închipuiri ale dracilor, care se bucură ori de câte ori cineva cade în desfrânare, adulter, în murdara sodomie și în celelalte păcate. Și nu erau numai bărbați, ci și femei. Iar adulterul este, dacă socotim vinovăția, cum spune Legea lui Dumnezeu, îndată după crimă.¹⁵³

Mai erau unii care păreau goi, întunecați și cu ochii roșii. Fețele lor semănau cu uscăturile arse, atât de înnegrite erau. Făpturi sălbătice, ca niște etiopieni negri, care țineau pumnale ascuțite, îi trăgeau după ei ca pe niște catări, legați cu funii de gât. Alți negrii îi mânau de la spate pe acei nenorociți, bătându-i cu toiege de foc. Deasupra acestora din urmă era scris: „vrăjitori, fermecători și ghicitori.” Toată această priveliște l-a înfricoșat și l-a întristat adânc pe dreptul Andrei, încât s-a retras să plângă într-un loc mai ferit.

Dar încă a mai văzut și pe alți oameni goi, cu înfățișări întunecate, care țineau în mâini săbii însângerate. Deasupra capetelor aveau vipere îngrozitoare, care îi porneau spre mânie și ură, încât păreau lipsiți de judecată și foarte tulburați sufletește. Erau mânați de acele vipere la ucideri, jafuri, răpiri și alte nelegiuiri, pentru care nu arătau deloc pocăință.

Vedea apoi pe alții îmbrăcați în zdrențe, iar împreună cu ei erau și multe femei. Trupurile lor erau pline de spini și de buruieni. Erau împresurați de târâtoare scârboase, broaște, șoareci și altele și mai rele. Aceștia erau cei mâniași și ranchiunoși, cei vicleni și aspri, cei care-și biciuiau cu neomenie robii și îi lăsau să moară de foame. Erau și alții acoperiți de funingine, care aveau fețele încruntate, pline de ură și întunecate ca ale diavolilor. Vipere și aspide le închideau urechile și ochii, ca să nu ia aminte la citirile din sfintele biserici. Deasupra lor era scris: „Ținerea de minte a răului, prima fiică a diavolului.” Din nările lor ieșeau aspide, scorpionii și alte târâtoare, care umpleau văzduhul și simțurile oamenilor de amărăciune. Aceștia erau cei care-i mânau pe alții la moarte, care-i puneau pe semenii lor în primejdii, pomenitorii de rău, trufașii vicleni, ocărătorii, clevetitorii și cei care țineau vrăjmășie, dar și cei care judecau și osândeau păcate străine, ca și cum ei înșiși ar fi fost cu totul fără vină.

După ce le-a văzut pe toate acestea, binecuvântatul Andrei s-a ridicat și a plecat, lăsând mulțimea în urma sa. A început să se roage, pentru că era tulburat. După ce și-a terminat ruga, a auzit un glas care-i spunea: „De ce te-ai tulburat,

¹⁵³ Vezi Canonul 7 al Sfântului Vasile cel Mare și Canonul 29 al Sfântului Nichifor Mărturisorul, în: *Canoanele Bisericii Ortodoxe*, note și comentarii de Arhid. Prof. Dr. Ioan N. Floca, Sibiu, 1993, pp. 347, 459.

Andrei, și te-ai posomorât la acestea puține pe care le-ai văzut? Eu îi văd făcând și mai rele decât acestea în toată viața lor, însă îi rabd și aștept pocăința lor.” Fericitul s-a minunat și a răspuns: „Bine ai spus, Doamne, prin strămoșul Tău: «Omul în cinste fiind și nepricepând, alăturatu-s-a dobitoacelor celor fără de minte și s-a asemănat lor.»”¹⁵⁴ Apoi Andrei a plecat de acolo.¹⁵⁵

Despre relațiile maritale din ziua Duminicii

Altă dată, într-o zi de Duminică, Andrei și Epifanie stăteau de vorbă, când prin preajma lor a trecut un demnitar, mergând spre palat. De cum l-a văzut, Andrei și-a dat seama că acela păcătuisese trupește în chiar ziua sfântă a Duminicii. De aceea, i-a spus: „Priviți aici pe unul vrednic de plâns, care a spurcat ziua Duminicii. Acum te duci să spurci și palatul?” Acela, auzind cele zise de Andrei, s-a mirat în sinea lui, dar a trecut mai departe, zâmbind. Însă, de îndată ce s-a întâlnit cu niște prieteni, le-a spus uimit ceea ce i se întâmplase, cum îl întâlnise pe „nebun”, care-i vădise păcatul săvârșit în taină. Unii dintre prietenii lui s-au minunat, alții nu l-au crezut, iar alții au spus chiar că era doar o descoperire drăcească. Între timp, Epifanie, mirat și el de vederea duhovnicească a Sfântului, l-a întrebat: „Ce ai vrut să spui, părinte, prin cele ce le-ai zis aceluia?” Binecuvântatul a răspuns: „În noaptea aceasta am văzut o femeie, o împărăteasă, purtând o coroană de perle și pietre prețioase. Împărăteasa îl învinuia pe acesta, spunându-i: «Cum îndrăznești să pângărești Duminica, o, vicleanule?! Nu ți-ai împlinit poftele toată săptămâna și acum chiar și ziua mea o petreci în spurcăciune? Dar, adevăr îți spun, întru Hristos, Mirele meu, dacă vei mai îndrăzni și a doua oară, a treia oară nu vei mai putea!» Fiindcă am auzit-o vorbind astfel, de aceea l-am prevenit pe acela, fiindu-mi milă de el. Căci va veni secera să-l secere și-l va găsi poate nepregătit. Iar după moarte nimeni nu mai poate face nici binele, nici răul, căci moartea e încheierea tuturor celor săvârșite.”¹⁵⁶

Despre vedenia virtuosei Varvara

Fericitul Andrei mergea altă dată prin piața publică, aproape de Columna Marelui Constantin, pe care acesta o ridicase pentru a fi spre pomenirea lui și înlăuntrul căreia așezase, pe lângă alte lucruri sfinte, și cuiele ce străpunseseră trupul lui Hristos pe Cruce. Acestea trebuiau să fie ca o ocrotire a cetății împărătești. Și iată că o oarecare femeie, pe nume Varvara, a fost luminată de Duhul Sfânt, încât i s-au deschis ochii duhovnicești și a avut o vedenie. L-a văzut pe binecuvântatul Andrei mergând prin mijlocul mulțimii, ca un stâlp de foc luminos, ce împrăștia raze în văzduh. Erau neghiobi care-l loveau peste urechi, alții îl palmuiau peste gât, în timp ce alții se uitau la el și spuneau: „Doamne Sfinte! Nici vrăjmașilor noștri nu am vrea să li se întâmple ceea ce a pățit acesta.” În timp ce aceia vorbeau așa, s-au arătat acolo niște diavoli, care au început a spune: „Să audă Dumnezeu rugăciunea voastră și să nu mai ridice

¹⁵⁴ Ps. 48, 21.

¹⁵⁵ Paraclete, pp. 144-148.

¹⁵⁶ P.G. 111, 800 C - 801 A; Paraclete, pp. 158-159.

vreodată unul ca acesta! Căci nimeni nu ne-a ars inimile ca el. Nu a vrut să lucreze la stăpânul lui și face pe nebunul, batjocorind lumea.” În timp ce diavolii vorbeau așa, Varvara a văzut cum urmăreau și însemnau pe cei care-l batjocoreau pe Andrei, spunând: „Măcar mângâierea asta o vom avea la judecată: că ei păcătuiesc, lovindu-l pe Andrei. La ceasul morții îi vom învinui, căci au lovit pe unul dintre aleșii lui Dumnezeu.” Dar binecuvântatul Andrei i-a auzit și, vrând să le strice planurile viclene, i-a repezit: „Nu vă este îngăduit să însemnați pe-aceștia, căci m-am rugat pentru ei către Iisus Hristos, ca loviturile ce mi le dau să nu le fie socotite ca păcat. Și-aceasta pentru că o fac din neștiință, iar neștiința le va fi o dezvinovățire.”

Varvara, auzind vorbele pe care le schimbaseră fericitul cu diavolii, a văzut apoi cum de sus, ca și cum s-ar fi deschis o poartă în ceruri, au început să coboare o mulțime de rândunele preafrumoase. În mijlocul lor, a văzut un porumbel mare, alb ca zăpada, care avea în plisc o ramură de măslin, ce strălucea ca aurul. S-a auzit și un glas, care i-a spus lui Andrei: „Primește această ramură, luată din Rai, pe care ți-o trimite Domnul Savaot, fiindcă ți-ai arătat mila și bunătatea, la fel cum Dumnezeu e bun și milostiv. Pentru că, iată, Domnul te va slăvi iar și iar, și te va binecuvânta, căci nu le-ai socotit păcatul celor ce zi de zi te batjocoreau.” La aceste vorbe, porumbelul s-a așezat pe capul lui Andrei. Avea o minunată poleială de argint și aur, iar ochii ca niște perle prețioase. Picioarele îi erau de culoare roșie, împărătească, iar capul îi era însemnat cu o cruce de flori. Stolul de rândunele îl înconjura, cântând duios. Când iubitoarea de Dumnezeu, Varvara, a văzut acestea, a rămas uimită. Nu a putut să spună decât: „Doamne, binecuvintează! Ai adus asemenea luminători pe pământ, iar lumea nu-i știe.” Apoi, deși a vrut de multe ori să vorbească despre vedenie, totuși de fiecare dată o putere dumnezeiască a oprit-o, căci începea să tremure și nu putea spune nimic. Dar, într-o zi, fericitul Andrei a întâlnit-o și i-a zis: „Păzește-mi taina, Varvara, și nu spune nimănui nimic, până ce voi pleca din această viață și voi trece: «în locul cortului celui minunat, până la casa lui Dumnezeu.»”¹⁵⁷ Varvara i-a răspuns: „Chiar dacă am vrut să spun ceva, nu am putut, o, minunatele luminător ales de Dumnezeu, pentru că o putere nevăzută m-a oprit și frica mi-a pătruns în oase, luându-mi toată vloga.”¹⁵⁸

Despre vedenia cu Născătoarea de Dumnezeu la Vlaherne

Într-o noapte, pe când se făcea priveghere la Capela Soros, de la biserica din Vlaherne, Andrei a avut o vedenie, în care i s-a arătat Sfântul Acoperământ al Născătoarei de Dumnezeu.¹⁵⁹ În Capelă se găsea o raclă ce adăpostea acest

¹⁵⁷ Ps. 41, 5.

¹⁵⁸ P.G. 111, 837 C - 841 A; Paraclete, pp. 189-190.

¹⁵⁹ Sărbătoarea Sfântului Acoperământ al Născătoarei de Dumnezeu este celebrată cu o solemnitate specială de Sfânta Biserică în ziua de 1 Octombrie – o dată ce ține de istoria Bisericii. Icoana Acoperământului îi înfățișează și pe Andrei și Epifanie în partea dreaptă, jos, privind descoperirea dumnezeiască. În timpurile mai noi (1960) sărbătoarea a fost mutată la 28 Octombrie, dându-i-se și o conotație civilă, ce amintește de salvarea poporului grec de

prețios Acoperământ.¹⁶⁰ Epifanie era și el acolo, cu unul dintre slujitorii lui. Tânărul avea obiceiul să stea la priveghere până la miezul nopții sau până în zori. La aceste slujbe, binecuvântatul Andrei obișnuia să-L preaslăvească pe Dumnezeu cu doxologii. Și iată că, deodată, când era aproape ceasul patru din noapte, fericitul a văzut-o pe Preasfânta Născătoare de Dumnezeu înaintând dinspre ușile împărătești spre altar. Părea foarte înaltă și era însoțită de un alai de sfinți îngeri înfricoșători. În mijloc se vedeau Înaintemergătorul Domnului și Apostolul Ioan, care o țineau la braț pe Împărăteasa îngerilor. Puterile cerești, îmbrăcate în alb, cântau cântări duhovnicești fermecătoare, pe care însă nu le puteau auzi decât Andrei și Epifanie. Fecioara a venit apoi spre mijlocul bisericii, unde era amvonul. A stat pe soleie¹⁶¹ și a îngenunchiat, rugându-se Fiului ei pentru mântuirea credincioșilor, încât multă vreme lacrimile i-au udat cinstita față. Andrei i-a spus atunci lui Epifanie: „Vezi, fiule, pe Doamna și Stăpâna lumii?” Iar Epifanie a răspuns: „Da, părinte, cu rugăciunile tale, o văd.”

După ce Fecioara s-a rugat îndelung, s-a ridicat și a intrat în Altar, și-a scos din Capela Soros Acoperământul și a venit spre ușile împărătești. Și-a pus, cu o mișcare cuviincioasă și impunătoare, Acoperământul deasupra capului ei feciorelnic, apoi l-a luat iarăși în mâini și l-a întins peste toți cei care erau adunați în biserică. Acoperământul desfășurat se mărise parcă și-i cuprindea pe toți, strălucind cu raze de chihlimbar. Preasfânta Născătoare de Dumnezeu a stat mult timp astfel, acoperindu-i pe credincioși. Apoi, când Fecioara a început să se înalțe spre ceruri, încetul cu încetul s-a făcut nevăzut și Acoperământul ei. Însă harul ei ocrotitor se simțea încă în biserică, pentru că veșmântul se afla tot în racla lui. Cele întâmplare au fost văzute doar de binecuvântatul Andrei și de ucenicul lui în cele duhovnicești, Epifanie. Pentru acest dar făcut tânărului, Andrei a înălțat apoi mulțumiri Domnului.¹⁶²

Despre bogătașul cel viclean

Altă dată, pe când binecuvântatul își făcea obișnuitul lui joc la hipodrom, unii dintre cei care erau pe acolo, văzând purtarea lui nebunească, erau scârbiți sau chiar îl blestemau și-l alungau, ca pe un îndrăcit. Apoi s-a întâmplat să treacă

incursiunea italiană din 1940.

¹⁶⁰ Vlaherne, cuprinzând o biserică și un palat, se afla în partea de nord-vest a Constantinopolului, unde exista și un izvor. Se crede că biserica a fost înălțată de împărăteasa Pulheria (cca 450). Leon I i-a adăugat o capelă circulară (Hagia Soros, adică racla relicvariului) în care a fost adus și așezat Acoperământul, acest eveniment prăznuindu-se pe data de 2 Iulie. Palatul imperial a fost construit ceva mai la înălțime, cam în anul 500. În partea sudică a bisericii Vlahernei era situată Capela Soros, unde se găsea Acoperământul Fecioarei (*esthes*). Brâul Fecioarei (*zonee*) a fost așezat în biserica Chalkoprateia de împăratul Arkadios. În timpul lui Iustin al II-lea, brâul a fost așezat în propriul *soros*, această mutare prăznuindu-se de către Sfânta Biserică pe 31 August. Este neclar dacă *maphorionul* Fecioarei (un acoperământ pentru cap și umeri) este același lucru cu Acoperământul ei (*esthes*). *Oxford*, art. “Blachernai, Church and Palace of”; “Maphorion”; “Soros”.

¹⁶¹ *Soleas ori soleea* este platforma din fața iconostasului.

¹⁶² *P.G.* 111, 848 C - 849 A; *Paraclete*, pp. 195-197.

pe acolo un oarecare bogătaş, care și el s-a îngreșat de Andrei și chiar l-a scuipat. Robul lui Dumnezeu l-a privit un timp, i-a înțeles viața și i-a spus: „Vicleanule, adulterinule și batjocoritorule al bisericii! Te scoli la miezul nopții ca să mergi, chipurile, la biserică, dar îți petreci noaptea în lucrările satanei! Iată, a venit ceasul ca să iei plata faptelor tale! Crezi că vei scăpa de ochiul cel înfricoșător al Celui care cercetează inimile și răunchii?”¹⁶³ Auzind acestea, bogătaşul și-a îmboldit calul cu pintenii și a plecat. Acela era *chartoularios*, adică supraveghetor la încasarea impozitelor pe corăbii, și se trăgea cu neamul din cetatea Amastris.¹⁶⁴ După câteva zile s-a îmbolnăvit greu. Fiindcă starea lui se înrăutățea, au început să-l ducă de la o biserică la alta și de la un doctor la altul, dar fără să-i ajute cu nimic. Într-o noapte, pe când Andrei se afla pe lângă casa bogătaşului, a văzut un înger al lui Dumnezeu apropiindu-se dinspre apus. Avea înfățișarea și ochii de jăratec și purta în mână un toiag de foc. Ajuns la casa aceluia păcătos, amenința să o dărâme din temelii. Atunci s-a auzit un glas din înălțime, care a spus către înger: „Lovește pe batjocoritor, pe sodomit, pe adulterin, pe desfrânat, pe necredincios, pe nemernicul ce merită pedeapsa dumnezeiască! Și, în timp ce-l bați, să-i spui: «Mai săvârșești desfrânare și adulter? Te mai scoli devreme pentru faptele drăcești? Vei mai lucra din nou destrăbălarea sodomiților?»” Iar îngerul a început să-l bată cu lovituri ce se auzeau de departe. Dar și vaietele bogătaşului le puteau auzi toți. Vrând-nevrând, el mărturisea strigând: „Nu voi mai face desfrânare, numai ai milă de mine!” În acest fel a fost chinuit trei zile și trei nopți, iar el striga mereu: „Nu voi mai face desfrânare!” Așa a fost coborât sufletul lui vrednic de plâns în iad.¹⁶⁵

Eu, o, prieteni – ne spune biograful Nichifor – am scris lucrurile acestea despre binecuvântatul Andrei, pentru folosul sufletelor voastre, ca să aveți frică de Dumnezeu și ca să știți cum să umblați și cum să lucrați în lumea aceasta. Nimic nu e ascuns pentru Dumnezeu și Sfinții Lui.

Când l-am întrebat pe dreptul bărbat: „În ce fel a păcătuit acel om?” el mi-a răspuns: „Avea doi eunuci cu care săvârșea păcatul. Mai mult, îi trimitea pe aceia să-i aducă femei nemăritate sau chiar și măritate sau desfrânate, cu care a păcătuit de nenumărate ori. Săvârșea toate acestea înainte de cântatul cocoșilor dimineții, iar dacă nevasta lui îl întreba unde se duce la acea oră, îi răspundea: «La biserică.» Mai întâi săvârșea lucrurile diavolului, apoi mergea la biserică, așa spurcat și murdar. Cei care-l vedeau venind mereu acolo spuneau: «Priviți ce om sfânt!» Dar el era un diavol în piele de om. Mai mult, deși se știa pe sine ca păcătos, se înălța în deșert, auzind laudele celorlalți. Dar Domnul se scârbea de purtarea lui.” Și, astfel, acela și-a luat sfârșitul meritat. Toate acestea mi-au fost

¹⁶³ Ps. 7, 9.

¹⁶⁴ Amastris (sau Amastra - în zilele noastre) este o localitate situată pe coasta de la Marea Neagră a Anatoliei.

¹⁶⁵ P.G. 111, 849 B - 852 A; Paraclete, pp. 197-198.

povestite, o, prieteni, de către chiar fericitul Andrei.¹⁶⁶

Despre unele proorocii

Epifanie l-a chemat odată pe fericitul Andrei la casa lui, unde au vorbit despre ce se va întâmpla cu cetatea Constantinopolului, până la sfârșitul vremurilor. Sfântul a proorocit atunci mai multe lucruri, pe care le vom arăta aici mai pe scurt.¹⁶⁷ A vorbit despre timpuri de bunăstare, dar și despre timpuri grele pentru cetate, despre pace și război, despre atacuri ale agarenilor și ale unui alt neam, al cărui nume începe cu litera «R», probabil rușii, apoi despre cum se va apăra cetatea.¹⁶⁸ Sfântul vorbea despre venirea celor ce au credința neplăcută lui Dumnezeu (musulmanii islamici) și despre desfrânarea sodomită a acelora, care va aduce peste ei mânia lui Dumnezeu.¹⁶⁹ Se va arăta atunci un nou împărat creștin, care va stăpâni cu dreptate și-i va îmbogăți pe cei săraci, refăcând și bisericile. Sfântul vorbea însă și despre timpuri când va domni aici incestul, care nu va fi nici măcar condamnat de legi, apoi despre timpuri când călugării și maicile de prin mănăstiri vor fi siliți să trăiască unii cu alții.¹⁷⁰ Sfântul proorocea despre tunete și fulgere care vor zgudui cetatea, despre foamete și molime, despre mânia lui Dumnezeu care va aduce cutremure și alte nenorociri, dar și despre timpuri când dreptii vor petrece în pace.¹⁷¹ Va mai stăpâni și un împărat care va reînvia religia vechilor greci, luptând cu Sfinții Bisericii lui Dumnezeu și distrugând odoarele sfinte de prin locașurile de închinăciune. Atunci va domni ura în chiar sânul familiilor, rudele dându-se una pe alta la moarte. Sfântul vorbea apoi despre ceva ca un foc din cer, care va amenința ca un fulger tot pământul, făcând păsările cerului să cadă una peste alta. Pământul va fi plin de șerpi, care îi vor mușca pe păcătoșii nepocăiți. Dar acestea vor fi începutul durerilor. Sfântul proorocea apoi sfârșitul împărăției romanilor. Un înger al lui Dumnezeu va coborî din cer și va lua Cinstita Cruce a Domnului și sufletul ultimului împărat. Sfântul îi socotea binecuvântați pe cei care vor fugi din cetate și se vor adăposti în pustietăți și prin peșterile pământului în acele vremuri de grea încercare.¹⁷²

Vorbea apoi despre cum vor stăpâni evreii din nou Ierusalimul, chiar înainte de sfârșit. „Domnul îi va lăsa să aibă încă o dată ceea ce au avut mai înainte. Și va face aceasta spre a le lua orice cuvânt de îndreptățire, căci ei spun că împrăștierea lor printre neamuri e pricina pierzării lor. Astfel, în ziua Judecării, nu vor putea să mai spună: «Dacă ne-ai fi adunat iarăși la Ierusalim și

¹⁶⁶ *P.G.* 111, 852 BC; Paraclete, p. 199.

¹⁶⁷ *P.G.* 111, 852 C.

¹⁶⁸ Există multe exemple care descriu cum patroana cetății împărătești, Născătoarea de Dumnezeu, și-a apărat turma. Și Sfântul Andrei vorbește despre ocrotirea cetății de către Fecioara (*P.G.* 111, 853 B).

¹⁶⁹ Paraclete, 201.

¹⁷⁰ *P.G.* 111, 852 C - 857 A; Paraclete, p. 202.

¹⁷¹ *P.G.* 111, 857 B; Paraclete, p. 203.

¹⁷² *P.G.* 111, 857 C - 860 B; Paraclete, p. 205.

dacă ne-ai fi dat iar ceea ce am avut, am fi crezut în Tine. Pentru că, astfel, nu ar mai fi fost nici o pricină să mai invidiem neamurile, pe care le-ai ajutat mai mult decât pe noi.» Așa că îi va aduna din nou și le va da ceea ce au avut, deși aceia vor stărui în necredința lor. Și-atunci, cum se vor mai mântui? Dar în acele timpuri ale întoarcerii lor în Ierusalim, Antihrist va apărea între ei, și ei toți îl vor primi, așa după cum a spus Domnul Însuși.¹⁷³ Sfântul Apostol Pavel, zicând despre ei că se vor mântui, nu vorbește despre mântuirea lor de focul cel veșnic, ci despre scăparea lor de la umilirea și ocară ce au avut-o de îndurat de la neamuri, cât timp au rătăcit prin pământuri străine. Se vor aduna în țara lor și vor fi scăpați de robia și batjocura la care au fost supuși atâția ani. Dar dacă nu au crezut în Hristos atunci când au trecut prin nenorociri, cum vor crede în El atunci când vor avea parte de această așa-zisă fericire?”¹⁷⁴

Epifanie a întrebat apoi despre Hagia Sophia, dacă biserica aceasta va mai rămâne în picioare. Sfântul i-a spus însă că întreaga cetate se va scufunda. „Și atunci cum va mai dăinui biserica? Cine va mai putea intra ca să se roage acolo? Dar Dumnezeu nu locuiește în biserici făcute de mâini omenești. Va mai rămâne doar Columna ce adăpostește piroanele cu care a fost străpuns Mântuitorul. Corăbiile își vor lega funiile de columnă și vor plânge această cetate a Babilonului, spunând: «Vai nouă! Cetatea cea mare și veche s-a scufundat! Aici ne făceam negustoria noastră și aici ne-am îmbogățit.» Și vor plânge cetatea patruzeci de zile. Din cauza nenorocirii acelor zile, stăpânirea împărăției se va da Romei, Sileului și Tesalonicului. Acestea se vor întâmpla înaintea sfârșitului, când starea lumii va fi cu totul rea, când durerile se vor înmulți peste măsură.»¹⁷⁵

Sfântul vorbea apoi despre neamurile cele spurcate, care vor prizoni bisericile sau, după cum le numea el, insulele.¹⁷⁶ Vorbea apoi despre venirea lui Enoh, care a trăit înainte de darea Legii, și a lui Ilie, care a trăit în timpul Vechiului Testament. Acești doi Prooroci vor prooroci la sfârșitul timpurilor.¹⁷⁷ Vor face minuni și i se vor împotrivi cu putere lui Antihrist, dar acela îi va ucide.¹⁷⁸ Trupurile lor vor fi lăsate trei zile aruncate în piață. „Dar în a patra zi, spunea Sfântul, un porumbel strălucitor va coborî din ceruri asemenea fulgerului, va lumina cele două trupuri și îi va învia pe Prooroci. Aceia se vor arăta mulțimii și îi vor înspăimânta pe mulți. Dar un nor îi va lua și-i va ridica în Rai.”¹⁷⁹ Chiar dacă fericitul Andrei îi numea pe toți Mucenicii binecuvântați, totuși îi numea de trei ori binecuvântați pe cei care vor suferi moartea în timpul

¹⁷³ In 5, 43.

¹⁷⁴ P.G. 111, 865 B - 868 A; Paraclete, pp. 210-211.

¹⁷⁵ P.G. 111, 868 B-C; Paraclete, pp. 211-212.

¹⁷⁶ P.G. 111, 868 C-D; Vezi: Is. 24, 15; 42, 10-12,15 – unde despre biserici se vorbește ca despre insule.

¹⁷⁷ Paraclete, p. 214.

¹⁷⁸ Apoc. 11, 5-10.

¹⁷⁹ Apoc. 11, 9-13.

lui Antihrist, căci pe aceștia îi așteaptă o mare slavă și bucurie.¹⁸⁰

Despre mireasma cerească

Altă dată, într-o dimineață, Andrei și Epifanie stăteau împreună și vorbeau despre lucruri duhovnicești. Aveau cu ei o carte a Sfântului Vasile cel Mare, iar Andrei l-a îndemnat pe Epifanie să o ia și să citească cu glas tare. În timp ce tânărul citea despre Sfântul Botez, a simțit deodată o mireasmă dulce de aromate. Acest lucru nu a rămas neștiut lui Andrei. După ce Epifanie a terminat de citit, mireasma nu s-a mai simțit, iar tânărul a întrebat uimit: „Te rog, părinte, spune-mi, de unde a venit această mireasmă?” Binecuvântatul a răspuns: „Cât sunt de dulci limbii mele cuvintele Tale, mai mult decât mierea în gura mea!”¹⁸¹ Însă Epifanie a zis: „Lasă Scriptura, părinte, și spune-mi ce vedenie ai avut, căci știu că acestea s-au întâmplat la rugăciunea ta.” Binecuvântatul i-a răspuns: „Ce ai vrea să-ți spun, dragul meu? Căci în timp ce tu citeai, lângă noi se găseau mulți îngeri ai Domnului. Unul dintre ei, slăvind cuvintele Duhului Sfânt, tămâia cu evlavie și cu bucurie.” Epifanie a întrebat iarăși: „Și unde sunt îngerii Mântuitorului? Unde sunt cădelnița și cărbunii. Oare sunt materiale sau trebuie socotite materiale?” Binecuvântatul l-a privit cu asprime pe Epifanie și l-a amenințat cu mâna, spunându-i: „Vorbești despre lucruri minunate, frate. Cine ți-a spus că îngerii au cădelnițe, pe care să le umple cu degete materiale, sau că ar avea nevoie de tămâie și cărbuni din această lume? Căci faptele duhovnicești folosesc lucruri duhovnicești, în vreme ce faptele materiale se folosesc de cele materiale. Îngerii, când vor să tămâieze înaintea Celui Preaînalt, sau înaintea tronului Celui care este dincolo de orice înțelegere, atunci iau din acea dulce mireasmă care se revarsă din necuprinsa și neapropiata dumnezeire. Îngerii stau înaintea tronului înfricoșător al Atotputernicului, primesc mireasma, care-i și luminează, apoi se fac ei înșiși înmiresmați cu acest parfum minunat al dumnezeirii. Un alt mijloc prin care dobândesc mireasma este prin florile Raiului, pe care le strâng. Apoi, cu o prezență nevăzută, aduc această mireasmă oamenilor. Și sunt trei ceasuri în care sfinții îngeri tămâiază. Primul este acela când sunt citite Sfintele Scripturi, căci ei zboară atunci împrejur, dorind să asculte cuvintele Duhului Sfânt. Al doilea este atunci când cineva se roagă și vorbește cu Dumnezeu. Al treilea este atunci când cineva este chinuit pentru iubirea lui Hristos. Atunci ei îl miruiesc și-l tămâiază pe luptător, pentru a-l face mai înflăcărat în lupta pentru credință.”¹⁸²

În timp ce Andrei vorbea cu Epifanie, la acest ospăț duhovnicesc lua parte și preotul Nichifor, cel care a scris despre acestea. „Epifanie era sporit duhovnicește, spune Nichifor, dar nu la aceeași măsură cu a binecuvântatului Andrei. Căci prin Duhul Sfânt, dreptul bărbat putea vorbi în limbi străine și tâlcui cele ascunse ale Scripturii, fără greșală. Căci, într-adevăr, ajunsese la culmile înțelepciunii. Andrei era și curat, feciorelnic și avea cunoștință

¹⁸⁰ P.G. 111, 869 C; Paraclete, p. 215.

¹⁸¹ Ps. 118, 103.

¹⁸² P.G. 111, 873 B - 876 D; Paraclete, p. 217.

nesfârșită. Cunoștea, prin copleșitoarea și înfricoșătoarea contemplație dăruită de Sfântul Duh, toate cele cerești și pământești. Dar numai cu mine și cu Epifanie vorbea despre lucrurile ascunse ale Scripturii, și cu nimeni altcineva.»¹⁸³

Despre Judecată și despre a Doua Venire

Altă dată, când vorbeau despre neînțelesul dumnezeirii, Epifanie l-a întrebat pe Andrei despre a Doua Venire: „Cum vor fi oamenii judecați atunci?” Sfântul i-a răspuns: „N-ai auzit spusele Apostolului? «Câți au păcătuit fără lege, fără lege vor și pieri, iar câți au păcătuit în lege, prin lege vor fi judecați»¹⁸⁴ Evreii care au trăit de la Moise la Hristos, după Înviere vor fi judecați după Legea lui Moise. Ceilalți însă, care au trăit din timpul cât a fost pe pământ Hristos, până la sfârșitul lumii, vor fi judecați potrivit Evangheliei. Binecuvântați vor fi cei care au păzit Legea și Evanghelia. Binecuvântați cei care, deși au păcătuit, s-au pocăit mai apoi. Binecuvântați vor fi și păgânii care au trăit după legea lor naturală, într-un chip plăcut lui Dumnezeu. Dar vai ereticilor și celorlalți păcătoși! Domnul Dumnezeu va învia toate neamurile. Se vor ridica Abel, Set, Enoh, Noe, Avraam, Isaac, Iacov și minunatul și slăvitul Iosif și-i vor judeca pe cei care, deși au avut Legea, totuși nu au ținut-o, precum și pe păcătoșii care nu s-au străduit să o cunoască. Proorocii și Apostolii se vor ridica la judecată cu cele douăsprezece seminții ale lui Israel. Învățătorii Bisericii, Vasile cel Mare, Grigorie Teologul și Ioan Gură de Aur se vor ridica la judecată cu cei care, deși le-au auzit învățătura, au rămas nepocăiți. Apoi vor veni la Judecată ereticii, fiecare deoparte, cu capul ereziei lor. Judecătorul îi va privi înfricoșător, spunându-le: «Unde v-a dus învățătura păstorilor voștri? Adevărat vă spun, nu vă cunosc pe voi!»¹⁸⁵ Apoi va spune celor de la stânga Lui: «Plecați de la Mine, blestemaților, în focul cel veșnic, pregătit diavolului și îngerilor săi.»¹⁸⁶»

Epifanie a întrebat iarăși: „Cum îi va aduna Dumnezeu, de la capătul lumii și în clipirea ochiului, pe toți oamenii, ca să-i învieze? Va fi o priveliște înfricoșătoare să vezi toate neamurile și semințiile oamenilor «în valea plângerii, în locul care i-a fost pus»¹⁸⁷» Dar Sfântul i-a răspuns aspru: „Cum îndrăznești să crezi că este ceva cu neputință la Dumnezeu? Chiar și o legiune de îngeri, trimisă de Domnul, poate nu numai să adune pe toți oamenii la un loc, dar încă poate face aceasta în clipirea ochiului.”

Luând seama la sine, Epifanie a întrebat iarăși: „După Judecată și răsplătiri, ce se va întâmpla cu cerul și pământul, cu marea, cu soarele și luna? Vor fi așa ca acum, ca să fie noapte și zi, cu toată ordinea naturală și cu mulțimea animalelor? Te rog, părinte, arată-mi-le acestea, dacă binevoiești!”

¹⁸³ P.G. 111, 881 B; Paraclete, pp. 222-223.

¹⁸⁴ Rom. 2, 12.

¹⁸⁵ Mt. 25, 12; 7, 23.

¹⁸⁶ Mt. 25, 41.

¹⁸⁷ Ps. 83, 7.

Andrei a răspuns: „Când va sosi ceasul înfricoșător al celei de-a Doua Veniri, atunci cei patru Arhistrategi, cu oștirile lor, vor fi trimiși la cele patru margini ale pământului și acolo vor aștepta porunca cea înfricoșătoare. La semnul Celui Preaînalt, fiecare oștire va apuca de marginile cerului și îl vor strânge, înfășurându-l, apoi se vor îndepărta. Proorocul vorbește în parte despre acestea, spunând: «Dintru început, Tu, Doamne, pământul l-ai întemeiat, și lucrurile mâinilor Tale sunt cerurile. Acelea vor pieri, dar Tu vei rămâne și toți ca o haină se vor învechi, și ca un veșmânt îi vei schimba și se vor schimba.»¹⁸⁸ Aceasta înseamnă, așadar, că cerul și pământul se vor schimba: cele vechi se vor înnoi, iar cele stricăcioase se vor face nesticăcioase. Aceasta o spune Scriptura: «Și am văzut un tron mare, alb și pe Cel ce stătea pe el, de la fața Căruia cerul și pământul au fugit.»¹⁸⁹ Fără îndoială, toate se vor schimba. Aceeși fire va învia, dar refăcută și schimbată în nesticăciune și nemurire.»¹⁹⁰ Așadar, când Dumnezeu va învia trupurile oamenilor, nesticăcioase și întregi, din vremea lui Adam și până la sfârșit, atunci va face un cer nou și un pământ nou. Și nu va fi nimic stricăcios în ele, căci toate vor fi minunate și slăvite. Nici o gură omenească nu poate vorbi așa cum trebuie despre acestea. Nu vor mai fi fiare sălbatice, târâtoare și păsări. Va fi numai zidire desfătătoare și bine-mirositoare ca mirul. Atunci nu va mai fi noapte. Toate luminile vor slăbi și va străluci o lumină de mii de ori mai mare. Domnul Dumnezeu va dărui Sfinților ceva minunat: îi va învrednici să-i vadă pe îngeri așa cum sunt ei, după firea lor, și să contemple frumusețea slavei celei neapropiate a dumnezeirii Sale, și astfel să se

¹⁸⁸ Ps. 101, 26-27.

¹⁸⁹ Apoc. 20, 11.

¹⁹⁰ 1 Cor. 15, 53. Sfântul Ioan Gură de Aur: „Este aceeași, dar nu aceeași: aceeași, pentru că esența e aceeași; dar nu aceeași, pentru că e făcută mai bună. Deși esența rămâne aceeași, totuși frumusețea ei se mărește. Și același trup înviază înnoit.” (Omilia 41 la 1 Cor. 15, 37, P.G. 61, 388, col. 357). Și iarăși: „Nu înviază o esență în locul celeilalte, ci prima e făcută mai bună și mai minunată... Să nu crezi că, dacă se seamănă grâu și iese spic, la fel este și cu măreția Învierii. Mai întâi de toate, nici măcar semințele nu sunt toate de aceeași prețuire: unele sunt mai valoroase, altele mai puțin.” (Omilia 41 la 1 Cor. 15, 38, P.G. 61, 388-389, col. 357). Căci: „Se seamănă trup firesc, înviază trup duhovnicesc. Dacă este trup firesc, este și trup duhovnicesc.” [1 Cor. 15, 44].

Sfântul Simeon Noul Teolog: „Prin urmare, chiar și reînnoită, creația nu va fi iarăși la fel cum a fost adusă la existență la început – să nu fie! Ci așa cum se seamănă trup firesc, după cum spune cuvântul [1 Cor. 15, 44], și se ridică un trup nu la fel cu cel al omului întâi plăsmuit, înainte de cădere, adică material, sensibil și schimbător, având nevoie de hrană sensibilă, ci se scoală un trup în întregime spiritual și neschimbabil, așa cum a fost cel al Stăpânului și Dumnezeului nostru după Înviere, adică al Celui de-al doilea Adam și al Celui Întâi Născut din morți [Col. 1, 18], deci cu mult deosebit de primul, în același chip și toată creația se va face la un semn al lui Dumnezeu nu așa cum a fost adusă la existență, și sensibilă, ci va fi refăcută printr-o naștere din nou, într-o locuință imaterială și spirituală, mai presus de orice simțire.” *Dialoguri teologice și etice*, I Discurs Etic, studiu introductiv și traducere de diac. Ioan I. Ică jr. Editura Deisis, Sibiu, 1988, p. 128. [Saint Symeon the New Theologian, “The Church and the Last Things”, *On the Mystical Life: The Ethical Discourses*, Vol. I, First Discourse, V: 38, 39].

veselească negrăit.¹⁹¹

Despre mărturisirea diavolului

Așa cum stăteau cei doi vorbind, s-a înfățișat acolo și satana, pe care doar Sfântul îl putea vedea, cum pregătea o cursă lui Epifanie. Andrei i-a poruncit: „Du-te de-aici, vicleanule și necuratule!” Satana i-a răspuns: „Unul mai netrebnic și mai batjocoritor ca tine nu este în toată cetatea! Dar, iată, o să-ți fac și eu o descoperire. Va veni timpul când îmi voi pierde meșteșugul, căci oamenii vor ajunge mai vicleni și mai ticăloși decât diavolii, așa încât copiii mici vor fi mai răi decât bătrânii. Atunci noi nu vom mai lupta cu oamenii, căci vor gândi și vor face ei înșiși răul.” Sfântul l-a întrebat: „De unde le știi pe acestea?” Iar demonul a răspuns: „Tatăl nostru cunoaște multe, căci stă în iad și ghicește toate lucrurile. Apoi ni le spune nouă, căci noi, prin firea noastră, nu cunoaștem nimic.” Sfântul a întrebat apoi: „Ce fel de păcate vă bucură mai mult pe voi, diavolii?” Acela a răspuns: „Ne bucură idolatria, magia și farmecele. Dar și mai mult ne bucură invidia, gelozia și ținerea de minte a răului, care ajunge pricină a toate relele. Încă ne mai bucură mult sodomia și adulterul.” Sfântul a întrebat iarăși: „Dacă cineva se leapădă de patimile voastre diavolești și se apropie cu pocăință de Domnul, ce simțiți atunci?” Diavolul a răspuns: „Chiar nu știi că acestea ne aduc silă și mânie? Totuși avem nădejdea că și unul ca acela se va întoarce la voia noastră. Pentru că mulți, chiar dacă se leapădă de noi și ne trădează, mai apoi se întorc la noi și îi recâștigăm.” După ce Sfântul a auzit aceste vorbe, a suflat asupra diavolului și acela s-a făcut nevăzut.¹⁹²

Despre adormirea Sfântului

Au mai fost și alte întâmplări și convorbiri asemenea celor pe care le-am arătat până acum, pe care însă, din pricina întinderii, nu le putem scrie toate aici. Viața Sfântului, deși neobișnuită, dar plăcută lui Dumnezeu, ajunsese la sfârșitul ei. Cunoscând aceasta, Sfântul a mers dimineața devreme la Epifanie acasă. Acolo, Andrei s-a așezat și a început să lăcrimeze. Apoi s-a ridicat și, vreme îndelungată, a privit ca ieșit din sine spre ceruri, contemplând bunătatea iubitoare a Domnului și lucrurile negrăite ale Raiului. După ce a văzut că și-a venit în sine, Epifanie l-a întrebat: „Cinstitul meu părinte și dascăl duhovnicesc, de ce ai plâns și unde ți-a fost răpită mintea?” Andrei i-a răspuns: „Fiul meu, de vreme ce mă-ntrebi, îți voi spune câteva vești care mă privesc. A sosit, iată, sfârșitul vieții mele. Timpul să ne despărțim trupește e aproape. Nu te mâhni însă, pentru că plec din lumea aceasta stricăcioasă.” Epifanie totuși s-a întristat la auzul acestor cuvinte. Andrei i-a spus: „De ce ești supărat, fiule, auzind despre plecarea mea? E o mare binecuvântare să plecăm de aici. Ce legătură avem noi cu această lume deșartă? Nu am fost plâsmuiți ca să trăim aici veșnic, ci numai ca să ne nevoim și să ne întoarcem iarăși la locul nostru. Aici nu avem nimic al nostru. Această lume este amară, căci e plină de diavoli vicleni, care,

¹⁹¹ Paraclete, pp. 226-229.

¹⁹² Paraclete, pp. 230-231.

amestecându-se cu oamenii, pe mulți îi trag după ei și-i aruncă în iad. Însă cealaltă lume, în care tânjesc să ajung, are Heruvimii și Serafimii. Acolo este lumină veșnică, aici întuneric. Acolo este slava Sfintei Treimi, care strălucește cu lumină și farmec neasemănate. Aici însă este doar slava cea deșartă și mincinoasă, care însoțește fărădelegea, în chip schimbător și înșelător.”¹⁹³

Sfântul a spus apoi: „Iată, fiul meu iubit, aceasta este ultima dată când vorbim. Pentru că nu mă vei mai vedea, nici viu, nici mort, fără numai în Duhul. Fii atent, așadar, ca să-ți aduci aminte cele ce-ți voi spune, căci îți voi arăta ce se va petrece în viitor. Când va muri tatăl tău, te vei îmbrăca în Schima monahală și vei spori în cele bune, cu harul și cu mila Domnului. Deși îți vei schimba numele odată cu primirea Schimei, acest nume se va face cunoscut până departe. Când această sfântă biserică va ajunge văduvă, Domnul te va pune ca luminător, povățuitor și păstor al turmei Sale rătăcite. După aceea va veni timpul când vei mărturisi numele lui Hristos și vei fi numărat cu Sfinții. Să ai frică de Domnul, fiule, și să-L iubești cu tot sufletul. Ia aminte la pocăința cu lacrimi. Adu-ți aminte de mine la sfânta anafora,¹⁹⁴ atunci când vei săvârși cu evlavie și umilință Liturghia. Iată, Domnul Dumnezeu cel Preaînalt și Preabinecuvântata și Preaslăvita Născătoare de Dumnezeu te vor povățui și te vor sprijini în toate!”¹⁹⁵

Te jur, însă, pe Sfânta Treime și pe Preacurata Fecioară, când cele ce ți-am spus se vor împlini, să nu te gândești să ridici biserică sau orice altă zidire pentru cinstirea numelui meu. Dacă îmi vei călca porunca, să mă crezi, vei cădea în ispită. Aceasta pentru că L-am rugat pe Dumnezeu ca nici să nu fiu slăvit pe acest pământ, nici să nu dobândesc ceva în această viață. Chiar și rămășițele mele pământești nu le vei vedea. Aceasta pentru că Milostivul Dumnezeu mi-a iertat păcatele și îmi va așeza trupul împreună cu al binecuvântatului Simeon, cel care a trăit cu puțin timp înainte de mine.¹⁹⁶ Ia aminte să săvârșești Liturghia la sărbătorile Sfinților și să te rogi pentru toți oamenii, fie că-ți sunt prieteni sau neprieteni. Adu-ți aminte de cei închiși, de frații aflați în chinuri și nenorociri. Iar eu, dacă voi afla îndrăznire la Hristos, voi fi cu tine în duh mereu. Și când Domnul va binevoi să te ia din viața aceasta, eu voi veni și-ți voi vesti ziua hotărâtă. Astfel, vom fi amândoi în slava și bucuria veșnică, așa după cum Domnul mi-a descoperit.”¹⁹⁷

Sfântul i-a mai dat și acest sfat înțelepțitor lui Epifanie: „Ia seama, fiule, de fiecare dată când vei vrea să hirotonești pe cineva, să nu o faci pentru a câștiga prietenia cuiva sau pentru vreun dar, sau în semn de prețuire pentru cineva. Nu-ți pune mâinile pe nimeni pentru rugămintile cunoștințelor, nici pentru înfățișarea din afară, nici pentru păruta înțelepciune. Ci mai curând caută virtutea bărbatului și apoi hirotonește pe cel ce crezi că va lupta pentru dreptate,

¹⁹³ Paraclete, pp. 235-236.

¹⁹⁴ Prin *anaphoras*, Sfântul arată rugăciunea euharistică.

¹⁹⁵ P.G. 111, 884 D - 885 A.

¹⁹⁶ Sfântul Simeon al Emesei Mesopotamiei este prăznuit de Sfânta Biserică pe 21 Iulie.

¹⁹⁷ Paraclete, pp. 236-237.

credință și adevăr. Întotdeauna să ai în fața ochilor tăi pe Dumnezeu «Care va răsplăti fiecăruia după faptele lui».¹⁹⁸ Și iarăși îți spun, de fiecare dată când vei liturghisi, să pomenești și numele meu. Căci nici o jertfă sau rugăciune nu mișcă mila și iubirea lui Dumnezeu spre iertarea păcătoșilor, ca această jertfă. Da, fiule, scrie-ți cuvintele mele pe tablele inimii. Să ai grijă, cât poți, de săraci, de văduve și de orfani. Adună pe străini la masa ta. Să ajuți și să cercetezi pe suferinzi și pe întemnițați. Ia aminte la toate acestea, și Născătoarea de Dumnezeu ți se va face ajutătoare și ocrotitoare. Și dragostea Tatălui și a Fiului și a Sfântului Duh va fi cu tine!¹⁹⁹ Iar acum, fiule, vino să îngenunchiem în fața Domnului Dumnezeu.”

Și Sfântul a înălțat această rugăciune: „Părinte, Fiule și Duhule Sfinte, Treime de viață făcătoare, nedespărțită, de o ființă și de o stăpânire, Ție ne rugăm noi, străinii, săracii, goii, care nu avem unde să ne plecăm capul. Întru numele Tău plecăm genunchii trupului, inimii, sufletului și duhului nostru. La Tine cădem și Te rugăm, Doamne Preaînalte și Dumnezeule Savaot, pleacă urechea Ta, Preabunule și Sfinte Stăpâne, Cel ce ești Făcător, Ziditor și Atotputernic! Primește cu bunăvoință rugăciunea noastră smerită și învrednicește-ne să fim sfințiți întru puterea Ta și întru numele Tău, o, Întru-tot Milostive, Îndelung-Răbdătorule și Preaîndurate Doamne! Vino, Părinte, Fiule și Duhule Sfinte! Vino, fulger înfricoșător al Dumnezeirii! Vino, nume mai presus de orice nume, o, Părinte, Fiule și Duhule Sfinte, și dă-ne iertare greșelilor noastre, celor cu lucrul, cu cuvântul sau cu gândul. Te rugăm, Întru-tot Milostive, a Cărui iubire nemărginită se pleacă cu milă asupra rugăciunilor celor ce Te iubesc, nu ne rușina și nu ne alunga de la fața Ta. Te rog, Stăpâne, și pentru fiul meu duhovnicesc, care stă îngenunchiat lângă mine, nevrednicul, luminează-i ochii cu lumina Dumnezeirii Tale, sfințește-i simțurile duhovnicești cu Duhul Tău cel Sfânt, bucură-i gândurile sufletești cu mireasma negrăită a slavei Tale nemuritoare, insuflă-i duhul înțelepciunii, duhul tăriei, duhul înțelegerii, duhul dragostei, duhul păcii, duhul blândeții și duhul umilinței.²⁰⁰ Călăuzește-l cu dreapta Ta cea atotputernică la lucrurile plăcute Ție, ca să fie mântuit întru puterea Ta.²⁰¹ Căci a Ta, Hristoase, este Împărăția, puterea și slava, împreună cu Tatăl și cu Duhul Sfânt, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.”

După ce Andrei s-a rugat astfel, s-a ridicat în picioare și, deodată, o lumină ca un fulger a strălucit în fața lor, revărsând o mireasmă de negrăit și atât de copleșitoare, încât Epifanie a căzut la pământ. Sfântul l-a ridicat, făcând semnul Sfintei Cruci pe fruntea lui. Apoi a înălțat o rugăciune pentru Epifanie, spunând: „Numele cel mare al nevăzutei Lumini să ne umbrească! Dumnezeul Heruvimilor să fie ajutorul nostru! Rugăciunile Serafimilor, Tronurilor,

¹⁹⁸ Rom. 2, 6.

¹⁹⁹ Paraclete, pp. 237-238.

²⁰⁰ Is. 11, 2.

²⁰¹ P.G. 111, 885 B-D; Paraclete, pp. 238-239.

Domniilor, Stăpâniilor și Puterilor²⁰² să ne ocrotească! Rugăciunile miilor de mii de îngeri ai Dumnezeirii celei negrăite să te sprijine pe tine, robule al lui Dumnezeu, Epifanie! Rugăciunile Apostolilor, Mucenicilor, propovăduitorilor, Evangheliștilor, Mărturisitorilor, pustnicilor, ale Ierarhilor, Cuvioșilor și dreptilor, ale celor ce duc viață plăcută lui Dumnezeu prin munți, în peșteri și în crăpăturile pământului²⁰³ – să îți ajute ție! Și eu Te rog, Doamne, mântuiește pe fiul meu duhovnicesc, Epifanie! Păzește-l întru sfințenia Ta, întru puterea Ta, întru dragostea Ta, întru vrerea Ta, ca trăind viață virtuoasă, să ajungă cu pace la porțile Împărăției Tale!”²⁰⁴

Apoi Andrei i-a sărutat lui Epifanie ochii, fața, pieptul și mâinile.²⁰⁵ Iar fiindcă tânărul nu contenea a plânge, l-a îndemnat cu blândețe să intre în camera lui. Binecuvântatul s-a îndreptat apoi spre hipodrom, spre galeriile de sub colonade, unde aerul era fierbinte și înăbușitor. A mers spre locul unde petreceau desfrânatele. Acolo s-a oprit și s-a rugat toată noaptea, cu mâinile ridicate spre ceruri, pentru cei ce se aflau în primejdii și în întristări, în robii și în nevoi, și pentru toată lumea. După aceea s-a întins pe pământ și, privind cu bucurie la îngerii și Sfinții care veniseră ca niște prieteni la el, și-a dat duhul în mâinile lor și aceia l-au luat la ceruri, în dulci cântări. De îndată locul s-a umplut de mireasmă de mir și tămâie. O femeie sărmană, ce locuia într-o colibă, pe-aproape, simțind acea mireasmă nespasă și îmbătătoare, s-a ridicat repede, a aprins o lampă și a urmat mirosul până la locul unde Andrei stătea întins și părea că doarme. Femeia și-a dat apoi seama că Sfântul adormise cu dreptii, căci mireasma venea dinspre moaștele lui și din ele mai izvora și mult mir. S-a grăbit atunci să vestească și pe alții despre ceea ce văzuse, luând martor chiar pe Dumnezeu, spre a fi crezută. Mulți au alergat într-acolo, dar nu au mai găsit nimic. Doar mirosul de mir și de tămâie se mai simțea și încă se vedea și o lumină în acel loc, care i-a lăsat pe toți în uimire. Nu au mai găsit însă nici măcar încălțările Sfântului. Dumnezeu, Care singur știa toate faptele dreptului, îl mutase, pentru pricini doar de El cunoscute.²⁰⁶

După noaptea în care a adormit Andrei întru Domnul, în zori, Epifanie se găsea pe terasa dinspre răsărit a camerei sale. Și, deodată, a văzut sufletul dreptului cum se înălța la ceruri, mai luminos decât soarele, strălucind înșeptit mai mult, cu raze dumnezeiești. Îngerii urcau înaintea lui și după el, însoțindu-l cu o cântare minunată. Acestea l-au făcut pe Epifanie să-și iasă din sine. Când și-a revenit, și-a înălțat mâinile spre cer și a spus: „Adu-ți aminte de mine, o, Sfinte al lui Dumnezeu, în locul ce ți s-a pregătit în Împărăție, căci am văzut cele ce lasă mintea omenească fără de grai.”²⁰⁷

²⁰² Cf. Col. 1, 16.

²⁰³ Evr. 11, 38.

²⁰⁴ Paraclete, pp. 239-240.

²⁰⁵ P.G. 111, 885 D; Paraclete, p. 240.

²⁰⁶ P.G. 111, 888 A-B; Paraclete, pp. 240-241.

²⁰⁷ Paraclete, p. 241.

Sfântul Andrei, soarele cel ascuns și stâlpul cel de foc, care atinge cerul, cel care pentru iubirea de Dumnezeu s-a făcut sărac și străin, cel disprețuit și batjocorit de toți, dar care acum a ajuns fiu al lui Dumnezeu după har și moștenitor al Împărăției cerurilor, și-a sfârșit lupta duhovnicească plăcând Domnului, în ziua de 28 Mai, la vârsta de 66 de ani. „Iar eu, Nichifor, prin mila lui Dumnezeu preot la Marea Biserică a Sfintei Sofia, din cetatea împărătească, am alcătuit această lungă și plină de minuni scriere, despre petrecerea vieții celui între Sfinți, Andrei. Pe lângă cele ce le-am văzut cu ochii mei, restul celorlalte mi-au fost aduse la cunoștință de pururea pomenitul Epifanie, care după aceea a ajuns Arhiepiscop. Așadar, pe toate le-am scris cu harul și cu iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, a Căruia este slava, împreună cu Tatăl și cu Sfântul Duh, acum și în vecii vecilor. Amin.”²⁰⁸

²⁰⁸ P.G. 111, 888 CD; Paraclete, pp. 241-242.